

Mikko Svartsjö

Kouluikkunan vuosiraportti 2017

Koulu■ikkuna

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

KIRJOITTAJA
Mikko Svartsjö

KANNEN KUVA
Pixhill.com

ISBN 978-952-293-644-8 (pdf)
© Suomen Kuntaliitto
Helsinki 2019

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711
www.kuntaliitto.fi

Sisällysluettelo:

1	Johdanto	5
2	Esiopetuksen kustannukset	7
2.1	Esiopetuksen kokonaiskustannukset	7
2.2	Esiopetuksen kustannukset kuntakoryhmittäin.....	9
2.3	Esiopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa	12
2.4	Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannukset	14
2.5	Esiopetuksen kiinteistökustannukset.....	15
2.6	Esiopetuksen kuljetuskustannukset	16
2.7	Esiopetuksen oppilasruokailu	17
2.8	Esiopetuksen vammaisopetus	18
3	Esiopetuksen toiminnalliset tiedot	20
3.1	Esiopetuksen opetustunnit	20
3.2	Esiopetuksen toteutuspaikka	21
3.3	Pidennetty oppivelvollisuus esiopetuksessa.....	22
4	Perusopetuksen kustannukset	23
4.1	Perusopetuksen kokonaiskustannukset	23
4.2	Kustannukset kuntakoryhmittäin	25
4.3	Perusopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa	29
4.4	Opetuksen kustannukset	31
4.5	Oppilasruokailun kustannukset	32
4.6	Kuljetuskustannukset	33
4.7	Kiinteistökustannukset	35
4.8	Sisäinen hallinto	36
4.9	Muu oppilashuolto.....	37
4.10	Vammaisopetus.....	38
5	Perusopetuksen toiminnalliset tiedot	39
5.1	Vähimmäistuntimäärä	39
5.2	Opetusresurssi vuosiviikkotunteina.....	40
5.3	Luokamuotoisen erityisopetuksen vuosiviikkotunnit.....	42
5.4	Luokamuotoinen ja integroitu erityisopetus.....	43
5.5	Erityinen ja tehostettu tuki.....	44
5.6	Opetusryhmien koko	45
5.7	Opetushenkilöstö.....	46
5.8	Koulunkäyntiavustajat.....	47
5.9	Kouluterveydenhoitajat	48
6	Tietoja perusopetuksen päättäneistä	49
6.1	Peruskoulunsa päättäneiden yhteishaku.....	49
6.2	Sijoittuminen jatkokoulutukseen	50

7	Perusopetuspalvelujen saavutettavuus	52
7.1	Koulujen koko	52
7.2	Perusopetuksen saavutettavuus.....	53
7.3	Kouluverkko ja koulumatkojen pituus	55
8	Yhteenveto.....	57
9	Lukiokoulutuksen kustannukset.....	59
9.1	Lukiokoulutuksen kustannukset kuntakoon ryhmissä	61
9.2	Lukiokoulutuksen kustannusrakenne	64
9.3	Opetuksen kustannukset	67
9.4	Opiskelijaruokailun kustannukset	68
9.5	Sisäinen hallinto	69
9.6	Kiinteistökustannukset	70
10	Lukiokoulutuksen toiminnalliset tiedot	71
10.1	Lukiokoulutuksen opetusresurssit vuosiviikkotunteina	71
10.2	Opetushenkilöstö.....	73
11	Lukiokoulutuksen laatu- ja vaikuttavuustietoja	74
11.1	Ylioppilastutkinnon suorittaneet	74
11.2	Peruskoulun ja lukion päättötodistusten keskiarvovertailu.....	75
11.3	Keskeyttäminen lukiokoulutuksessa.....	77
11.4	Ylioppilastutkinnon suorittaneiden sijoittuminen	78
11.5	Oppilaitosten koko ja määrä.....	79
12	Yhteenveto.....	81

1 Johdanto

Raportin aineisto ja vertailutiedot perustuvat Kuntaliiton yhdessä kuntien kanssa ylläpitämään esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen Kouluikkuna-vertailutietokantaan. Kouluikkunaan on kerätty tietoja vuodesta 2011 alkaen. Vuonna 2018 Kouluikkunan vertailutietokannassa oli mukana 57 kuntaa. Kuntien määrä kattoi yli 900 peruskoulua ja yli 300 000 peruskoululaista, joka on lähes 60 % koko maan oppilasmäärästä. Lukiokoulutuksen aineisto pitää sisällään 121 lukiota ja noin 62 000 opiskelijaa eli noin 60 % koko maan lukiolaisten määrästä. Esiopetuksen kustannustiedot kerättiin ensimmäisen kerran tilivuodelta 2015 ja toimintatiedot vuodelta 2016.

Kustannustietoina tässä raportissa on käytetty kunnilta kerättyjä tietoja varainhoitovuosilta 2016 ja 2017. Raportissa on tarkasteltu sekä kustannustietoja, että myös toimintaan ja vaikuttavuuteen liittyviä tunnuslukuja. Tiedot koskevat pääosin kuntien omana toimintana järjestettyjä esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen palveluja. Asukaslukuun perustuvat ryhmittäiset keskiarvot on laskettu kuntakohtaisista tunnusluvuista. Eri vuosien tietoja vertailtaessa tulee ottaa huomioon, että vertailuryhmiin sisältyvät kunnat eivät ole kaikilta osin samat molempina vuosina. Raportin kustannusvertailuissa vertailuryhmät on kuitenkin yhdenmukaistettu. Kustannusvertailuissa ei ole otettu huomioon kustannustason, eli rahan arvon muutoksia.

Raportissa tunnuslukuja on vertailtu kuntakoon perusteella neljässä eri kuntakokoryhmässä:

1. Yli 100 000 asukkaan kunnat
2. 50 000-100 000 asukkaan kunnat
3. 20 000-50 000 asukkaan kunnat
4. Alle 20 000 asukkaan kunnat

Esiopetus

Esiopetuksen osalta raportissa on tunnusluvuin vertailtu kokonaiskustannuksia ja kustannuksia toiminnoittain sekä kustannusrakennetta. Kustannusvertailut sisältävät kuntakohtaisia vertailuja ja kustannusten vuosimuutosten tarkasteluja. Kustannukset kattavat koko esiopetuksen järjestämistavasta riippumatta, eli mukana on kouluissa sekä päiväkodeissa toteutettu esiopetus.

Toimintatietoina raportissa on vertailtu mm. opetustuntien määrää ja esiopetuksen toteutuspaikkaa. Vertailuissa on myös pidennetty oppivelvollisuuden vammaisoppilaat. Kustannus- ja toimintatietoihin perustuvia tunnuslukuja vertaillaan mm. kunnan koon mukaan.

Perusopetus

Perusopetuksen kustannuksia verrattiin mm. kokonaiskustannusten, opetuksen, koulu- kuljetusten, oppilasruokailun, kiinteistökustannusten ja sisäisen hallinnon osalta. Kuntakokoon perustuvia keskiarvoja verrattiin edelliseen varainhoitovuoteen.

Toiminnan suoritustietoja kerättiin mm. perusopetuksen vuosiviikko- ja vähimmäistuntimääristä. Erityisopetuksen osalta tarkasteltiin luokkamuotoisen ja integroidun erityisopetuksen sekä tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden osuuksia koko oppilasmäärästä. Opetushenkilöstön määrillä vertailtiin vakinaisten ja määräaikaisten opettajien osuuksia. Oppilashuoltoa tarkastellaan avustaja- ja kouluterveydenhoitajaresurssien näkökulmasta. Kouluverkkoa vertaillaan koulujen koon ja saavutettavuuden näkökulmasta. Raportissa on selvitetty myös peruskoulunsa päättäneiden oppilaiden osalta mm. yhteishakutuloksia ja sijoittumista jatkokoulutukseen.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen kustannuksista vertailtiin kokonaiskustannuksia, opetuksen, opiskelijaruokailun, kiinteistökustannusten sekä sisäisen hallinnon menoja. Kustannusvertailut on tehty mm. opiskelijamäärään suhteutettuna sekä kustannusrakenteen näkökulmasta.

Toimintatietojen osalta selvitettiin lukiokoulutuksen vuosiviikkotuntimääriä eri kuntakoryhmissä sekä lukioissa olevien vakinaisten ja määräaikaisten opettajien osuuksia opetushenkilöstöstä. Laatuun ja vaikuttavuuteen liittyvinä indikaattoreina tarkasteltiin mm. ylioppilastutkinnon hyväksytysti suorittaneiden määriä sekä ylioppilaskoearvosanojen keskiarvoja.

Lukiokoulutuksen vaikuttavuutta arvioitiin myös vertaamalla opiskelijoiden peruskoulun päättötodistusten keskiarvoa lukion päättötodistusten keskiarvoon. Ylioppilastutkinnon aikaisemmin suorittaneista opiskelijoista selvitettiin, kuinka he ovat sijoittuneet lukiokoulutuksen päätyttyä. Lukioverkkoa tarkasteltiin oppilaitosten koon ja määrän perusteella.

2 Esiopetuksen kustannukset

2.1 Esiopetuksen kokonaiskustannukset

Kouluikkunaan tiedot antaneiden kuntien esiopetuksen nimelliset käyttökustannukset olivat 5 996 euroa oppilasta kohden vuonna 2017. Muutos vuoteen 2016 oli 0,8 %. Kun kustannuksista jätetään huomiotta poistot, arvonalentumiset ja sisäisten vuokrien pääomakustannukset käyttökustannukset olivat 5 596 euroa per oppilas ja muutos edelliseen vuoteen 0,9 %. Tilastokeskuksen julkaisema opetustoimen hintaindeksi laski samalla ajanjaksolla 1,5 %. Taulukossa 1a on tiivistettynä keskeiset euroa/oppilas -tunnusluvut ja niiden vuosimuutos. Luvut on laskettu kuntien tunnuslukujen keskiarvona, joten, arvot eivät painotu oppilasmäärän mukaan.

Taulukko 1a

Esiopetuksen toimintamenot euroa/oppilas	2016	2017	Muutos %	Osuus toimintamenoista (2017) %
Käyttömenot euroa/oppilas	5946	5996	0,8	
Käyttömenot* euroa/oppilas	5548	5596	0,9	
Opetus, muu oppilashuolto ja hallinto	3774	3771	-0,1	61,9
Kiinteistömenot	1063	1079	1,5	17,7
Kuljetus	244	241	-1,1	3,8
Ruokailu	641	598	-6,7	10,1
Vammaisopetus	12966	13363	3,1	6,0
Pienet hankkeet	57	36	-37,0	0,6

*Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Lähde: Kouluikkuna

Vertailtavuuden parantamiseksi opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon tunnusluku on laskettu ja esitetty yhteenlaskettuna tunnuslukuna. Kyseinen oppilaskohtainen tunnusluku laski 0,1 % vuodesta 2016 vuoteen 2017. Kiinteistömenojen keskimääräinen muutos oli 1,5 %. Oppilaiden ruokailusta aiheutuneet kustannukset laskivat 6,7 %. Oppilasta kohden lasketut kuljetuskustannukset laskivat 1,1 % vuodesta 2016. Pidentetyn oppivelvollisuuden kustannukset, eli vammaisoppilasta kohden laskettavat kustannukset olivat hieman edellistä vuotta korkeammat ja nousivat 3,1%. Erityisesti vammaisopetuksen osalta lukuihin liittyy merkittävää vuosittaista vaihtelua. Eräiden pienten kuntien suuri vuosimuutos näkyy merkittävästi myös kokonaismuutoksessa tällä vertailutavalla (vrt. euromääräiset muutokset taulukko 2a).

Kustannusrakenteesta merkittävästi suurin osa on opetuksen ja avustavan henkilökunnan palkkamenoja sekä muita opetuksen ja hallinnon henkilöstö- ja materiaalikustannuksia. Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon osuus käyttökustannuksista oli keskimäärin 61,9 % ja osuus oli edellisen vuoden tasolla. Kiinteistöjen ylläpidon ja pääomavuokrien osuus oli yhteensä 17,7 % ja se oli hieman edellistä vuotta korkeampi. Oppilaiden kuljetusten järjestämisestä ja avustuksista aiheutuneet kustannukset olivat 3,8 % kokonaiskustannuksista. Esiopetuksen oppilaille järjestetyn ruokailun osuus oli 10,1 % käyttökustannuksista. Vammaisopetuksen osuus, sisältäen kaikki edellä maini-

tut toiminnot vammaisoppilaiden osalta, oli 6,0 % kustannuksista. Kokonaisuutena kustannusrakenteen muutokset olivat edelliseen vuoteen verrattaessa vähäisiä. Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon osuus pieneni hieman ja kuljetuskustannusten osuus kasvoi. Muutoin kustannusrakenteessa ei ollut nähtävissä olennaisia muutoksia.

Seuraavassa vertailussa käyttökustannuksia on tarkasteltu suoraan euromääräisten kulu-/menolajien muutoksena suhteuttamatta oppilasmäärään (Taulukko 2a). Esiope- tuksen käyttökustannuksista laskettu kokonaissumma laski 1,8 % vuodesta 2016. Palk- kamentojen osalta muutos edelliseen vuoteen oli -2,0 % ja muiden menojen kohdalla - 1,4 %. Luvut painottuvat menojen koon mukaan ja erityisesti suurilla kaupungeilla olikin nähtävissä kustannusten alenemaa.

Taulukko 2a

Esiopetuksen toiminta- ja vyörytyserämenot	Palkkaus, muutos (%) 2016-2017	Muut menot, muutos (%) 2016-2017	Yhteensä, muutos (%) 2016-2017
Opetus, muu oppilashuolto ja hallinto	-1,1	1,6	-0,5
Kiinteistömenot	-3,1	-2,5	-2,6
Kuljetus	13,3	-5,6	-5,5
Ruokailu	-3,6	-1,4	-1,6
Vammaisopetus	-11,0	-4,2	-9,0
<i>Pienet hankkeet</i>	-	-22,1	-22,1
Yhteensä	-2,0	-1,4	-1,8

Lähde: Kouluikkuna

Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon yhteenlasketut kustannukset laskivat 0,5 %. Palkkamenot vähenivät 1,1 % ja muut menot sen sijaan kasvoivat 1,6 %. Kiinteis- tömenojen summa laski 2,6 %. Myös kuljetuskustannusten euromäärä laski, noin 5,5 %. Oppilasruokailusta aiheutuneiden kustannusten kokonaissumma oli 1,6 % vuotta 2016 pienempi. Vammaisopetuksen kustannukset laskivat 9,0 %.

Taulukko 3a

Oppilasmäärä	Muutos (%) 2016-2017
9-vuoden oppivelvollisuus	0,0
Pidennetty oppivelvollisuus, vammaisoppilaat	0,1
Yhteensä	0,0

Lähde: Kouluikkuna

Vertailukuntien yhteenlaskettu esiopetuksen oppilasmäärä vuonna 2017 pysyi ennallaan vuoteen 2016 verrattuna. Tavallista oppimäärää suorittavien oppilaiden kohdalla luku oli sama. Myöskään pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksellä oppivelvollisuutta suorit- tavien vammaisoppilaiden määrässä ei ollut merkitsevää muutosta. Vammaisoppilaiden osuus oli noin 2,8 % koko oppilasmäärästä.

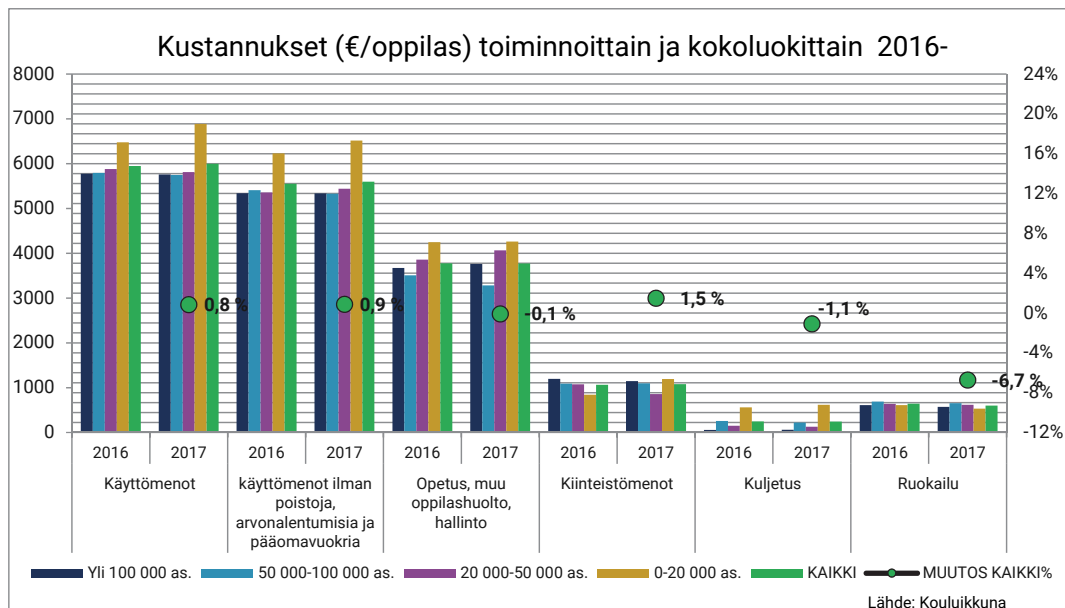
2.2 Esiopetuksen kustannukset kuntakokoryhmittäin

Kuntakokoryhmien tarkastelussa oppilasmäärään suhteutettujen käyttökustannusten keskiarvo nousi vain alle 20 000 asukkaan kunnilla. Yli 100 000 asukkaan kaupungeilla keskiarvo oli lähes ennallaan ja 20 000 - 50 000 asukkaan sekä 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli noin prosentin edellistä vuotta pienempi. Kokoryhmien sisällä oli kuitenkin paljon kuntakohtaista vaihtelua.

Esiopetuksen käyttökustannukset euroa per oppilas vuonna 2017 ja vuosimuutos:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 5 756 € (v. 2016, 5 775 €) -0,3 %
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 5 746 € (v. 2016, 5 792 €) -0,8 %
- 20 000-50 000 asukkaan kunnat 5 809 € (v. 2016, 5 877 €) -1,2 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 6 884 € (v. 2016, 6 476 €) +6,3 %
- Kaikkien vertailukuntien keskiarvo 5 996 € (v. 2016, 5 946 €) +0,8 %

Kuvio 1a

Pienillä alle 20 000 asukkaan kunnilla käyttökustannukset olivat muita kokoryhmiä suuremmat. Ero näkyi erityisesti opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon osalta sekä kuljetuskustannusten kohdalla. Yli 100 000 asukkaan kunnilla kiinteistömenot olivat hienan muita ryhmiä korkeammat. Kiinteistömenoja kasvattivat erityisesti sisäisten vuokrien pääomakustannukset sekä poistot. Oppilasruokailun osalta kuntakokoryhmien keskiarvossa ei ollut merkittäviä eroja.

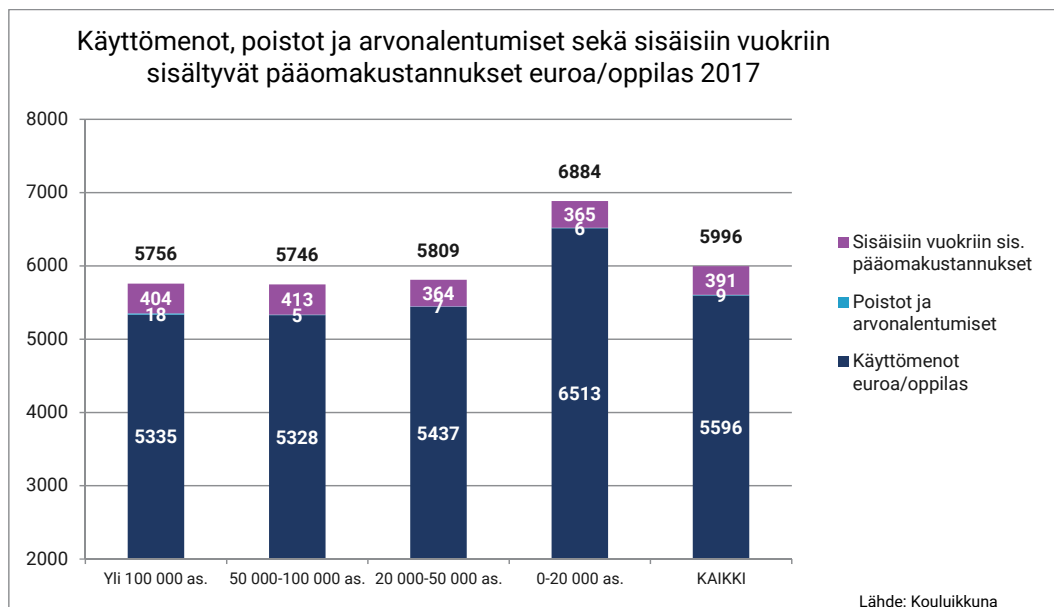
Kustannukset ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Käyttökustannusten vertailu tehtiin vielä tarkastelemalla toimintamenoja niin, että käyttökustannuksista vähennettiin poistot, arvonalentumiset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Tässä tarkastelussa yli 100 000 ja 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvot olivat muita ryhmiä pienemmät.

Esiopetuksen käyttökustannukset euroa per oppilas ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia:

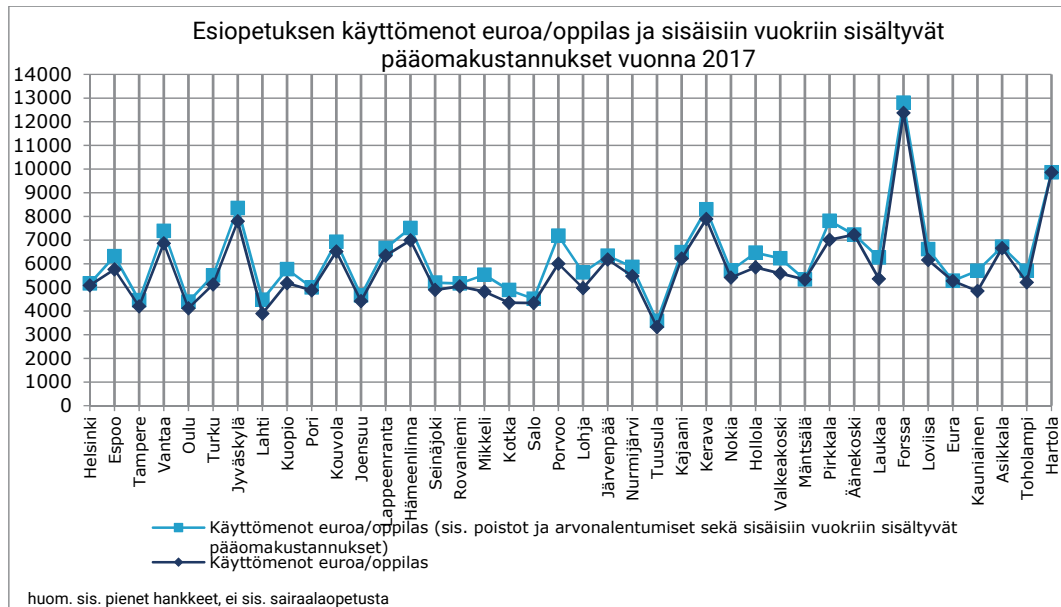
- Yli 100 000 asukkaan kunnat 5 335 € (v. 2016, 5 340 €) -0,1 %
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 5 328 € (v. 2016, 5 406 €) -1,4 %
- 20 000-50 000 kunnat 5 437 € (v. 2016, 5 357 €) +1,5 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 6 513 € (v. 2016, 6 228 €) +4,6 %
- Kakkien vertailukuntien keskiarvo 5 596 € (v. 2016, 5 548 €) +0,9 %

Kuvio 2a

Pienin keskiarvo oli 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla, mutta ero muihin lähimpiin ryhmiin oli vähäinen. Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli muita ryhmiä suurempi myös tässä vertailussa. Yleisesti ottaen kuntien välistä vaihtelua esiintyi kaikissa kuntakokoryhmissä ja eroihin liittyy myös tiettyjä vertailtavuuden ongelmia. Osa tilastoitavista kustannustiedoista perustuu kuntien omiin laskenta malleihin ja kustannusten erilaisiin kohdentamistapoihin. Kuntakohtainen vertailu ja hajonta ovat nähtävissä kuvassa 3a.

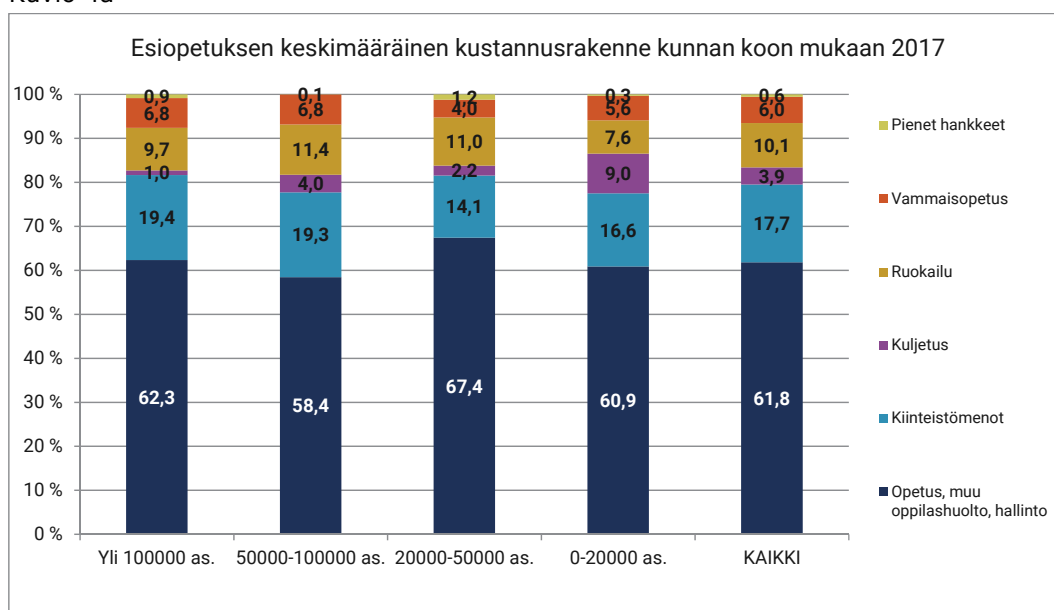
Kuvio 3a

2.3 Esiopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa

Esiopetuksen kustannusrakennetta tarkasteltiin vertailemalla tiedonkeruussa toimintoittain kerättyjä kustannuseriä. Vertailussa laskettiin toimintoittaisten kustannusten osuus kokonaiskustannuksista. Laskelmaan on sisällytetty myös ns. pienet hankkeet, jotka ovat tosiasiallisesti investointimenoja. Seuraavassa kuviossa kuvassa (kuvio 4a) kustannusrakenne on esitetty kuntakokoryhmien mukaisesti. Ryhmien luvut on laskettu kuntien painottamattomien tunnuslukujen keskiarvona.

Kuvio 4a

Valtaosa esiopetuksen toimintamenoista kohdentuu opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon toiminnolle. Koko aineistossa ko. toimintojen osuus oli keskimäärin 61,8 %. Yli 100 000 asukkaan kunnilla osuus oli keskimäärin 62,3 %, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 58,4 %, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 67,4 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla 60,9 %.

Kuljetuskustannusten osuus oli odotetusti pienin suurimmilla kunnilla. Yli 100 000 kunnilla kuljetusten osuus oli 1,0 % kokonaiskustannuksista. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla vastaava luku oli 4,0 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 2,2%. Pienimmässä kokoluokassa, eli alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä kuljetusten osuus oli keskimäärin 9,0 %. Kaikkien vertailukuntien keskiarvo oli 3,9 %.

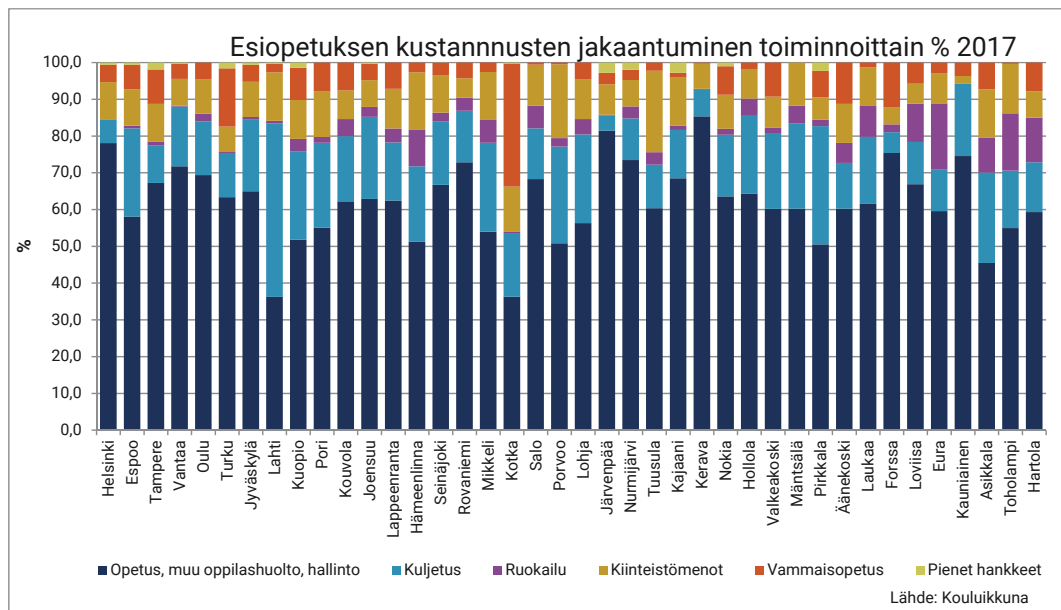
Oppilasruokailun kustannuksiin on pyritty tilastoimaan kaikki oppilasruokailun järjestämiseen liittyvät kustannukset lukuun ottamatta ruokailuun käytettävien ruokaloiden tilakustannuksia. Koko aineistossa oppilasruokailun osuus oli keskimäärin 10,1% eikä

kuntakokoryhmien välillä ollut suuria eroja. Suurimmassa kuntakokoon ryhmässä ruokailun osuus oli 9,7 % ja sitä pienemmässä 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä 11,4 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla ruokailun osuus oli keskimäärin 11,0 % ja alle 20 000 kunnilla pienin 7,6 %.

Kiinteistömenoiksi on luettu suorat kiinteistöjen ylläpidosta aiheutuvat kustannukset sekä sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Kiinteistömenojen osuus oli suurimmillaan yli 100 000 asukkaan kunnilla, joiden keskiarvo oli 19,4 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 19,3 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskiarvo 14,1 %. Alle 20 000 asukkaan kunnilla kiinteistöistä aiheutuvien kustannusten osuus oli pienin ja osuus oli keskimäärin 16,6 %. Kaikkien vertailukuntien keskiarvo oli 17,7 %.

Pidennettyyn oppivelvollisuuteen, eli vammaisopetukseen kohdennettujen menojen osuus oli keskimäärin 6,0 %. Yli 100 000 asukkaan kunnilla osuus oli 6,8 %, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 6,8 %, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 4,0 % ja pienimmillä kunnilla 5,6 %. Kuvoissa 5a on esitetty kustannusrakenne kunnittain.

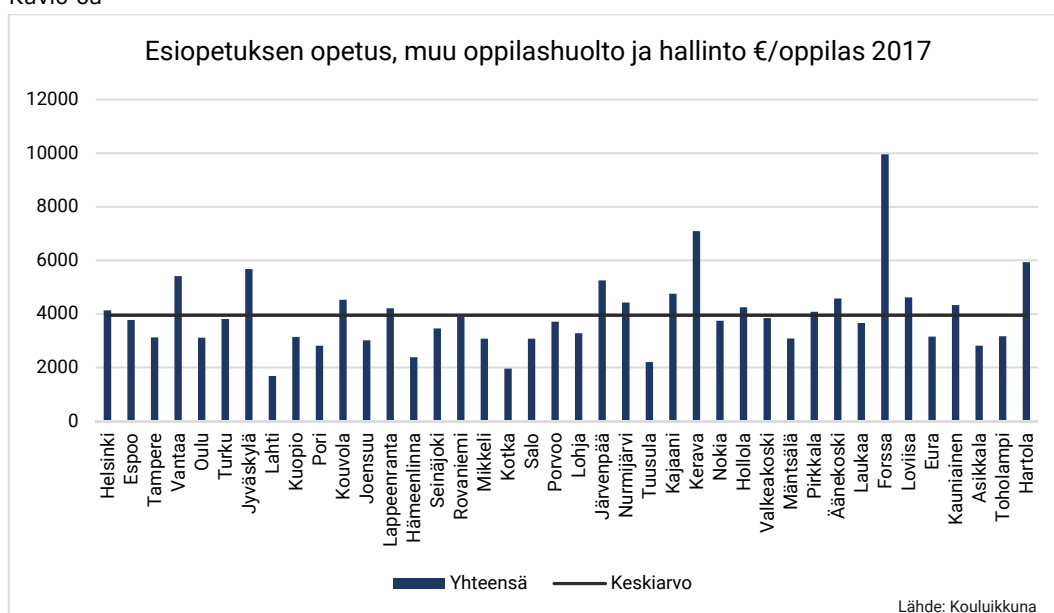
Kuvio 5a

2.4 Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannukset

Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannuksiin on luettu mukaan mm. kaikki opetukseen ja siihen välittömästi liittyvä toiminta, opetuksen avustava- ja ohjaava toiminta sekä esiopetuksen järjestämiseen ja kehittämiseen liittyvät välittömät hallinnolliset kustannukset. Pidentetyn oppivelvollisuuden oppilaista aiheutuneet kustannukset eivät kuitenkaan lukeudu mukaan, koska niitä käsitellään omana kokonaisuutenaan.

Kuvio 6a

Tilivuonna 2017 opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannukset olivat yhteensä keskimäärin 3 771 € per oppilas. Keskiarvo oli 0,1 % edellisestä vuodesta pienempi. Vuosimuutos oli kuitenkin positiivinen kaikilla kuntakokoryhmillä lukuun ottamatta 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien kokoluokkaa.

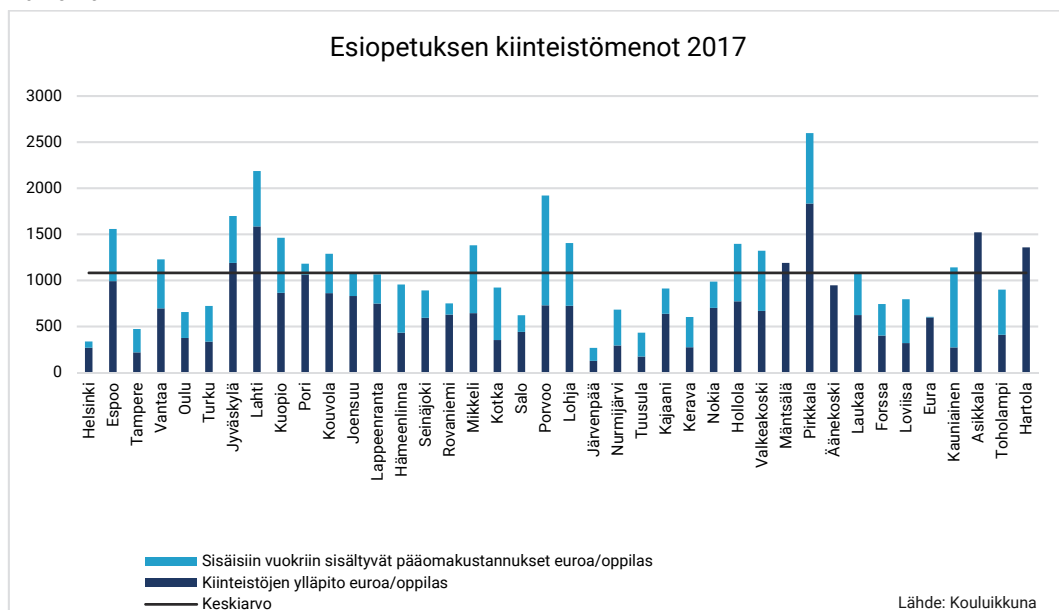
Yli 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 3 760 €/oppilas ja se kasvoi 2,4 % vuodesta 2016. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoluokassa keskimääräiset kustannukset olivat 3 280 €/oppilas, kun ne vuonna 2016 olivat 3 507 €/oppilas. Muutosta oli näin ollen -6,5 %.

20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla kustannusten oppilaskohtainen keskiarvo nousi 5,4 % vuodesta 2016 vuoteen 2017. Vuoden 2017 keskiarvo oli 4 065 €/oppilas ja vuoden 2016 keskiarvo 3 857 €/oppilas. Alle 20 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 4 262 €/oppilas vuonna 2017 ja 4 246 €/oppilas vuonna 2016, joten vuosimuutos oli 0,4 %.

2.5 Esiopetuksen kiinteistökustannukset

Kiinteistökustannuksiksi on huomioitu kiinteistöjen sekä niitä välittömästi palvelevien piha-alueiden, tontin ja kadun yllä- ja kunnossapito kustannukset ja ylläpitovuokrat. Mukaan on luettu myös pääomavuokrat sekä sisäisiin vuokriin sisällytetyt suunnitelman mukaiset poistot, korkokustannukset ja muut kustannuslaskennalliset erät.

Kuvio 7a

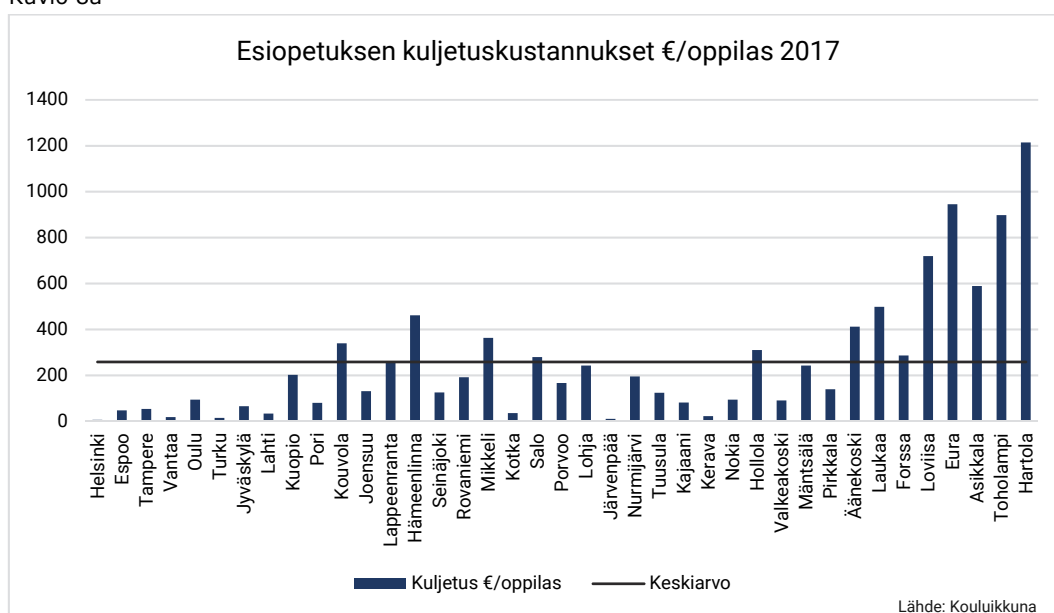
Vuoden 2017 kiinteistökustannukset olivat keskimäärin 1 079 euroa oppilasta kohden ja niiden osuus koko esiopetuksen kustannuksista oli n. 18 %. Sisäisten vuokrien pääomakustannusten osuus oli noin 6,5 % toimintamenoista ja 36 % kiinteistömenoista. Kiinteistömenojen euroa per oppilas keskiarvo kasvoi 1,5 % vuoteen 2016 verrattuna. Kiinteistökustannusten tilastointiin liittyy laskennallisuuden ja kohdentamisen suhteen haasteita, jotka vaikuttavat vertailtavuuteen.

Yli 100 000 asukkaan kunnilla vuoden 2017 kiinteistömenot olivat 1 146 euroa/oppilas ja tunnusluvun arvo laski 4,2 % verrattaessa edelliseen vuoteen. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 0,6 % edellistä vuotta korkeampi ja oppilasta kohden kustannukset olivat 1 094 euroa vuonna 2017. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien kiinteistökustannukset olivat keskimäärin 856 €/oppilas ja muutos edelliseen vuoteen -20,3 %. Alle 20 000 asukkaan kokoluokalla keskiarvo sen sijaan nousi 41,2 % edelliseen vuoteen nähden ja keskiarvo oli 1 191 €/oppilas.

2.6 Esiopetuksen kuljetuskustannukset

Vertailua varten tiedonkeruussa kerätyt kuljetuskustannukset sisältävät oppilaille järjestetystä maksuttomasta kuljetuksesta opetuksen järjestäjälle aiheutuneet käyttökustannukset ja avustukset. Pidentetyn oppivelvollisuuden oppilaiden, eli vammaisoppilaiden kustannuksia ei ole laskettu tässä kohtaa mukaan. Maksuttoman kuljetuksen piiriin luetaan mukaan kodin ja esiopetuksen sekä päivähoiton ja esiopetuksen välinen matka. Myös muista esiopetuksen kuljetusoikeuteen liittyvistä ehdoista on säädetty perusopetuslaissa.

Kuvio 8a

Kaikki vertailtuaineiston kunnat mukaan lukien vuoden 2017 kuljetuskustannukset olivat keskimäärin 241 €/oppilas. Keskiarvo oli edelliseen vuoteen verrattuna 1,1 prosenttia pienempi. Kuljetusoppilaaksi tilastoitua oppilasta kohden kustannukset olivat 3 215 euroa.

Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä kustannukset olivat koko oppilasmäärällä mitaten 59 €/oppilas ja kuljetettavaa oppilasta kohden 4 293 €. Tunnusluku oli noin 5,1 % edellisistä vuotta suurempi.

50 000 - 100 000 kuntakokoryhmässä keskiarvot olivat 221 €/oppilas ja 3 101 €/kuljetettava oppilas. Vuonna 2016 keskiarvo oli 257 €/oppilas, joten se laski 14 %.

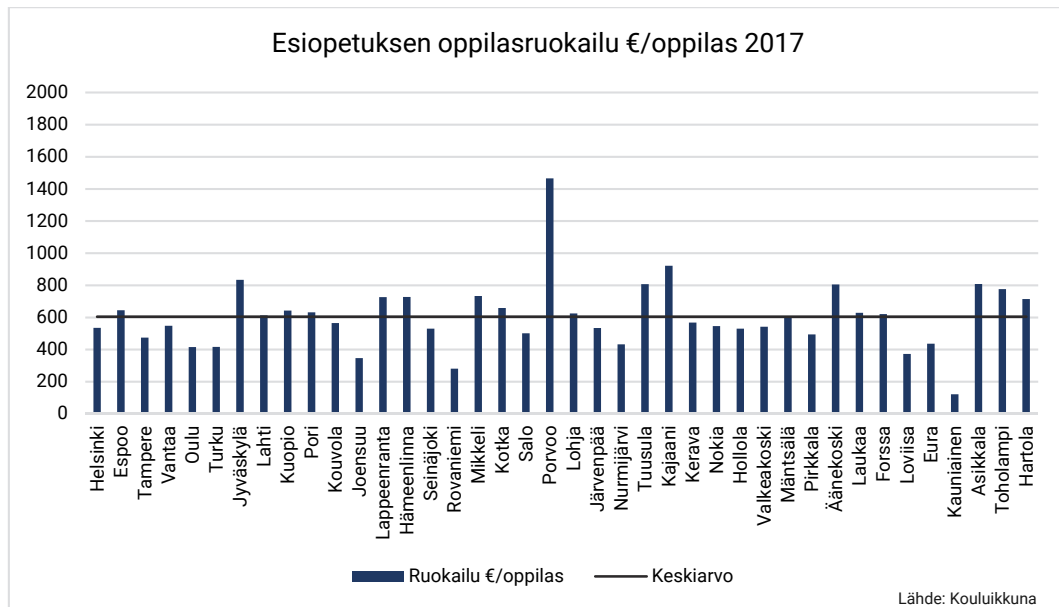
20 000 - 50 000 asukkaan kuntien kokoluokalla kuljetuskustannusten keskiarvo oli vuonna 2017 129 €/oppilas ja vuonna 2016 147 €/oppilas, joten muutos oli 12,2 %. Kuljetettavaa oppilasta kohden lasketut kustannukset olivat keskimäärin 2973 euroa.

Alle 20 000 asukkaan kunnilla tunnusluvun keskiarvo oli 618 euroa koko oppilasmäärään suhteutettuna ja 2 252 euroa kuljetettaviin oppilaisiin suhteutettuna. Koko oppilasmäärällä laskettu tunnusluku oli 10,3 % vuotta 2016 suurempi.

2.7 Esiopetuksen oppilasruokailu

Oppilasruokailun kustannuksiksi laskettiin kaikki esiopetuksen oppilaille järjestetystä ruokailusta aiheutuneet kustannukset, kuten elintarvike-, kalusto-, laite- ja henkilökustannukset sekä ostetut ateriat. Ruokasalien tai muiden ruokailutilojen tilakustannuksia ei ole määritelmässä luettu mukaan.

Kuvio 9a

Esiopetuksen oppilasruokailuun kului vuonna 2017 keskimäärin 598 €/oppilas. Luku oli 6,7 % edellistä vuotta pienempi. Vuoden 2016 keskiarvo oli 641 €/oppilas. Ruokailun osuus kokonaiskustannuksista oli vuonna 2017 noin 10 %, kuten edellisenäkin vuonna.

Yli 100 000 asukkaan kunnat käyttivät oppilaiden ruokailuun keskimäärin 569 € oppilasta kohden, joka oli 6,8 % edellistä vuotta vähemmän. Vuoden 2016 keskiarvo oli 610 €/oppilas

50 000 - 100 000 asukkaan kuntaryhmän keskiarvo oli vuonna 2017 651 €/oppilas ja vuonna 2016 688 €/oppilas, joten keskiarvo laski 5,3 % vuodessa.

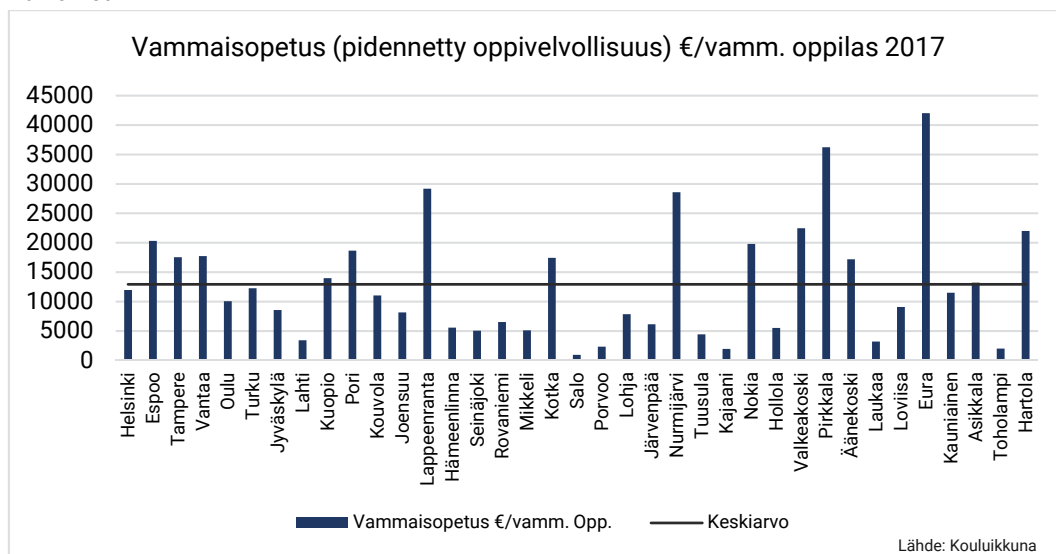
20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa ruokailuun käytettiin vuonna 2017 keskimäärin 616 euroa per oppilas, kun vuonna 2016 vastaava luku oli 638 €/oppilas. Keskiarvo laski näin ollen 3,4 %.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa oppilasruokailusta aiheutuneet kustannukset olivat noin 531 euroa oppilasta kohden, kun ne vuonna 2016 olivat 12,8 % pienemmät, eli 609 euroa per oppilas.

2.8 Esiopetuksen vammaisopetus

Vammaisopetuksen osalta Kustannuksiin sisältyvät lähtökohtaisesti kaikki toiminnot, kuten opetuksen, muun oppilashuollon, hallinnon, kuljetusten, ruokailun ja kiinteistöjen kustannukset. Kustannukset on siis kerätty yhteen vaikeimmin kehitysvammaisten sekä muun vammaisopetuksen osalta. Tässä laskelmassa vaikeasti vammaisten ja muun vammaisopetuksen tiedot on yhdistetty yhdeksi tunnusluvuksi paremman vertailtavuuden saavuttamiseksi.

Kuvio 10a

Vammaisopetuksen kustannukset olivat vuonna 2017 keskimäärin 13 363 euroa yhtä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilasta kohden. Vuonna 2016 vastaava luku oli 12 966 euroa, joten vammaisopetuksesta laskettu yksikköhinta kasvoi 3,1 %.

Vuonna 2017 yli 100 000 asukkaan kunnissa vammaisopetuksen oppilaaseen käytettiin keskimäärin 12 853 euroa, kun vuonna 2016 siihen käytettiin 13 469 euroa. Vuosimuutos 2016-2017 oli siis -4,6 %.

50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kustannukset olivat 9 988 €/vamm. opp. vuonna 2017 ja 13 772 €/vamm. opp. vuonna 2016. Oppilaskohtainen kustannus siis laski 27,5 %.

20 000 - 50 000 asukkaan kuntakokoryhmällä kustannusten keskiarvo oli 12 688 €/vamm. opp. vuonna 2017 ja 13 726 €/vamm. opp. vuonna 2016. Vuosimuutos oli siten -7,6 %.

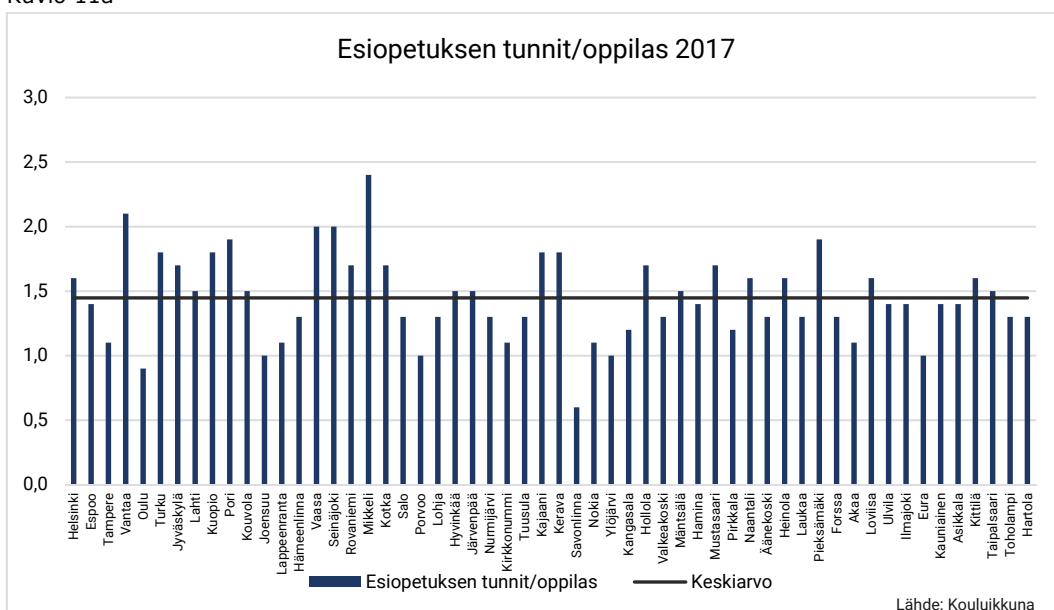
Alle 20 000 asukkaan kuntaryhmällä kustannukset kasvoivat. Vuonna 2017 keskiarvo oli 19 997 €/vamm. opp. ja vuonna 2016 se oli 10 295 €/vamm. oppilas. Pienimmissä kunnissa vammaisoppilaiden määrä on vain muutamia oppilaita, joten kustannusten vuosimuutokset voivat olla suuria riippuen oppilasmäärästä ja oppilaiden tarvitseman tuen laajuudesta kyseisenä vuonna.

3 Esiopetuksen toiminnalliset tiedot

3.1 Esiopetuksen opetustunnit

Esiopetuksen tuntitiedot kerättiin tiedonkeruussa ensimmäisen kerran vuonna 2017 tilastovuoden 2016 tiedoin. Tuntimäärinä kerätään esiopetuksen opetussuunnitelman mukainen toiminta, jossa opetustunniksi luetaan 45-60 minuuttia kestävä opetustapah-tuma. Tässä vertailussa opetustuntien kokonaismäärä on muunneltu laskennallisesti vuosiviikkotunneiksi jakamalla tunnit luvulla 38. Keskimääräinen vuosiviikkotunneiksi muunneltu opetustuntimäärä oli vuoden 2017 tiedoin 1,45 vuosiviikkotuntia oppilasta kohden.

Kuvio 11a

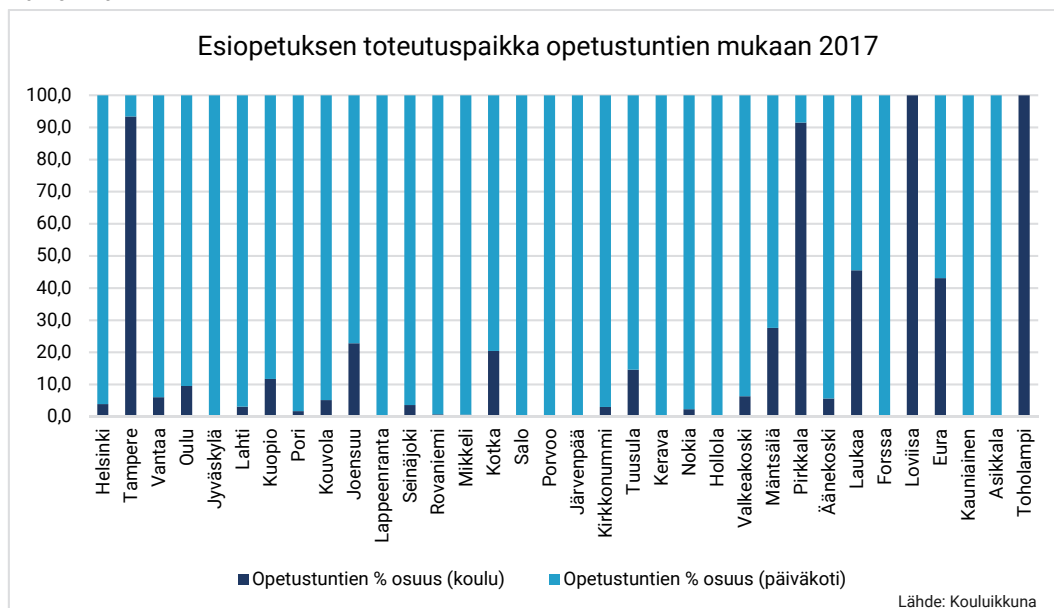

Oppilaskohtainen vuosiviikkotuntien määrä esiopetuksessa oli vuonna 2017 hieman korkeampi suuremmilla kuntakokoryhmillä. Kuntakokoryhmien sisällä oli kuitenkin suurta vaihtelua. Yli 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 1,54 vvt/oppilas ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla opetustunteja oli oppilasta kohden keskimäärin 1,58. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskiarvoksi muodostui 1,34 vuosiviikkotuntia per oppilas ja alle 20 000 asukkaan kunnilla opetustunteja oli keskimäärin 1,42 vvt/oppilas.

3.2 Esiopetuksen toteutuspaikka

Esiopetus voidaan toteuttaa järjestämällä opetus kouluissa tai päivähoidon yhteydessä ja päiväkodeissa. Opetustuntien yhteismäärän lisäksi tiedonkeruussa kerättiin tietoja siitä, kuinka opetustunnit ovat jakaantuneet opetuksen toteutuspaikan suhteen. Seuraavassa vertailussa on esitetty opetuksen jakaantuminen toteutuspaikan suhteen niissä kunnissa, joista tieto oli saatavilla.

Kuvio 12a

Päiväkodeissa tai päivähoidon yhteydessä annettava esiopetus oli merkittävästi yleisempi opetuksen järjestämisen toteutustapa. Keskimäärin 82 % opetustunneista tapahtui päiväkodeissa tai päivähoidon yhteydessä. Yli puolella aineiston kunnista opetuksesta yli 96 % oli päiväkodissa tai päivähoidon yhteydessä, joten aineiston mediaani oli 96 %. Vastaavasti kouluissa toteutettujen opetustuntien osuus oli keskimäärin 18 % ja mediaani 4 %.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa päivähoidon yhteydessä tapahtuvan esiopetuksen tuntien osuus oli keskimäärin 82 % ja koulujen osuus opetuksessa 18 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla päivähoidon osuus oli 95 % ja koulujen osuus 5 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla päivähoidon yhteydessä annettu esiopetus oli keskimäärin 93 % ja kouluissa annettu 7 % opetustunneista. Suurimmillaan kouluissa annettavan esiopetuksen osuus tunneista oli alle 20 000 kunnilla, joiden keskiarvo oli koulujen osalta 43 % ja päivähoidossa yhteydessä 57 % opetustunneista.

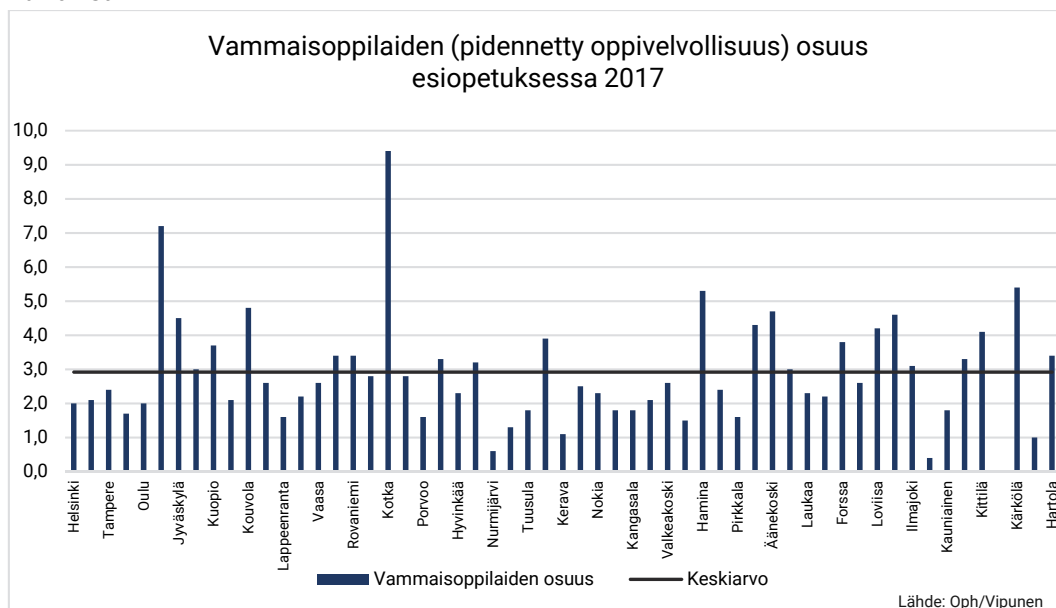
Tämän aineiston perusteella toteutuspaikan ja kunnan koon yhteydestä ei voida tehdä johtopäätöksiä otoksen pienuuden vuoksi. Lisäksi vertailtavuutta vaikeuttaa erilaiset joustavat toteuttamistavat, erilaiset hallinto- ja organisaatiomallit ynnä muut tilastointia vaikeuttavat tekijät.

3.3 Pidennetty oppivelvollisuus esiopetuksessa

Lapselle voidaan tehdä pidennettyä oppivelvollisuutta koskeva päätös, jos se katsotaan tarpeelliseksi esimerkiksi näkö- tai kuulovammaisuuteen, muuhun ruumiilliseen vammaan tai kehityksen viivästymiseen perustuen. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaalla oppivelvollisuus alkaa esiopetuksessa 6-vuotiaana ja ns. oppivelvollisuutta edeltävä esiopetus 5-vuotiaana. Pidennetty oppivelvollisuus ei välttämättä tarkoita pidempää oppivelvollisuuden suorittamiseen kuluvaa aikaa. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden määrä saattaa vaihdella kunnittain merkittävästi.

Kouluikkunan aineistossa esiopetuksessa olevien pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden osuus oli vuonna 2017 keskimäärin 2,9 %. Vammaisoppilaiden osuus vaihteli 0,3 prosentin ja 9 prosentin välillä.

Kuvio 13a

Yli 100 000 asukkaan kunnissa vammaisoppilaita oli keskimäärin 3,2 % esiopetuksen oppilaista. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntakokoluokassa keskiarvo oli 3,3 %. Pienemmissä kuntakoon luokissa keskiarvot jäivät hieman pienemmiksi. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa vammaisoppilaita oli keskimäärin 2,3 %. Alle 20 000 asukkaan kunnissa vammaisoppilaiden osuuden keskiarvo oli 2,9 %.

4 Perusopetuksen kustannukset

4.1 Perusopetuksen kokonaiskustannukset

Vuonna 2017 perusopetuksen nimelliset käyttökustannukset per oppilas laskivat keskimäärin 1,3 % edellisestä vuodesta. Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia lasketut yksikkökustannukset laskivat 2,0 prosenttia vuodesta 2016. Lähes samassa suhteessa laski myös Tilastokeskuksen laskema kuntien opetustoimen hintaindeksi. Indeksillä laski 1,5 % vuodesta 2016 vuoteen 2017.

Taulukon (Taulukko 1b) luvut perustuvat kuntien tunnuslukujen keskiarvoon, joten kaikilla kunnilla on sama painoarvo ko. laskelmassa (vrt. Taulukko 2b; euromääräisestä yhteissummasta laskettu muutos).

Taulukko 1b

Perusopetuksen toimintamenot euroa/oppilas	2016	2017	Muutos %	Osuus toimintamenoista (2017) %
Käyttömenot	9015	8896	-1,3	
Käyttömenot*	8064	7904	-2,0	
Opetus	4823	4714	-2,3	52,9
Kuljetus	319	316	-0,9	3,4
Ruokailu	535	524	-2,2	5,8
Kiinteistömenot	1998	1938	-3,0	21,7
<i>Kiinteistöjen ylläpito</i>	1096	988	-9,8	11,1
<i>Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.</i>	902	950	5,4	10,5
Sisäinen hallinto	533	527	-1,3	5,9
Muu oppilashuolto	378	383	1,3	4,3
Vaikeasti kehitysvamm. opetus	32235	35017	8,6	1,0
Muu vammaisopetus	19198	19481	1,5	3,6
Pienet hankkeet	126	119	-5,6	1,3

*Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Lähde: Kouluikkuna

Toiminnoittain eritellyistä kustannuksista opetuksen oppilaskohtaiset kustannukset laskivat 2,3 % ja muun oppilashuollon (mm. avustajamenot) kustannukset sen sijaan kasvoivat 1,3 %. Koulukuljetusten keskimääräiset menot laskivat 0,9 %. Oppilasruokailun osalta vuosimuutos oli -2,2 %. Kiinteistöjen ylläpidon menot laskivat keskimäärin 9,8 % ja sisäisten vuokrien pääomakustannukset sen sijaan kasvoivat 5,4 %. Kokonaisuudessaan kiinteistömenojen vuosimuutos oli -3,0 %. Pidennetyn oppivelvollisuudessa piirissä olevien oppilaiden kustannukset kasvoivat vaikeasti kehitysvammaisten osalta 8,6 % ja muun vammaisopetuksen oppilaiden osalta 1,5 %. Kokonaisuudessaan vammaisopetuksen menojen vuosimuutos oli 2,8 %. Perusopetuksen hallinnon kustannukset laskivat keskimäärin 1,3 %. Niin sanottujen pienten hankkeiden investointeja kirjattiin keskimäärin 5,6 % per oppilas edellistä vuotta vähemmän.

Perusopetuksen keskimääräinen kustannusrakenne pysyi pääosin ennallaan edelliseen vuoteen verrattuna. Opetuksen osuus euromääräisistä toimintamenoista oli 52,9 % ja pysyi ennallaan vuoteen 2016 verrattuna. Muun oppilashuollon kustannusten osuus oli 4,3 % ja myös se oli edellisen vuoden tasolla. Myöskään hallinnon 5,9 prosentin osuus toimintamenoista ei muuttunut edelliseen vuoteen verrattaessa. Kiinteistömenojen osuus oli noin 21,7 %, joka on 0,2 prosenttiyksikköä aineiston edellistä vuotta pienempi. Kiinteistöjen ylläpidon osuus oli 11,1 % (muutos -0,8 %-yks.) ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus 10,5 % (muutos +0,6 %-yks.). Kuljetuskustannusten osuus toimintamenoista oli n. 3,4 % ja se pysyi ennallaan. Myös oppilasruokailun osuus 6,0 % pysyi ennallaan. Vammaisopetuksen osuus oli 4,7 %, josta vaikeasti vammaisten osuus oli 1,0 % ja muun vammaisopetuksen osuus 3,6 %. Vammaisopetuksen osalta ei tapahtunut mainittavaa muutosta kustannusrakenteen näkökulmasta. Pienten hankkeiden osuus oli 1,3 % (muutos -0,1 %-yks.).

Kuntien oman perusopetuksen euromääräiset yhteenlasketut toiminta- ja vyörytyserämenot kasvoivat 0,3 % vuoteen 2016 verrattuna. Palkkausmenoihin sisältyvät palkat ja palkkiot, eläkekulut sekä muut sivukulut laskivat 0,5 %. Muihin menoihin kirjattavat aineet, tarvikkeet, tavarat, palveluiden ostot (sis. esim. henkilöstövuokrauksen) ja muut kulut puolestaan nousivat 1,5 %.

Taulukko 2b

Perusopetuksen toiminta- ja vyörytyserämenot	Palkkaus, muutos (%) 2016-2017	Muut menot, muutos (%) 2016-2017	Yhteensä, muutos (%) 2016-2017
Opetus	-0,9	9,2	0,2
Kuljetus	-24,5	1,1	0,9
Ruokailu		0,7	2,0
Muu oppilashuolto	3,9	15,6	5,4
Vammaisopetus yhteensä	-3,1	10,8	1,0
<i>Vaikeasti kehitysvamm. opetus</i>	10,2	14,4	11,6
<i>Muu vammaisopetus</i>	-6,0	9,8	-1,5
Sisäinen hallinto	-1,5	-4,9	-2,7
Kiinteistömenot yhteensä	48,2	-0,4	0,0
<i>Kiinteistöjen ylläpito</i>	48,2	-5,6	-4,8
<i>Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.</i>		4,8	4,8
Yhteensä	-0,5	1,5	0,3

Lähde: Kouluikkuna

Varsinaisen opetuksen palkkamenojen ja muiden menojen summa kasvoi 0,2 % edellisestä vuodesta. Muun oppilashuollon kustannukset kasvoivat 5,4 %. Sisäisen hallinnon osalta menot vähenivät oli 2,7 %. Kiinteistömenojen summassa ei tapahtunut muutosta, mutta kiinteistömenojen ylläpidon kustannuksia kirjattiin 4,8 % vähemmän ja vastaavasti pääomakustannuksia 4,8 % edellistä vuotta enemmän. Koulukuljetuksiin liittyvät kustannukset nousivat 0,9 % ja oppilasruokailun kustannukset 2,0 % vuoteen 2016 verrattaessa. Vammaisopetuksen menoja oli 1,0 % edellistä vuotta enemmän. Luvut perustuvat absoluuttisiin painottamattomiin euromääriin, joten esim. kuuden suurimman kaupungin kustannukset kattavat jo lähes puolet kokonaissummasta (vrt. Taulukko 1 keskiarvot).

Taulukko 3b

Oppilasmäärä	Muutos (%) 2016-2017
Perusopetukseen valmistava opetus	-10,7
9-vuoden oppivelvollisuus	2,0
Pidennetty oppivelvollisuus, vammaisoppilaat	0,6
Yhteensä	1,8

Lähde: Kouluikkuna

Perusopetuksen oppilasmäärällä mitattu volyymi kasvoi vertailukunnissa yhteensä 1,8 % vuodesta 2016 vuoteen 2017. Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaita oli noin 11 % edellistä vuotta vähemmän. Pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavien vaikeasti kehitysvammaisten ja muiksi vammaisoppilaisiksi laskettavien oppilaiden määrä kasvoi 0,6 %. Eniten kokonaisoppilasmäärä kasvoi yli 100 000 asukkaan kuntien kokoluokassa, jonka yhteenlaskettu oppilasmäärä nousi 2,7 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kokoluokan oppilasmäärä kasvoi 0,3 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla oppilaita oli 1,1 % edellistä vuotta enemmän. Alle 20 000 asukkaan kuntien oppilasmäärä laski 0,1 %.

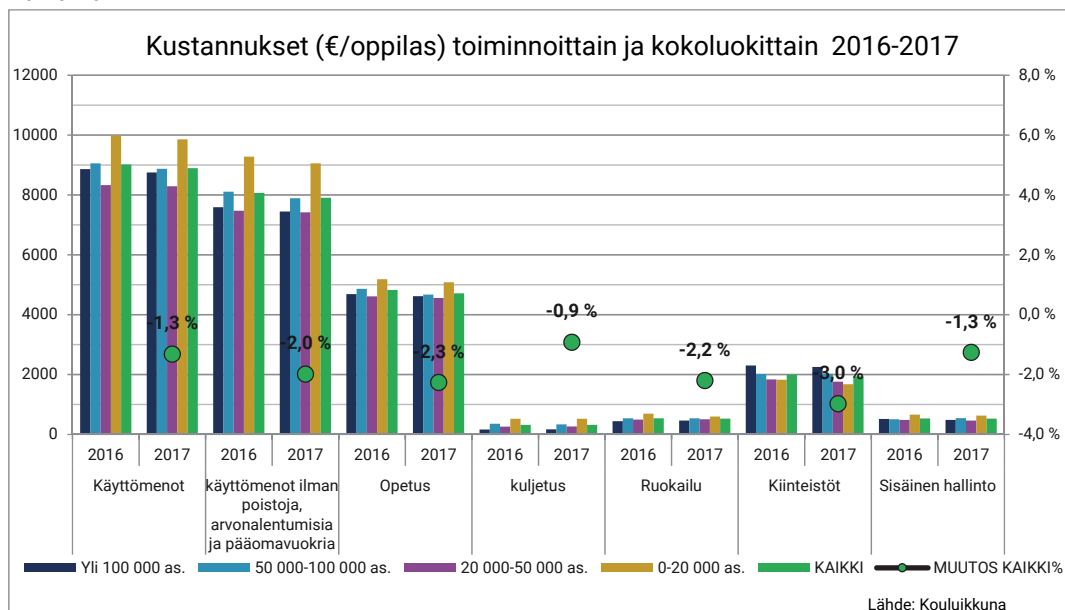
4.2 Kustannukset kuntakoryhmittäin

Kouluikkunan kunnista keskiuuret 20 000 - 50 000 asukkaan kunnat tuottivat yhä perusopetuspalvelut keskimäärin hieman muita ryhmiä pienemmin menoin, vaikka 50 000 - 100 000 asukkaan kaupunkien kustannukset laskivat eniten. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien käyttökustannukset mukaan lukien poistot, arvonalentumiset ja sisäisten vuokrien pääomakustannukset olivat vuonna 2017 keskimäärin 8 288 euroa ja yli 100 000 asukkaan kunnilla 8 752 euroa oppilasta kohden. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 8 872 €/oppilas. Pienempien alle 20 000 asukkaan kuntien käyttömene-
not olivat 9 855 euroa oppilasta kohti. Kaikkien vertailukuntien keskiarvo oli 8 896 €/oppilas.

Perusopetuksen käyttökustannuksen euroa per oppilas vuonna 2017:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 8 752 € (v. 2016, 8 862 €) -1,2 %
- 50 000-100 000 kunnat 8 872 € (v. 2016, 9 055 €) -2,0 %
- 20 000-50 000 kunnat 8 288 € (v. 2016, 8 328 €) -0,5 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 9 855 € (v. 2016, 9 984 €) -1,3 %
- Kaikkien vertailukuntien keskiarvo 8 896 € (v. 2016, 9 015 €) -1,3 %

Kuvio 1b

Verrattaessa perusopetuksen yksikkökustannuksia edelliseen vuoteen yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä kustannukset laskivat 1,2 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa keskimääräiset yksikkökustannukset laskivat 2,0 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntakoryhmässä kustannukset laskivat 0,5 %. Pienimmillä alle 20 000 asukkaan kuntien vertailuryhmällä kustannusten keskiarvo laski 1,3 %.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa perusopetuksen yksikkökustannuksia lisäsivät muihin kuntaryhmiin verrattuna kiinteistöjen suuremmat pääomakustannukset ja pienemmillä kunnilla tyypillisesti mm. kuljetuskustannukset ja opetus.

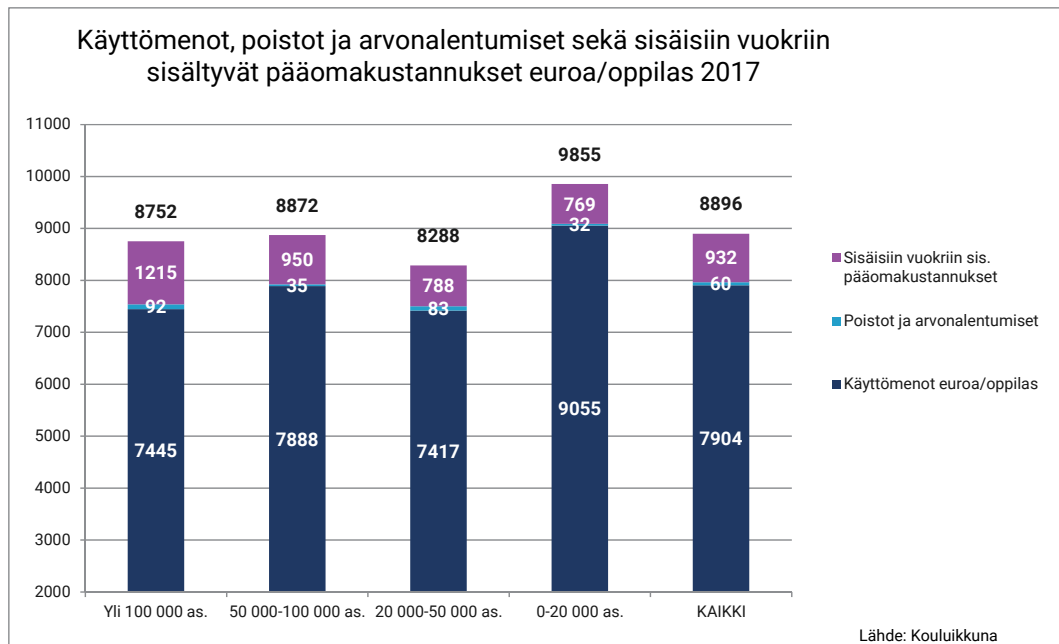
Kustannukset ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Kun kustannuksia tarkasteltiin ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia, yli sadantuhannen asukkaan kunnissa kustannukset olivat 7 445 €/oppilas, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 7 888 €/oppilas, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa 7 417 €/oppilas ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 9 055 €/oppilas. Kaikkien kuntien keskimääräiset kustannukset olivat 7 904 €/oppilas.

Perusopetuksen käyttökustannukset euroa per oppilas vuonna 2017 oppilasta ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia:

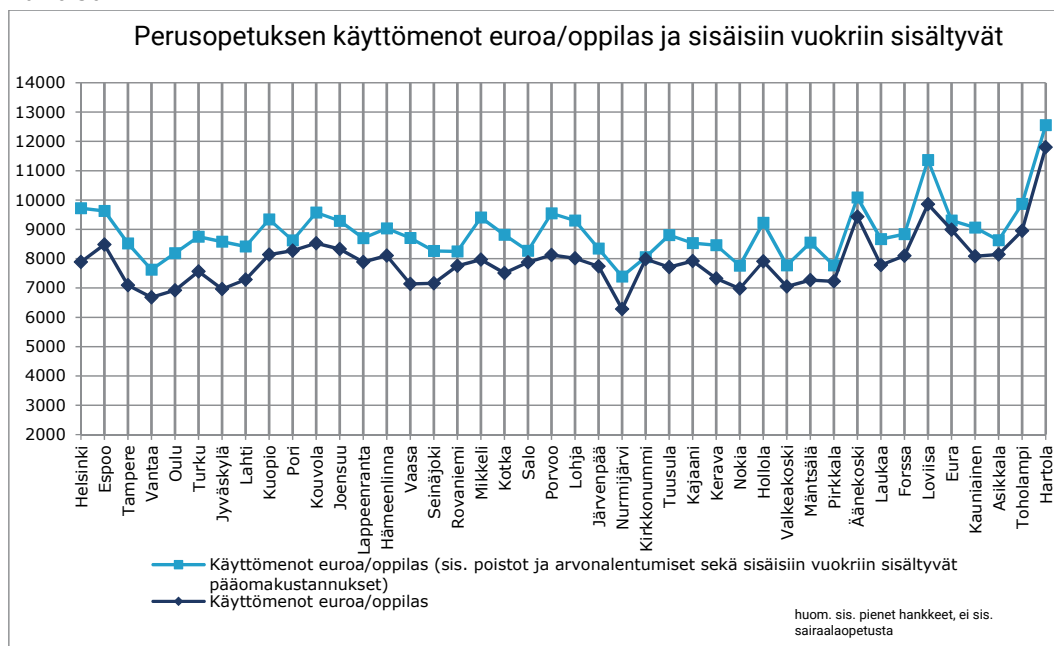
- Yli 100 000 asukkaan kunnat 7 445 € (v. 2016, 7 591 €) -1,9 %
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 7 888 € (v. 2016, 8 106 €) -2,7 %
- 20 000-50 000 kunnat 7 417 € (v. 2016, 7 470 €) -0,7 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 9 055 € (v. 2016, 9 277 €) -2,4 %
- Kaikkien vertailukuntien keskiarvo 7 904 € (v. 2016, 8 064 €) -2,0 %

Kuvio 2b

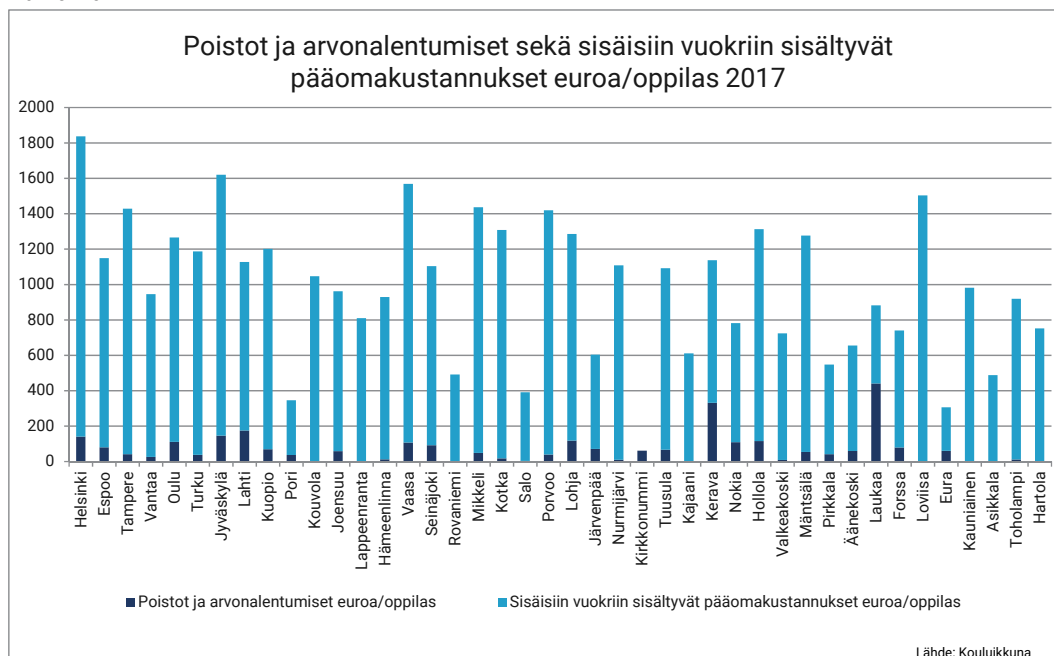
Kuviossa 3b on esitetty molemmat kokonaiskustannuksia kuvaavat tunnusluvut kunnittain asukasluvun mukaisessa järjestyksessä. Poistojen, arvonalentumisien ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kokonaiskustannuksista on keskimäärin pienempi pienemmissä kunnissa.

Kuvio 3b

Kuviossa 4b on oppilasmäärään suhteutetut poistot ja kiinteistöjen ja tonttien sisäisiin vuokriin sisältyvät poistot ja korot sekä muut vastaavat kustannuslaskennalliset erät.

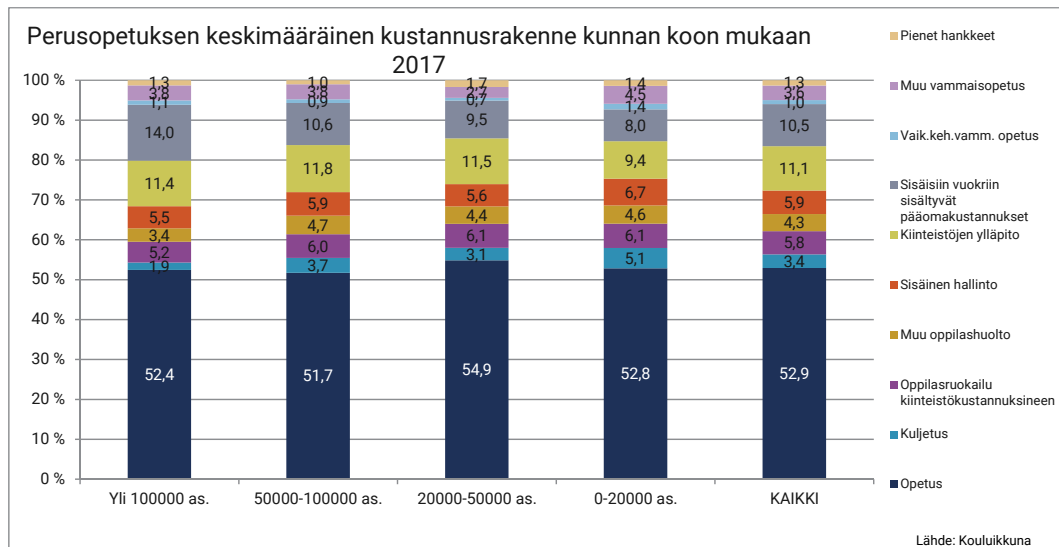
Kuvio 4b

4.3 Perusopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa

Kuntien kustannusrakennetta vertailtiin tarkastelemalla perusopetuksen euromääräisiä toiminnoittaisia kustannuksia ja osuutta perusopetuksen kokonaiskustannuksista. Kuviossa 5b on esitetty perusopetuksen eri toimintojen prosentuaalinen osuus toimintamenoista (ml. vyörytyserämenot) kuntakokoryhmien keskiarvoina.

Kuvio 5b

Alle 20 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli keskimäärin noin 52,7 % toimintamenoista. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetuksen osuus oli 54,9 % ja hieman muita kuntakokoryhmiä suurempi. 50 000-100 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli 51,7 %. Yli 100 000 asukkaan kaupungeissa opetuksen osuus oli keskimäärin 52,4 %. Kaikkien kuntien keskiarvo oli 52,9 %.

Koulukuljetusten osuus toimintamenoista oli suurin alle 20 000 asukkaan kunnissa (5,1 %). Keskiuurissa (20 000-50 000 as.) kunnissa kuljetuskustannusten osuus oli 3,1 % ja melko suurissa (50 000-100 000 as.) kunnissa 3,7 %. Yli 100 000 asukkaan kunnissa kuljetusten osuus oli keskimäärin 1,9 % kokonaiskustannuksista. Kaikkien vertailukuntien kuljetuskustannukset olivat keskimäärin 3,4 % perusopetuksen toimintamenoista. Kuljetuskustannukset ovat tyypillisesti suuremmat pienemmissä kunnissa. Asiaan vaikuttaa muun muassa pitkät etäisyydet, kunnan maantieteellinen rakenne, kouluverkon tiheys ja vähäisempi julkinen liikenne.

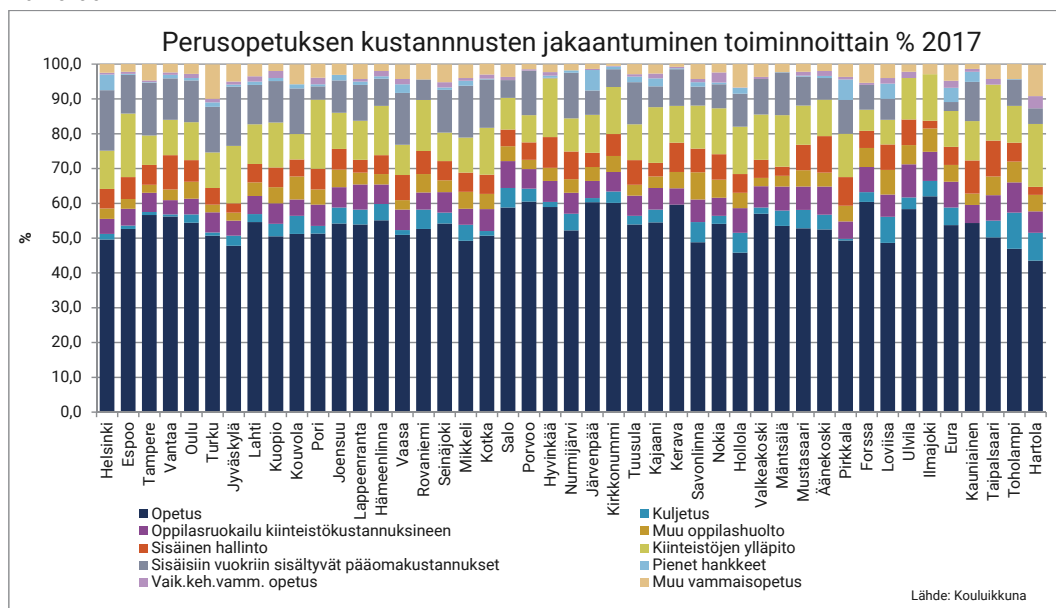
Oppilasruokailusta aiheutuneiden kustannusten osuus perusopetuksen kustannuksista oli pienissä kunnissa 6,1 %, keskiuurissa 6,1 %, melko suurissa 6,0 % sekä suurissa 5,2 %. Kaikkien kuntien keskiarvo oli 5,8 %.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa perusopetuksen hallinnon osuus toimintamenoista oli 6,7 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa 5,6 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa sisäiseen hallintoon käytettiin 5,9 % ja yli 100 000 asukkaan kunnilla 5,5 %. Keskimäärin hallintoon vertailukunnissa käytettiin 5,9 % toimintamenoista.

Muun oppilashuollon osuus toimintamenoista oli 4,3 %. Yli 100 000 asukkaan kunnilla osuus oli keskimäärin 3,4 %, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 4,7 %, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 4,4 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla 4,6 %. Vammaisopetukseen käytettiin keskimäärin 4,7 % toimintamenoista.

Perusopetuksen toimintamenoista noin viidennes oli kiinteistömenoja. Suuremmilla kunnilla kiinteistökustannusten osuus oli keskimäärin pieniä kuntia isompi. Pienimpien kuntien kiinteistömenojen osuuden keskiarvo oli 17,4 %, keskiuurilla 20,9 % ja melko suurilla 22,3 % ja yli 100 000 asukkaan kunnilla 25,4 %. Kaikkien vertailukuntien toimintamenoista kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 21,7 %, josta 11,1 %-yks. oli kiinteistöjen ylläpidon kustannuksia ja 10,5 %-yks. sisäisten vuokrien pääomakustannuksia.

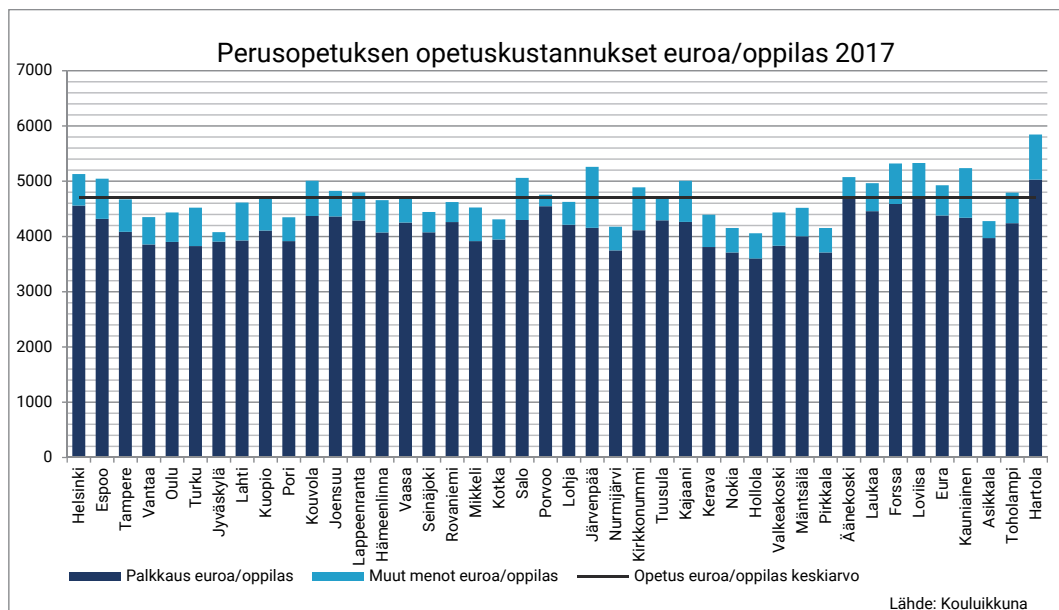
Kuvio 6b

4.4 Opetuksen kustannukset

Seuraavassa vertailussa opetuksen oppilaskohtaiset kustannukset on jaoteltu palkka-kustannuksiin sekä muihin menoihin, joihin sisältyvät mm. aineet, tarvikkeet, tavarat ja palvelujen ostot. Kuviossa opetuksen kustannukset on esitetty kuntakoon mukaisessa järjestyksessä. Kustannukset sisältävät 9 vuoden oppivelvollisuuden oppilaiden ja perusopetukseen valmistavaan opetukseen välittömästi liittyvät kustannukset. Tunnusluvussa jakajana on käytetty niitä vastaavaa oppilasmäärää.

Kuvio 7b

Vuonna 2017 vertailukunnissa opetukseen käytettiin keskimäärin 4 714 euroa oppilasta kohden. Keskiarvo laski 2,3 % vuoteen 2016 verrattuna. Keskiarvon vuosimuutos oli negatiivinen kaikilla kuntakokoryhmillä

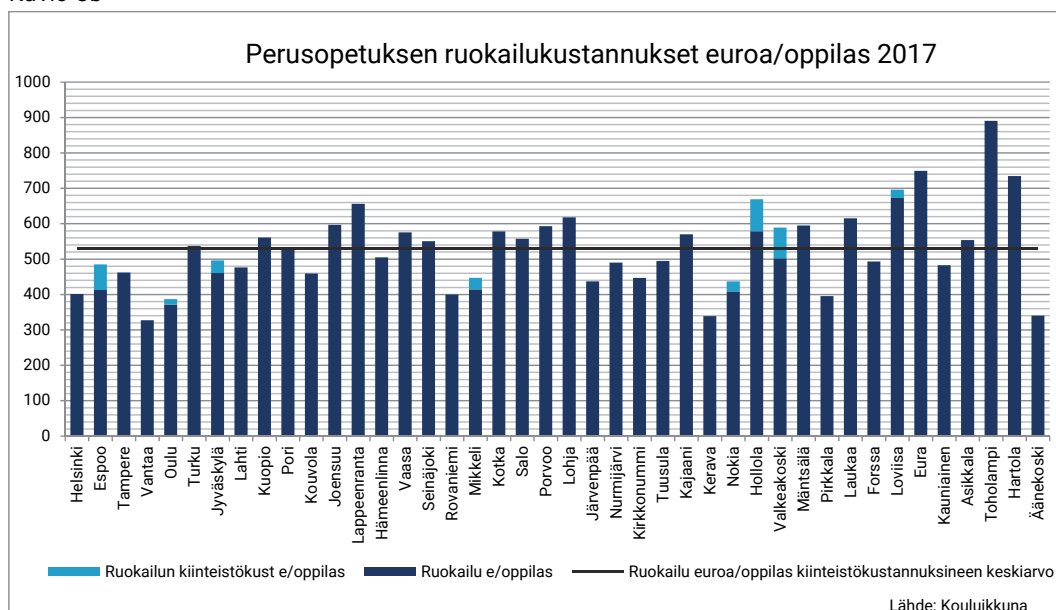
Yli 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 4 616 €/oppilas (muutos 1,5 %) ja 50 000-100 000 asukkaan kunnilla 4 672 €/oppilas (muutos -3,9 %). Keskisuurten 20 000-50 000 asukkaan kunnissa opetukseen käytettiin keskimäärin 4 557 €/oppilas (muutos 1,2 %) ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 5 084 €/oppilas (muutos -1,9 %).

Alle 20 000 asukkaan kunnissa palkkauksen osuus opetuksen kustannuksista oli keskimäärin 88,6 %, keskiuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 87,3 %, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 89,7 % ja suurissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa 87,9 %. Koko aineistossa palkkakustannusten osuus oli keskiarvoltaan 88,4 %.

4.5 Oppilasruokailun kustannukset

Vuonna 2017 oppilasruokailun keskimääriset oppilaskohtaiset kustannukset nousivat 1,5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Seuraavassa kuviossa (8b) on esitetty ruokailun oppilaskohtaisesti lasketut kustannukset kunnittain asukasluvun mukaisessa järjestyksessä. Kuvassa on osittain eriteltyä keittiön kiinteistökustannusten osuus ruokailun kokonaiskustannuksista. Kiinteistökustannukset on kerätty lisätietona ja sen ovat antaneet pääasiassa ne kunnat, jotka tuottavat oppilasruokailun palvelut itse.

Kuvio 8b

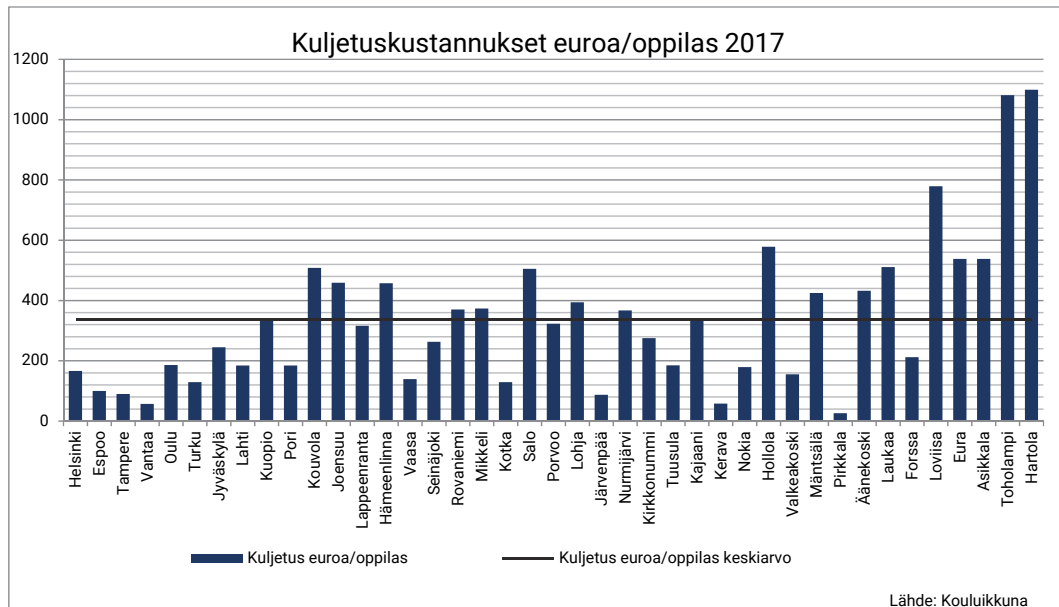
Yli 100 000 asukkaan kunnilla oppilasruokailun kustannusten keskiarvo nousi 3,8 % ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla se laski 0,1 % vuodesta 2016. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla oppilaskohtainen kustannusten keskiarvo nousi 3,0 % ja alle 20 000 kunnilla se laski 13,6 % edellisestä vuodesta.

Vuonna 2017 oppilasruokailuun käytettiin alle 20 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 598 euroa oppilasta kohden. Keskisuurissa 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa ruokailuun kului 507 €/oppilas. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa ruokailuun käytettiin 537 €/oppilas ja yli 100 000 asukkaan kunnissa 459 euroa oppilasta kohden. Keskimäärin vertailukunnissa käytettiin oppilasruokailuun 524 euroa oppilasta kohden.

4.6 Kuljetuskustannukset

Varainhoitovuonna 2017 koulukuljetuksiin käytettiin keskimäärin 316 euroa oppilasta kohden, joka oli 2,2 % vähemmän kuin vuonna 2016. Tunnusluvun laskennassa käytettävät kustannukset ja oppilasmäärät sisältävät 9 vuoden oppivelvollisuuden ja perusopetukseen valmistavan opetuksen, joten pidennetyn oppivelvollisuuden vammaisoppilaat eivät ole mukana laskelmassa.

Kuvio 9b

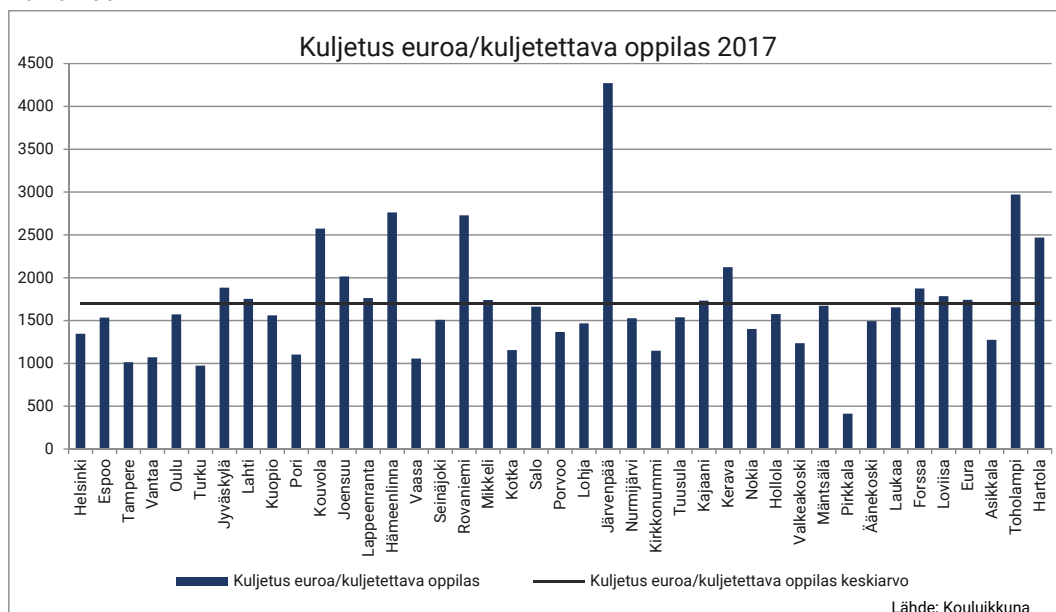
Vertailtaessa vuoden 2017 koulukuljetuskustannuksia eri kuntakoryhmien kesken pienimmillään kustannukset olivat yli 100 000 asukkaan kaupungeilla. Niissä koulukuljetuksiin käytettiin 166 €/oppilas. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa kuljetuskustannukset olivat 336 €/oppilas ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 264 €/oppilas. Alle 20 000 asukkaan kunnissa kuljetuksiin käytettiin keskimäärin 521 €/oppilas.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa kuljetuskustannukset kasvoivat 3,3 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnilla kustannukset sen sijaan laskivat keskimäärin 5,2 %. 20 000-50 000 asukkaan kunnilla oppilaskohtaiset kustannukset kasvoivat 2,5 %. Pienimpien alle 20 000 asukkaan kuntien osalta keskiarvo ei muuttunut. Kuljetuskustannuksissa kunnan koolla on yhteys keskimääräisten kustannusten suuruuteen. Pienempi asukasmäärä on yhteydessä harvempaan asutukseen, jolloin myös koulumatkat ovat pidempiä. Pienissä kunnissa myös julkisen liikenteen käyttömahdollisuudet ovat rajallisia.

Koska kaikki oppilaat eivät ole koulukuljetusten piirissä, verrattiin kuljetuskustannuksia myös suhteutettuna niiden tilastoitujen oppilaiden määrään, joille on myönnetty oikeus

maksuttomaan koulukuljetukseen. Kuntien käytännöt kuitenkin eroavat myös sen suhteen kuinka paljon perusopetuslain vaatimuksia laajempaa maksuton kuljetus tarjotaan esim. oppilaan ikään ja vuosiluokkaan perustuen.

Kuvio 10b

Vuonna 2017 koulukuljetuskustannukset olivat keskimäärin 1 623 euroa kuljetettavaa oppilasta kohden, joka on 0,8 % enemmän vuoteen 2016 verrattuna.

Yli 100 000 asukkaan vertailuryhmällä kustannukset olivat 1 412 euroa/kuljetettava oppilas ja muutos edelliseen vuoteen oli 8,9 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kuljetuskustannukset olivat 1 785 euroa kuljetettavaa oppilasta kohden ja vuosimuutos -5,5 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla kustannukset kasvoivat 2,6 % ja tunnusluvun keskiarvo oli 1 822 euroa per kuljetettava oppilas. Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 1 593 euroa/kuljetettava oppilas ja muutos -3,7 % vuoteen 2016 verrattuna.

4.7 Kiinteistökustannukset

Vuonna 2017 yli 100 000 asukkaan kunnissa oppilaskohtaiset kiinteistökustannukset pääomakustannukset mukaan lukien olivat keskimäärin 2 252 euroa oppilasta kohden, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 2 026 €/oppilas ja keskiuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 1 759 €/oppilas. Alle 20 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistömenot olivat 1 678 €/oppilas. Kaikkien vertailukuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset pääomakustannuksineen olivat 1 938 €/oppilas.

Kuvan (kuvio 11b) pidemmät pylväät kuvaavat kiinteistömenoja oppilasmäärään suhteutettuna. Lyhyemmät pylväät kuvaavat ns. pääomavuokran osuutta kiinteistöjen kokonaiskustannuksista.

Kuvio 11b

Yli 100 000 asukkaan kunnissa oppilasmäärään suhteutetut kiinteistökustannukset lasivat vuodesta 2016 noin 2,1 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo kasvoi 0,3 % ja 20 000-50 000 asukkaan kunnilla se laski 4,2 %. Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmässä keskiarvo oli 8,1 % edellistä vuotta pienempi. Kaikki vertailuryhmän kunnat mukaan lukien kiinteistökustannuksien keskiarvo pieneni 3,0 % vuoteen 2016 verrattuna.

Vuonna 2017 sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kiinteistöjen kokonaiskustannuksista oli keskimäärin 48,1 %. Pienemmissä kunnissa sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten suhteellinen osuus oli pienempi kuin muissa kuntakoryhmissä. Alle 20 000 asukkaan kunnissa pääomakustannusten osuus kiinteistöjen kokonaisuudesta oli 43,8 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 48,0

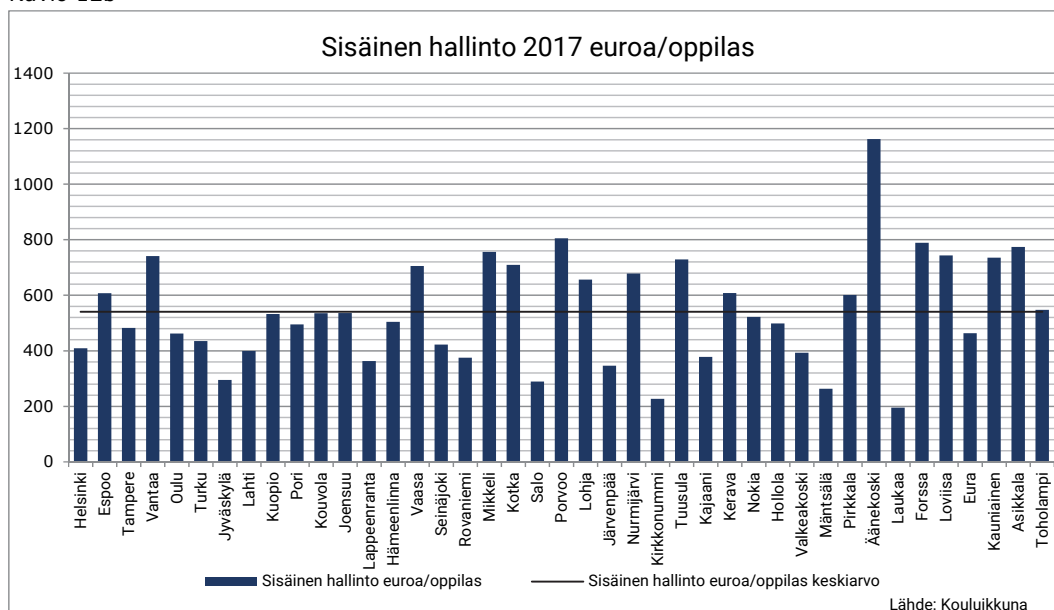
%. Yli 100 000 asukkaan kunnilla sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus oli keskimäärin 55,3 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnilla 47,3 %.

4.8 Sisäinen hallinto

Sisäisen hallinnon määritelmään sisältyvät perusopetuksen järjestämisestä aiheutuneet välittömät hallintokustannukset. Kustannukset sisältävät mm. palkanlaskennan, talous- ja henkilöstöhallinnon, tietohallinnon, hankintapalveluiden, arkistoinnin ja lakipalveluiden menot. Lisäksi hallinnon kustannuksiksi lasketaan rehtorin palkasta opetusvelvollisuuden perusteella se osuus, joka ei ole varinaista opetusta. Koska hallinto on usein keskitetysti hoidettua toimintaa, menoihin sisältyy paljon laskennallisesti vyörytettäviä tai kohdennettuja menoja.

Vertailukunnissa perusopetuksen hallintoon käytettiin vuonna 2017 keskimäärin 527 euroa oppilasta kohden, mikä on 1,3 % edellistä vuotta vähemmän.

Kuvio 12b

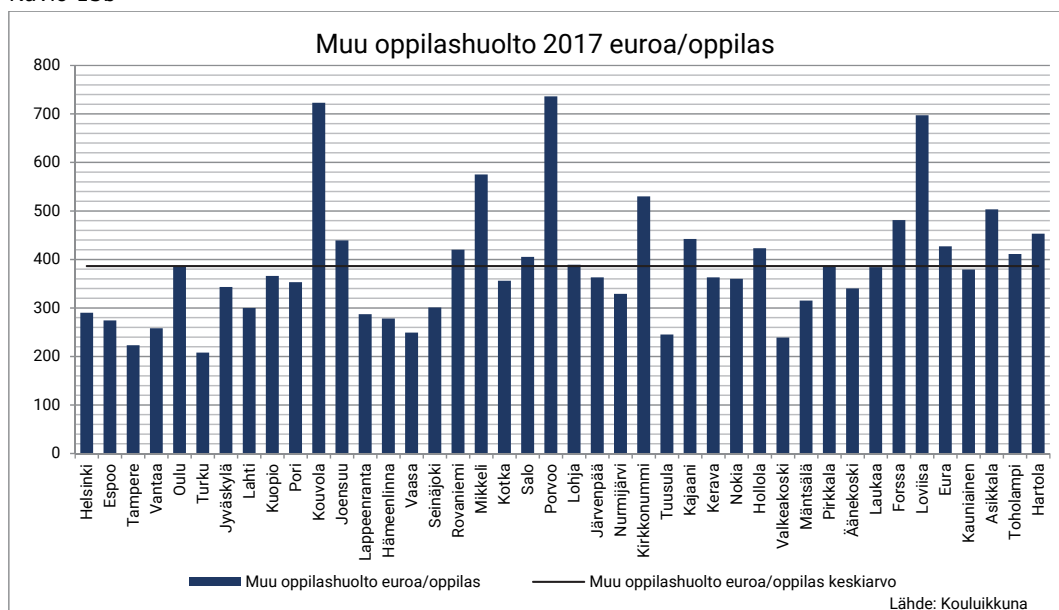

Yli 100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kustannukset olivat 485 €/oppilas ja vertailtava vuosimuutos -5,7 %. 50 000-100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä kustannusten kasvua oli 6,9 prosenttia kustannusten ollessa 541 euroa oppilasta kohden vuonna 2017. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa hallintoon kului keskimäärin 464 €/oppilas ja keskiarvo laski 4,0 prosenttia. Alle 20 000 asukkaan kunnissa keskimääräiset hallinnon kustannukset laskivat 4,3 % kustannusten ollessa vuonna 2017 630 euroa oppilasta kohden.

4.9 Muu oppilashuolto

Kouluikkunassa oppilashuoltoa on tarkasteltu kapea-alaisesti. Muun oppilashuollon kustannuksiin sisältyvät ainoastaan koulunkäyntiavustajien palkat, oppilashuoltoryhmien toiminta, tapaturmien hoidosta aiheutuneet kustannukset sekä oppilaiden tapaturmavaikutusmaksut ja oppilastestaukset kuten lukitestit. Kustannuksiin ei sisälly vammaisoppilaiden kustannuksia eikä kansanterveys- ja lastensuojelulain alaista toimintaa, kuten kouluterveydenhuollosta, koulupsykologista ja koulukuraattorista aiheutuneita kustannuksia.

Kuvio 13b

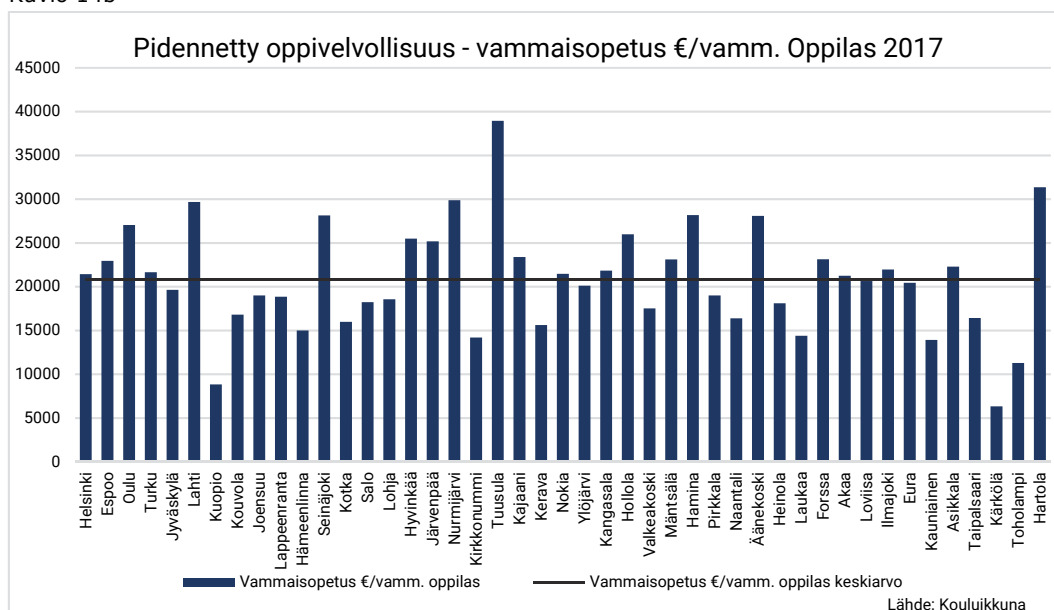
Vuonna 2017 vertailukunnissa muun oppilashuollon keskimääräiset kustannukset olivat 383 euroa oppilasta kohden. Muutos vuoteen 2016 verrattuna oli 1,3 %. Muun oppilashuollon kustannukset vaihtelivat suuresti eri kuntakokoryhmien ja kuntien välillä. Pienemmillä kunnilla oppilasta kohden lasketut kustannukset olivat keskimäärin suuremmat kuin isommilla kunnilla.

Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskimääräiset kustannukset nousivat 2,5 prosenttia kustannusten ollessa 294 euroa oppilasta kohden. 50 000-100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskiarvo nousi 5,7 % ja se oli 427 €/oppilas. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskiarvo nousi 11,8 % ja oppilaskohtaiset kustannukset olivat 361 €/oppilas. Muun oppilashuollon kustannukset laskivat pienillä alle 20 000 kunnilla, joiden keskiarvo oli vuonna 2017 447 €/oppilas. Keskiarvo oli 12,9 % edellisestä vuodesta pienempi.

4.10 Vammaisopetus

Vammaisoppilaiden kustannuksista laskettiin vertailtava tunnusluku käyttämällä pidentettyä oppivelvollisuutta suorittavien oppilaiden kustannuksia ja ko. oppilaiden oppilasmäärää. Lukuun sisältyvät siis kaikki vaikeasti kehitysvammaiset ja muut vammaisoppilaat sekä näistä aiheutuneet kustannukset opetuksen, kuljetuksen, ruokailun ynnä muiden toimintojen osalta.

Kuvio 14b

Vammaisoppilaiden vuoden 2017 oppilaskohtaiset kustannukset olivat 21 816 € per vammaisoppilas. Muutosvertailussa keskiarvo nousi 2,8 % edellisestä vuodesta. Vaikeasti kehitysvammaisten osalta muutos oli 8,6 % ja muiden vammaisoppilaiden osalta 1,5 %.

Yli 100 000 asukkaan kunnilla vammaisopetuksen kustannukset olivat vuonna 2017 keskimäärin 21 820 € per vammaisoppilas. Keskiarvo laski 1,8 % vuoteen 2016 verrattessa. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoryhmällä tunnusluvun keskiarvo 22 016 €/vammaisoppilas oli 10,7 % edellistä vuotta korkeampi. Pienin keskiarvo 20 260 €/vammaisoppilas oli 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla, joka oli laskenut 1,1 % edellisestä vuodesta. Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskimääräiset kustannukset kasvoivat 1,8 % vuodesta 2016 ja vammaisoppilasta kohden lasketut kustannukset olivat 23 456 euroa per vammaisoppilas.

5 Perusopetuksen toiminnalliset tiedot

5.1 Vähimmäistuntimäärä

Vuonna 2017 voimassa oleva perusopetuksen tuntijaon minimituntimäärä koko peruskoulun aikana oli 222 vuosiviikkotuntia. Vertailukunnista noin 9 prosenttia eli 3 kuntaa (N=33) ilmoitti käyttävänsä valtakunnallista vähimmäistuntimäärää. Niiden kuntien osalta, joissa tuntijaosta ei ole päätetty kuntatasolla, tieto on voitu ilmoittaa kunnan koulu- tai aluekohtaisten tuntimäärien keskiarvona.

Kuvio 15b

Vastanneista kunnista 91 % ilmoitti antavansa opetusta yli valtakunnallisen vähimmäistuntimäärän. Vertailukuntien vähimmäistuntimäärien mediaani oli 226 vuosiviikkotuntia ja keskiarvo 225,9. Tuntimäärä vaihteli 222–237 tunnin välillä. Kunnan koolla ei näyttänyt olevan merkitystä annettavan vähimmäistuntimäärän suuruuteen, mutta vaihtelu oli suurempaa pienten kuntien välillä.

Kuntakohtainen vähimmäistuntimäärien keskiarvo ja mediaani eivät ole muuttuneet oleellisesti aikaisempina vuosina. Vuonna 2016 vähimmäistuntimäärien mediaani oli 226 ja keskiarvo 225,8. Vuoden 2015 keskiarvo oli 226,4 ja mediaani 226. Vuonna 2014 vertailukunnista noin 15 prosenttia ilmoitti käyttävänsä valtakunnallista vähimmäistuntimäärää. Vuoden 2014 keskiarvo oli 226,3 ja mediaani 226.

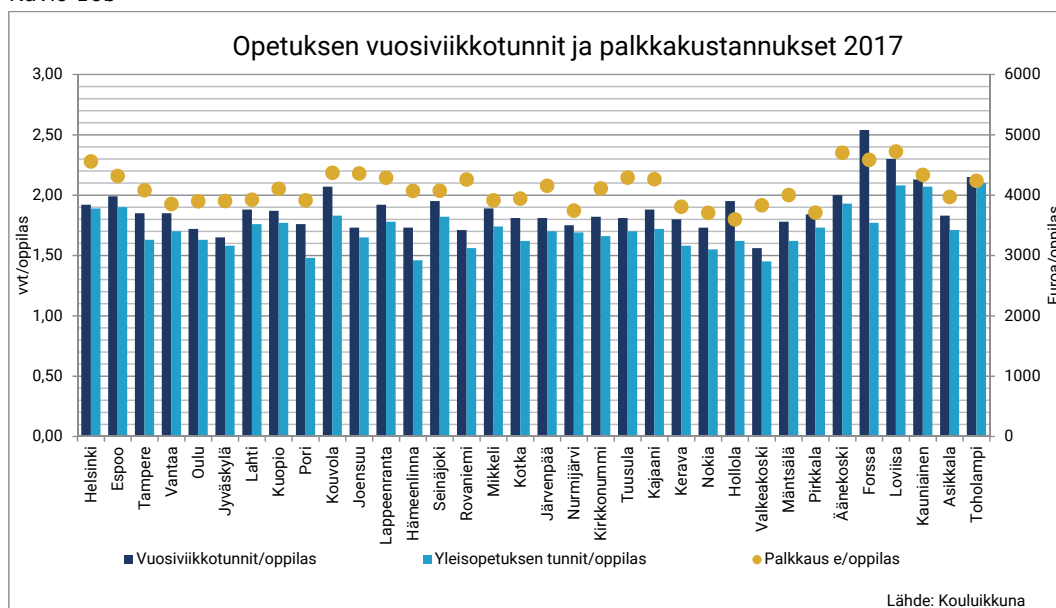
5.2 Opetusresurssi vuosiviikkotunteina

Opetuksen vuosiviikkotunnit ja palkkakustannukset -kuviossa (16b) pidempi pylväs kuvastaa kaikkia perusopetuksessa ja lisäopetuksessa annettuja vuosiviikkotunteja oppilasta kohden. Lukuun on sisällytetty myös erityisopetus, joustava perusopetus ja perusopetukseen valmistava opetus.

Yleisopetuksen tunnit on esitetty lyhemmillä pylväillä ja niihin on sisällytetty tukiovetus-tunnit, kerhotunnit ja erityistehtäviin liittyvät tunnit. Tunnissa on mukana myös osa-aikaisen erityisopetuksen tunnit, mutta ei luokkamutoista erityisopetusta. Mukaan ei ole laskettu myöskään joustavaa perusopetusta, lisäopetusta eikä perusopetukseen valmistavaa opetusta.

Kuvassa on myös opetuksen palkkakustannukset euroina oppilasta kohden (oikeanpuoleinen asteikko). Kustannukset ja oppilasmäärät koskevat 9 vuoden oppivelvollisuutta suorittavia ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olevia oppilaita.

Kuvio 16b

Keskimääräisissä vuosiviikkotuntien määrissä ei kokonaisuudessaan tapahtunut olennaista muutosta.

Vuonna 2017 Kouluikkunan kunnissa käytettiin keskimäärin 1,88 vuosiviikkotuntia oppilasta kohden, joka on 0,02 vvt/oppilas enemmän kuin vuoden 2016 vertailuaineistossa. Yleisopetukseen käytetty tuntimäärä oli 1,72 vvt/oppilas ja se nousi 0,01 vvt/oppilas edelliseen vuoteen verrattuna.

Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskimääräinen vuosiviikkotuntien määrä oli 2,11 (muutos +0,14), keskiuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 1,79 (muutos -0,01) ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 1,84 (muutos -0,03). Suurissa yli 100 000 asukkaan kunnissa vuosiviikkotuntien määrä oli 1,84 (muutos +0,02).

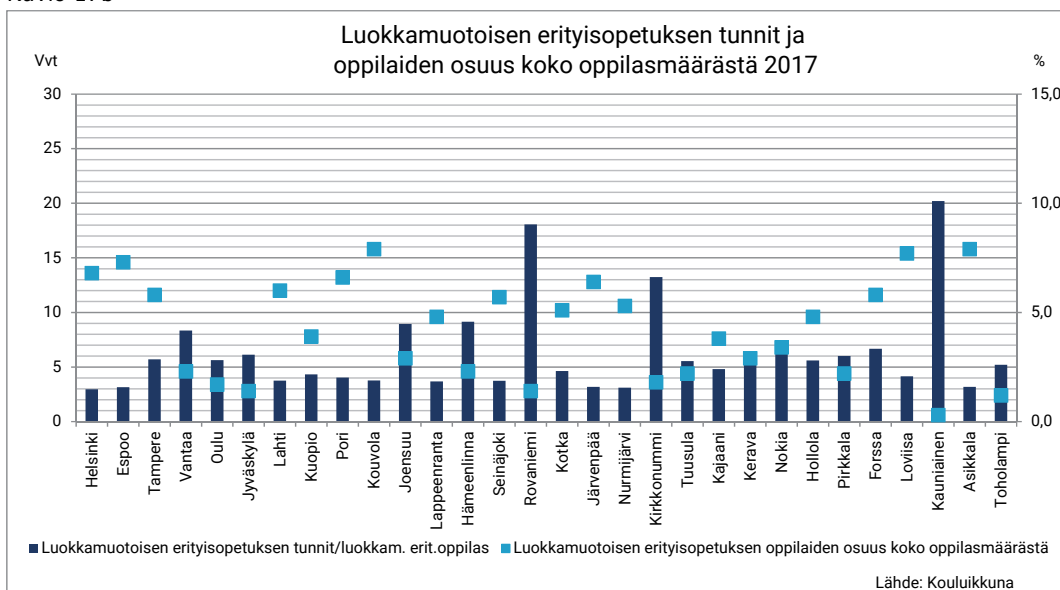
Yleisopetuksen tuntimäärä oli alle 20 000 asukkaan kunnilla keskimäärin 1,91 vvt/oppilas, keskiuurilla 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 1,63 vvt/oppilas, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 1,66 vvt/oppilas ja yli 100 000 asukkaan kunnilla 1,73 vvt/oppilas.

Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmässä perusopetuksen palkkakustannuksiin käytettiin 4 413 €/oppilas, keskiuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 3 975 €/oppilas ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 4 191 €/oppilas. Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä opetuksen palkkakustannukset olivat keskimäärin 4 053 €/oppilas.

5.3 Luokkamuotoisen erityisopetuksen vuosiviikkotunnit

Luokkamuotoisen erityisopetuksen opetustuntien määritelmään on sisällytetty mukaan erityisopetuksen lähiopetustunnit, tukiopetustunnit, kerhotunnit ja erityistehtävät. Alla olevassa kuviossa (17b) on esitetty luokkamuotoisen erityisopetuksen tunnit sekä luokkamuotoisen erityisopetuksen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä.

Kuvio 17b

Vuonna 2017 vertailukunnissa käytettiin luokkamuotoiseen erityisopetukseen keskimäärin 6,3 vuosiviikkotuntia yhtä luokkamuotoisessa erityisopetuksessa olevaa oppilasta kohden. Luku on jonkin verran edellistä vuotta korkeampi.

Vertailukuntien luokkamuotoisen erityisopetuksen piirissä olevien oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä laski hieman ja oli 4,4 %. Vaihteluväli oli yli 0,3 prosentista noin kahdeksaan prosenttiin silloin, kun luokkamuotoista erityisopetusta oli järjestetty.

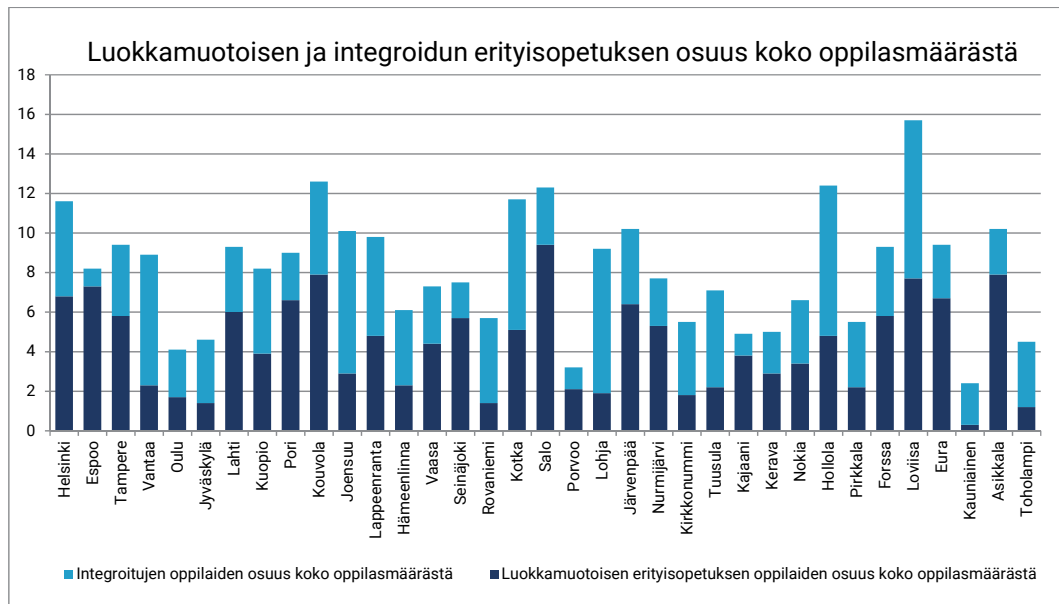
Yli 100 000 asukkaan kunnilla luokkamuotoisessa erityisopetuksessa olevien keskimääräinen osuus oli 4,4 % ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 4,8 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 3,6 % ja alle 20 000 asukkaan kuntien 4,5 prosenttia.

Kuntien välisiin eroihin vaikuttaa suurelta osin se, miten erityisopetus on kussakin kunnassa järjestetty, eli missä määrin oppilaiden opetus on integroituna yleisopetusryhmiin ja missä määrin erityisopetuksen pienryhmiin. Lisäksi erityisopetuksen tarve vaihtelee alueellisesti sekä ajallisesti.

5.4 Luokkamuotoinen ja integroitu erityisopetus

Vuonna 2017 luokkamuotoinen ja yleisopetukseen integroitu erityisopetus olivat keskimääriin lähes yhtä yleisiä toteutustapoja. Kunnista noin 51 %:lla luokkamuotoinen erityisopetus oli yleisempää kuin yleisopetukseen integroiminen vuonna 2017. Toisin sanoen vastaavasti n. 49 prosentilla integroiminen oli yleisempää kuin luokkamuotoinen erityisopetus. Integroitujen erityisoppilaiden osuus kasvoi hieman edellisestä vuodesta ja luokkamuotoisen erityisopetuksen osuus vastaavasti laski. Integroidun erityisopetuksen käyttäminen on yleistynyt hiljalleen myös aikaisempina vuosina. Vuonna 2012 kunnista 70 prosenttia käytti luokkamuotoista erityisopetusta yleisopetukseen integrointia yleisemmin.

Kuvio 18b

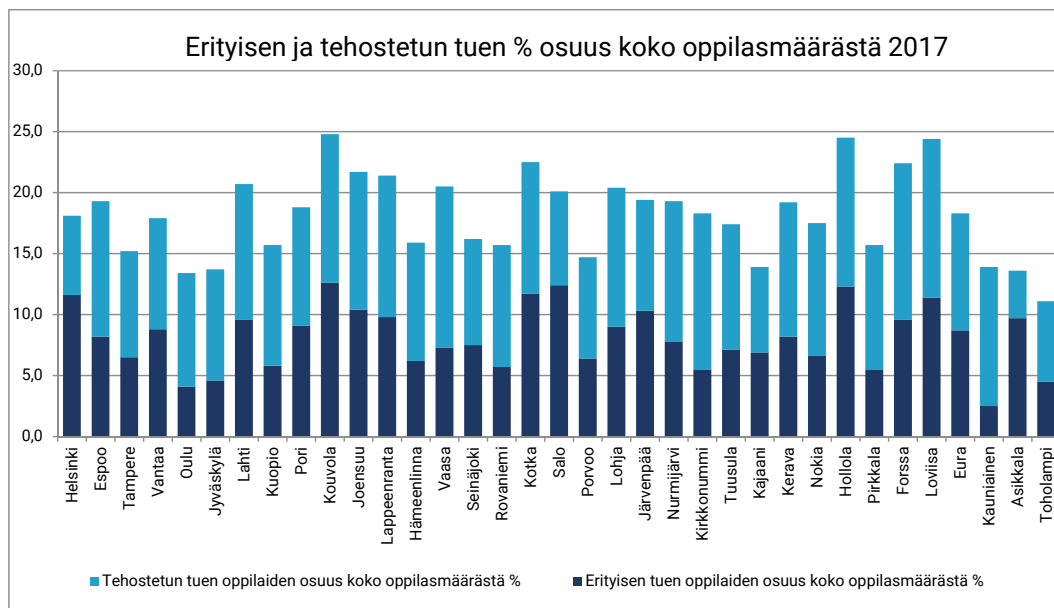

Vuonna 2017 luokkamuotoisen erityisopetuksen piirissä olevien erityisoppilaiden osuus oli keskimäärin 4,3 % ja se oli edellistä vuotta pienempi (4,6 % vuonna 2016). Yleisopetukseen integroitujen erityisoppilaiden osuus vastaavasti kasvoi. Yleisopetukseen integroitujen oppilaiden keskimääräinen osuus oli 3,8 %, kun se vuotta aikaisemmin oli 3,5 %. Erityisoppilaiden jakautumisessa luokkamuotoiseen erityisopetukseen ja integroituun yleisopetukseen on nähtävissä pitkään jatkunut muutos siirtymisenä enemmän integroituun opetukseen.

5.5 Erityinen ja tehostettu tuki

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen osalta kunnilta kerättiin tiedot erityisen ja tehostetun tuen piirissä olevista oppilaista ja laskettiin näiden oppilaiden suhteellinen osuus koko oppilasmäärästä sekä kuntien keskiarvo.

Kuvio 19b

Vuonna 2017 erityisen tuen piirissä oli keskimäärin 8,1 % koko oppilasmäärästä. Vuonna 2016 vastaava luku oli 7,8 %, joten erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden osuus kasvoi vain lievästi edellisestä vuodesta.

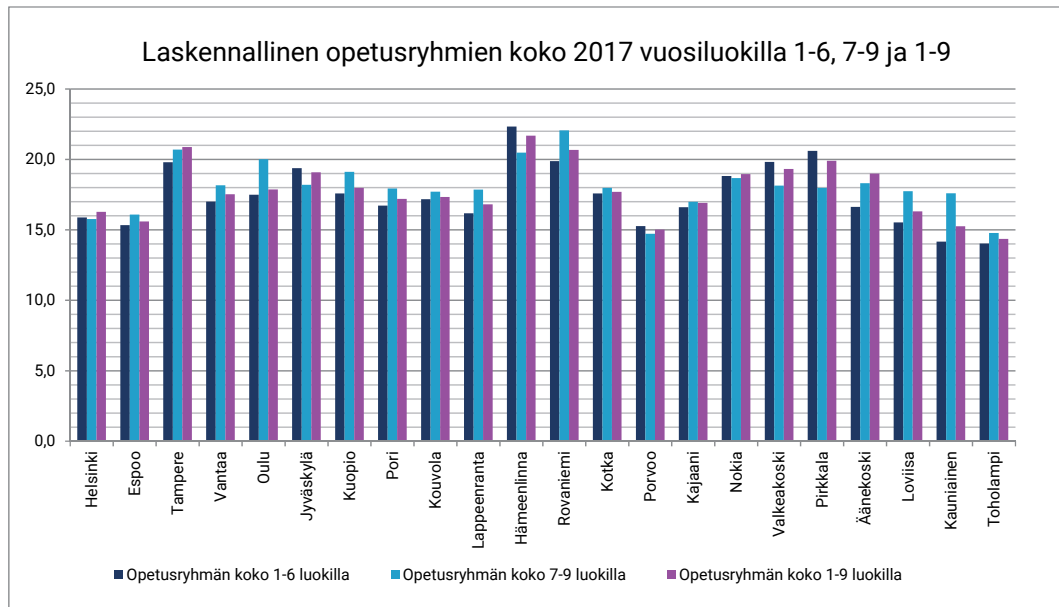
Tehostetun tuen piirissä olevien osuus sen sijaan jatkoi kasvuaan hieman erityistä tukea voimakkaammin. Vuonna 2017 keskimäärin 10,0 % koko oppilasmäärästä oli tehostetun tuen piirissä. Edellisenä vuotena tehostettua tukea sai 9,3 % oppilaista. Tehostettua tukea saavien oppilaiden osuus on kasvanut myös aikaisempina vuosina ja koko kolmiportaisen tuen mallin ajan.

Tehostetun tuen käyttö on siis yleistynyt kunnissa edelleen. Erityisen tuen piirissä olevien osuus on ollut aikaisempina vuosina hieman laskussa, mutta muutos näyttäisi pysähtyneen parin viime vuoden aikana. Toisaalta on huomioitava, että eri tukimuotoja ja niihin liittyviä päätöksiä voidaan tehdä suhteellisen joustavasti, tilanne ja olosuhteet huomioon ottaen. Tuloksista ei voi suoraan tehdä johtopäätöstä absoluuttisesta tuen tarpeen lisääntymisestä, vaikka se antaa viitteitä siihen.

5.6 Opetusryhmien koko

Opetusryhmien koko määriteltiin käyttäen niin sanottua Helsinki-Vantaan mallia. Laskentamallissa kyseisen vuosiluokan tuntijaon mukaiset opetustunnit kerrotaan kyseisen vuosiluokan oppilaiden kokonaismäärällä. Näin saatu vuosiviikkotuntimäärä jaetaan kyseisiä vuosiluokkia opettavien opettajien työjärjestyksen mukaisilla opetustunneilla, joissa on mukana jakotunnit.

Kuvio 20b

Vuoden 2017 aineistossa keskimääräinen ryhmäkoko näyttää hieman kasvaneen vuodesta 2016. Vertailussa mukana olevissa kunnissa vuosiluokkien 1-6 keskimääräinen opetusryhmäkoko oli 17,4. Vuosiluokilla 7-9 opetusryhmäkoko oli keskimäärin 18,0. Vuosiluokkien 1-9 keskimääräinen opetusryhmäkoko oli 17,8.

Vuoteen 2016 verrattuna laskennallinen opetusryhmäkoko kasvoi 0,2 vuosiluokilla 1-6 ja 0,3 vuosiluokilla 7-9. Yhteensä vuosiluokkien 1-9 keskimääräinen opetusryhmäkoko kasvoi yhteensä 0,4. Ryhmäkoko näyttää lähteneen kasvuun vuodesta 2016, jolloin opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämät ryhmäkoon pienentämiseen tarkoitetut valtionavustukset poistuivat käytöstä.

Taulukko 4b

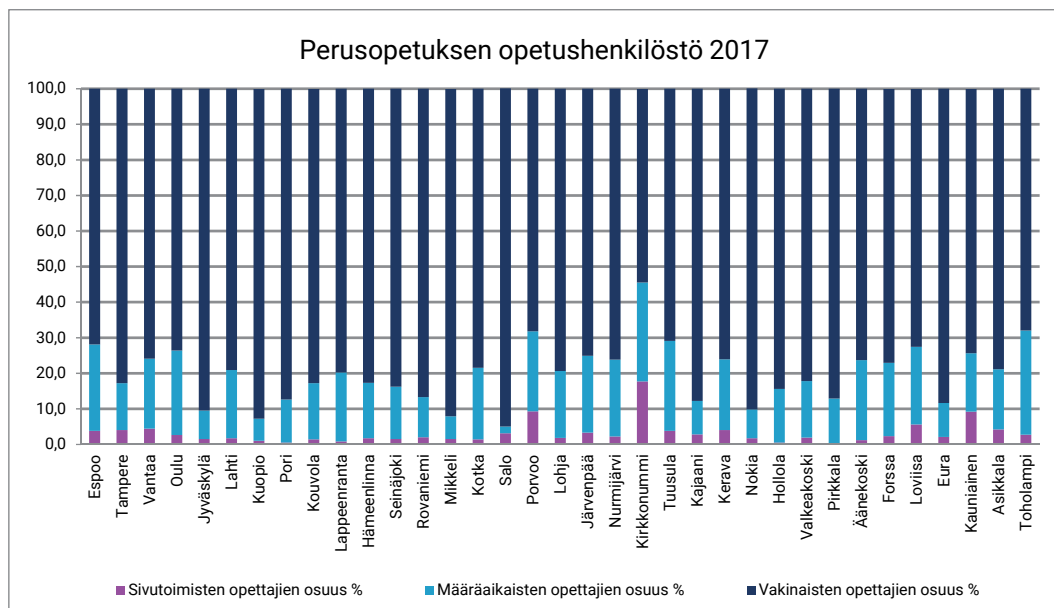
Perusopetuksen laskennallinen ryhmäkoko	2014	2015	2016	2017	Muutos 2016-2017
Vuosiluokat 1-6	16,9	16,9	17,2	17,4	0,2
Vuosiluokat 7-9	17,6	17,3	17,7	18,0	0,3
Vuosiluokat 1-9	17,1	17,1	17,4	17,8	0,4

Lähde: Kouluikkuna

5.7 Opetushenkilöstö

Vertailukunnista kerättiin 31.12. tilanteeseen perustuvat opetushenkilöstön määrätiedot. Määritelmänä käytettiin virka- tai työsuhteen vakinaisuutta ja määräaikaisuutta. Lisäksi kerättiin tieto sivutoimisen opetushenkilöstön määrästä.

Kuvio 21b

Vakinaiset opettajat

Yli 100 000 asukkaan kunnissa vakinaisten opettajien osuus opetushenkilöstöstä oli vuonna 2017 keskimäärin 80,9 % (v. 2016 82,0 %). 50 000-100 000 asukkaan kunnissa se oli 83,7 % (v. 2016 80,6 %) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 77,7 % (v. 2016 79,6 %). Alle 20 000 asukkaan kunnissa vakinaisten osuus oli 77,8 % (v. 2016 79,8 %). Sivutoimisten tuntiopettajien osuus vertailukunnissa oli keskimäärin 3,2 % (v. 2016 3,2 %). Kaikkien kuntien keskimääräinen vakinaisen henkilöstön osuus oli 80,1 % (v. 80,8 %).

Määräaikaiset ja sivutoimiset opettajat

Määräaikaisten opettajien osuus opetushenkilöstöstä yli 100 000 asukkaan kunnissa vuonna 2017 oli 16,3 % (v. 2016 15,3 %) ja sivutoimisten osuus 2,7 % (v. 2016 2,7 %). 50 000-100 000 asukkaan kunnissa määräaikaisten opettajien osuus oli 14,0 % (v. 2016 16,1 %) ja sivutoimisten 2,3 % (v. 2016 3,2 %). 20 000-50 000 asukkaan kuntaryhmässä määräaikaisia oli keskimäärin 18,4 % (v. 2016 16,0 %) ja sivutoimisia 4,0 % (v. 2016 4,4 %). Alle 20 000 asukkaan kunnissa määräaikaisten osuus oli 18,7 % (v. 2016 18,1 %) ja sivutoimisten osuus 3,4 % (v. 2016 2,1 %). Kaikki kunnat mukaan

lukien määräaikaisen henkilöstön osuus oli keskimäärin 16,8 % (v. 2016 16,5 %) ja sivutoimisten osuus 3,1 % (v. 2016 3,2 %).

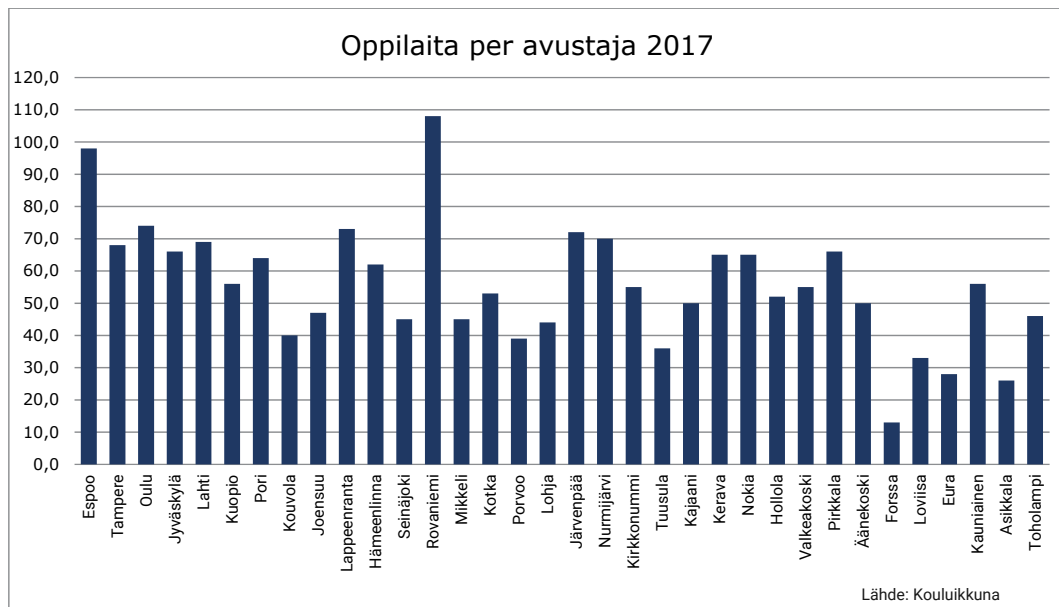
Yhteenveto

Vakinaisen henkilöstön osuus laski kokonaisuudessaan hieman 2016 verrattuna. Kuntakokoryhmittäin tarkastelluista keskiarvoista vakinaisten osuus kasvoi 50 000 - 100 000 asukkaan ryhmällä, mutta muilla ryhmillä se oli edellistä vuotta pienempi. Sivutoimisten osuudessa ei tapahtunut olennaista muutosta ja kuntakokoryhmittäin tarkasteltuna keskiarvoissa oli vain pieniä muutoksia molempiin suuntiin.

5.8 Koulunkäyntiavustajat

Koulunkäyntiavustajista tiedot kerättiin henkilötyövuosina. Mukaan luettiin sekä vakituksessa että määräaikaisessa työsuhteessa olevat koulunkäyntiavustajat, koulunkäynnin ohjaajat ja muut tehtäviltään vastaavat ammattinimikkeet. Vertailtavassa tunnusluvussa avustajaresurssi on suhteutettu koko kunnan oppilasmäärään.

Kuvio 22b

Vertailukunnissa oli vuonna 2017 keskimäärin 55,6 (v. 2016 58,5) oppilasta yhtä koulunkäyntiavustajan henkilötyövuotta kohden. Yli 100 000 asukkaan kunnissa oli 71,8 (v. 2016 78,5) oppilasta avustajaa (htv) kohden, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa 57,6 (v. 2016 58,3) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 56,4 (v. 2016 62,8) oppilasta avustajaa kohden. Alle 20 000 asukkaan kunnissa oli keskimäärin 39,8 (v. 2016 41,6) oppilasta yhtä avustajaa kohti.

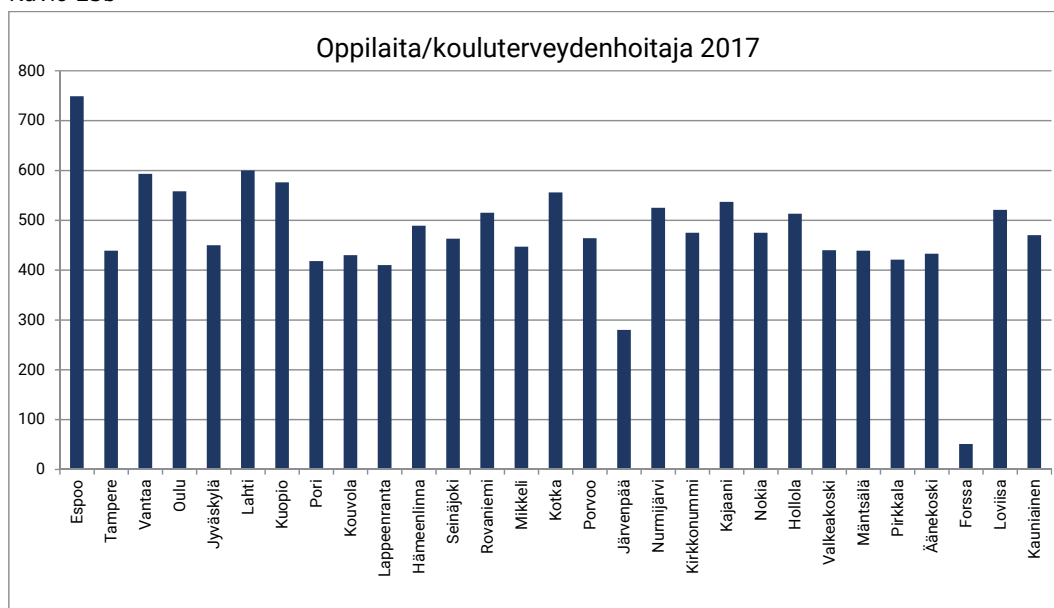
Avustavan henkilöstön määrä suhteessa oppilasmäärään kasvoi edellisestä vuodesta, eli toisin sanoen yhtä avustajan henkilötyövuotta kohden oli pienempi määrä oppilaita. vuonna 2017 avustajapalveluita oli yhtä henkilötyövuotta kohden 55,6 (2016 58,5) oppilasta. Vuonna 2015 63,3 oppilasta yhtä avustajaa (htv) kohden.

Avustajamääriä vertailtaessa on huomioitava, että avustajapalvelut resursoidaan kuntien omien tarpeiden mukaan. Avustajien määrään vaikuttaa muun muassa se oppilasma- aines, se kuinka paljon kunnassa käytetään pienryhmäopetusta, samanaikaisopetusta ja miten laajaa on osa-aikaisen erityisopetuksen käyttö.

5.9 Kouluterveydenhoitajat

Oppilashuollon henkilöstötietoina kerättiin myös vakinaisissa tai määräaikaisissa työsuhteessa toimivien kouluterveydenhoitajien henkilöstöresurssi henkilötyövuosina. Kuntien vertailemiseksi henkilötyövuosiresurssi suhteutettiin kunkin kunnan koko perusopetuksen oppilasmäärään.

Kuvio 23b

Kaikkien tiedon antaneiden kuntien vuoden 2017 keskiarvo oli 474 (509) oppilasta yhtä kouluterveydenhoitajan henkilötyövuotta kohden. Keskiarvo oli 35 oppilasta, eli noin 7 % edellistä vuotta pienempi, joten terveydenhoitajien ja oppilaiden suhdeluku laski hiukan edelliseen vuoteen verrattaessa. Vuonna 2015 kouluterveydenhoitajien keskimääräinen resurssi oli 494 oppilasta per henkilötyövuosi.

Kuntakoryhmittäin lasketuissa keskiarvojen vuosimuutoksissa oli kuitenkin eroja. Yli 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo 566 kasvoi edellisestä vuodesta 28 oppilalla eli

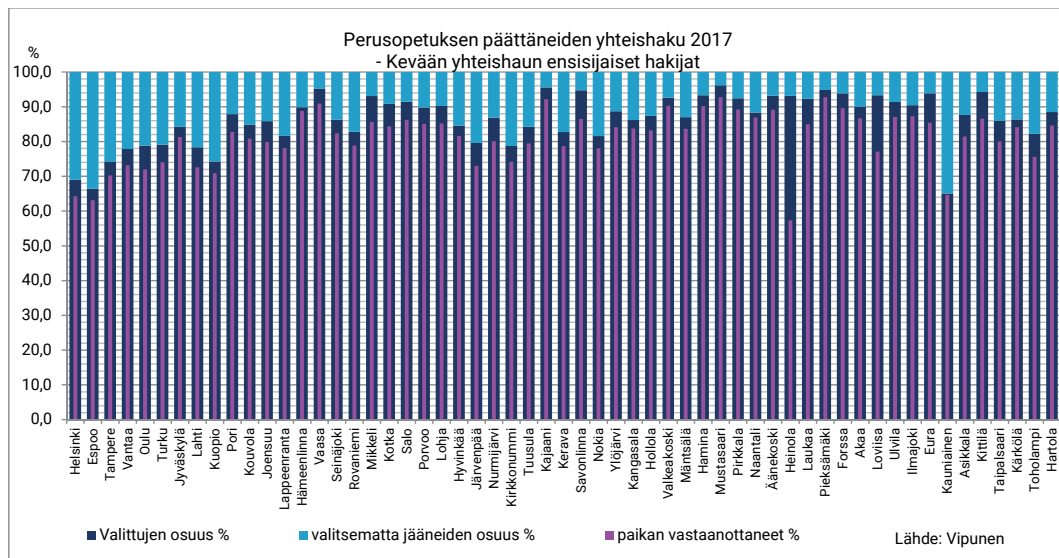
noin viidellä prosentilla. Keskiarvo oli jonkin verran muiden kuntakoryhmien keskiarvoa suurempi. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvoksi muodostui 466 oppilasta ja se oli noin 5 % edellistä vuotta pienempi. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla keskiarvo (461 oppilasta/htv) laski 6 % ja alle 20 000 asukkaan kuntien keskiarvo laski 27 % ollen 379 oppilasta per kouluterveydenhoitajan henkilötyövuosi.

6 Tietoja perusopetuksen päättäneistä

6.1 Peruskoulunsa päättäneiden yhteishaku

Perusopetuksen päättäneiden koulutukseen hakeutumista verrattiin opetushallituksen tilastopalvelu Vipusen aineistolla. Vertailussa käytettiin perusopetuksen 2017 päättäneiden ja kevään yhteishaussa hakeneiden oppilaiden tietoja.

Kuvio 24b

Vuoden 2017 kevään yhteishaussa perusopetuksen päättäneistä ensisijaisista hakijoista koulutukseen valittiin keskimäärin 86,5 % (v. 2016; 86,5 %) ja hakijoista 81,3 % (v. 2016; 80,4 %) otti paikan vastaan. Valitsematta jääneitä oli siis tässä vaiheessa 13,5 % (v. 2016; 13,5 %) hakeneista. Valittujen ja valitsematta jäävien osuudet pysyivät edelliseen vuoteen verrattuna ennallaan, joten koulutukseen pääsyn suhteen ei ollut nähtävissä muutosta.

Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmissä tutkintotavoitteiseen koulutukseen pääsy oli edelleen vaikeampaa kuin muissa kuntaryhmissä.

Koulutukseen valittujen osuus oli yli 100 000 asukaan kunnissa vuonna 2017 keskimäärin 75,8 % (v. 2016 75,9 %). 50 000 - 100 000 asukaan kunnista koulutukseen valittujen osuus oli keskimäärin 88,3 % (v. 2016 89,5 %). 20 000 - 50 000 asukaan kunnilla valittujen osuus oli 87,1 % (v. 2016 85,6 %) ja alle 20 000 asukaan kuntien hajoista valittiin keskimäärin 89,7 % (v. 2016 89,9 %).

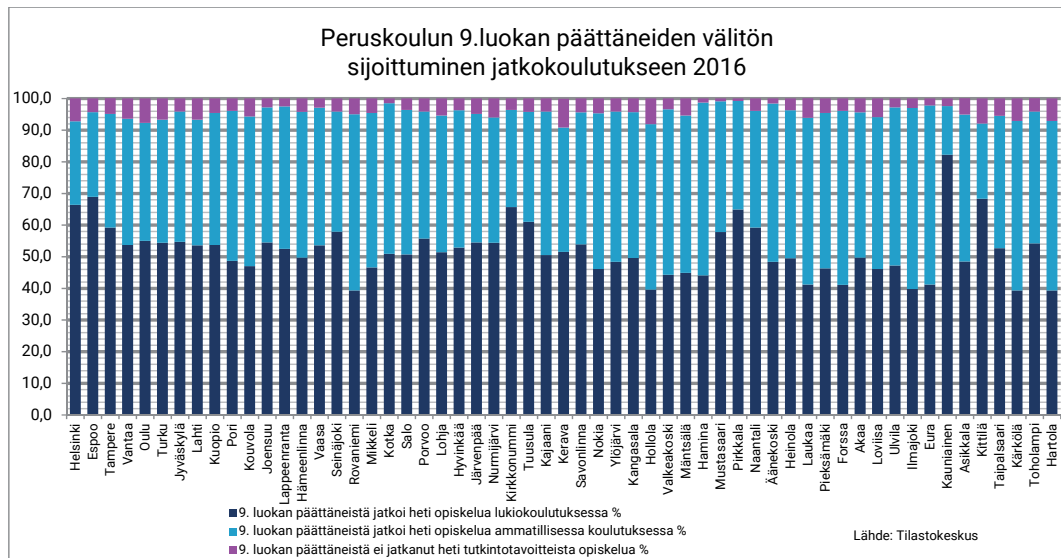
Vertailusta ei voi päätellä kuinka moni lopulta jää kokonaan koulutuksen ulkopuolelle kyseisenä vuonna, koska yhteishaun lisäksi koulutuspaikkaa voi hakea esimerkiksi lisähaussa tai saada koulutuspaikan yhteishaun ulkopuolella. Lisäksi ns. nivelvaiheessa moni tutkintotavoitteiseen koulutukseen sijoittumaton jatkaa lisäopetuksessa, työpaja-toiminnassa, valmistavassa koulutuksessa tai muussa tutkintoon johtamattomassa koulutuksessa.

6.2 Sijoittuminen jatkokoulutukseen

Koulutustakuun ulkopuolelle jääneet -tunnusluvun avulla vertailtiin tietoja niistä oppilasta, jotka eivät päässeet tutkintotavoitteiseen koulutukseen eivätkä sijoittuneet lisäopetukseen, oppisopimuskoulutukseen, työpajoihin, kuntoutukseen tai muuhun valmistavaan nivelvaiheen koulutukseen. Vuonna 2017 tiedot antaneissa kunnissa (N=25) 92 peruskoulunsa päättäneitä oppilasta jäi koulutustakuun ulkopuolelle. Määrä on noin 0,49 % vastaavien kuntien perusopetuksen päättäneistä. Vuoden 2016 aineistossa 112 (0,56 %) peruskoulunsa päättäneitä oppilasta jäi koulutustakuun ulkopuolelle. Vuonna 2015 osuus oli noin 0,62 %. Vuonna 2014 koulutustakuun ulkopuolelle jääneitä oli 0,26 % peruskoulun päättäneistä ja vuonna 2013 koulutustakuun ulkopuolelle jääneitä oli 0,51 %

Peruskoulunsa päättäneiden tietoja verrattiin myös sijoittumisena tutkintotavoitteiseen koulutukseen vuonna 2016 (31.12.). Koulutukseen sijoittuneeksi (Kuvio 25b) on katsottu peruskoulun 9. vuosiluokan päättänyt oppilas, joka oli saman vuoden viimeisenä päivänä tutkintotavoitteisessa koulutuksessa. Aineisto perustuu Tilastokeskuksen sijoittumispalvelun tilastoaineistoon ja Kouluikkunan laskelmiin.

Kuvio 25b

Pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa peruskoulunsa päättäneistä suhteellisesti suurempi osuus sijoittuu lukiokoulutukseen. Vuonna 2016 (31.12.) yli 100 000 asukkaan kunnissa perusopetuksen päättäneistä lukiokoulutukseen oli sijoittunut keskimäärin 57,7 % (57,1 % v. 2015) ja ammatilliseen koulutukseen 36,4 % (36,3 % v. 2015). Keskisuurissa 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 50,6 % (52,2 % v. 2015) oppilaista sijoittui lukiokoulutukseen ja 45,7 % (43,4 % v. 2015) ammatilliseen koulutukseen. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 50,8 % (49,7 % v. 2015) sijoittui lukiokoulutukseen ja 44,4 % (44,5 % v. 2015) ammatilliseen koulutukseen. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen sijoittuneiden osuus oli 50,8 % (49,0 % v. 2015) ja ammatillisen koulutuksen sijoittuneiden 45,0 % (45,6 % v. 2015).

Vuonna 2016 useampi peruskoulunsa päättänyt jatkoi suoraan tutkintotavoitteisessa koulutuksessa verrattaessa vuoteen 2015. Tutkintotavoitteisen koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus oli keskimäärin 4,5 %, kun se edellisellä vuonna (2015) oli 5,5 %. Eniten tutkintotavoitteisen koulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa. Suurilla kaupungeilla koulutuksen ulkopuolelle jääneiden keskimääräinen osuus kuitenkin laski edellisestä vuodesta ja ero muihin on kaventunut viime vuosina.

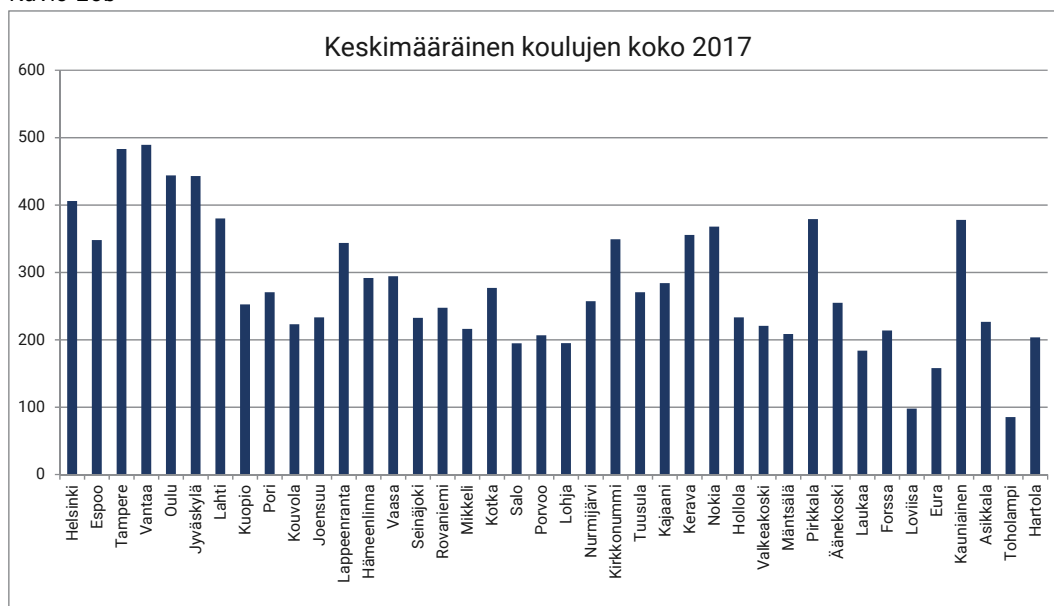
Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 5,9 % (6,6 % v. 2015) peruskoulun päättäneistä oppilasta ei sijoittunut välittömästi tutkintotavoitteiseen koulutukseen. 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 3,7 % (4,5 % v. 2015) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 4,8 % (5,8 % v. 2015) ei jatkanut suoraan tutkintotavoitteisessa koulutuksessa. Pienissä alle 20 000 asukkaan kunnissa tutkintotavoitteisen opiskelun ulkopuolelle jääneiden osuus oli 4,2 % (5,4 % v. 2015).

7 Perusopetuspalvelujen saavutettavuus

7.1 Koulujen koko

Koulujen kokoa ja määrää selvitettiin keräämällä ala-, ylä- ja yhtenäiskoulujen määrät kokoluokittain. Yksinkertaistettu kunnittainen vertailuluku laskettiin jakamalla oppilasmäärä koulujen määrällä. Ohessa (kuvio 26b) on esitetty kuntien keskimääräiset koulukoot asukasluvun mukaisessa järjestyksessä.

Kuvio 26b

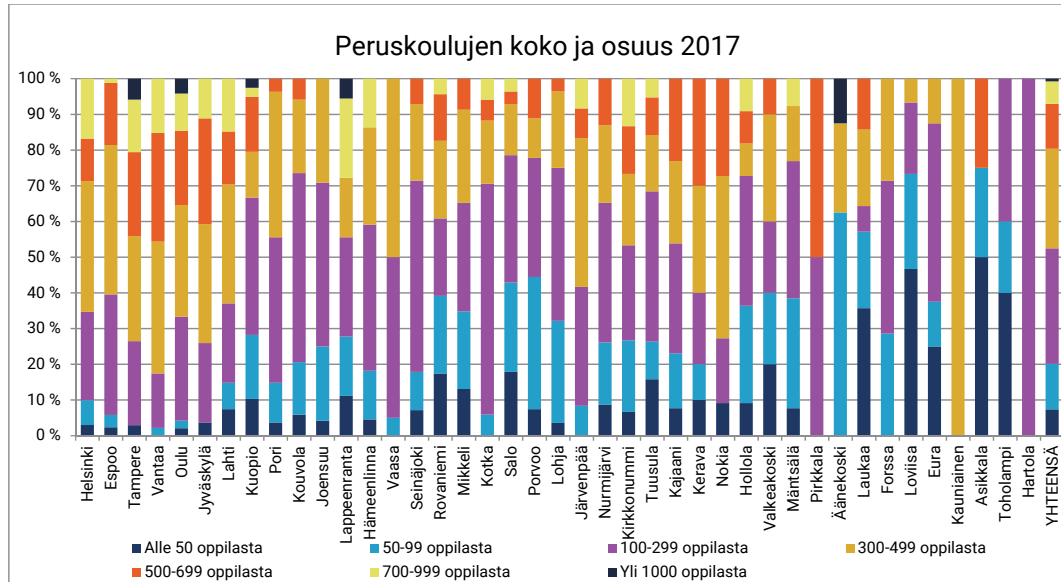

Koko aineistossa keskimääräinen kunnan koulukoko oli 280 (v. 2016 260) oppilasta ja mediaani 221 (v. 2016 217) oppilasta. Keskimääräinen koulujen koko kasvoi kaikkien kuntakoryhmien osalta edellisestä vuodesta. Asukasluvultaan pienemmissä kunnissa keskimääräinen koulujen koko on tyypillisesti pienempi kuin isommissa kaupungeissa. Lisäksi pienistä oppilas- ja koulumääristä johtuen myös kuntien välistä vaihtelua on huomattavasti enemmän.

Vuonna 2017 Yli 100 000 asukkaan kunnilla keskimääräinen koulujen koko oli 406 oppilasta ja vuonna 2016 se oli 376 oppilasta. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 252 oppilasta, kun se edellisenä vuonna oli 238 oppilasta. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla keskiarvoksi muodostui 274 ja edellisen vuoden keskiarvoksi 266. Pienimmillä alle 20 000 asukkaan kunnilla vuoden 2017 keskiarvo oli 218 oppilasta ja edellisen vuoden keskiarvo 197.

Kuviossa 27b on esitetty kunkin kunnan koulujen kokojakauma. Kuvaa varten on laskettu erikokoisten koulujen osuus koulujen kokonaismäärästä kunnittain.

Kuvio 27b

Vuoden 2017 vertailuaineistossa oli mukana 936 koulua, joista yhtenäiskouluja oli 221, joka on 23,6 % koulujen kokonaismäärästä. Vuotta aikaisemmin yhtenäiskoulujen osuus oli 22,5 %, joten niiden osuus kasvoi hieman vuodesta 2016. Yleisin koulukoko oli 100–299 oppilaan koulut, joita oli 32,4 % (34,7 % v. 2016) koulujen kokonaismäärästä. Toiseksi yleisin koulukoko oli 300–499 oppilaan koulut, joita oli 27,9 % (29,4 % v. 2016) kouluista. 50–99 oppilaan koulujen osuus oli 12,7 % (11,9 % v. 2016) ja alle 50 oppilaan koulujen 7,4 % (9,1 % v. 2016). 500–699 oppilaan kouluja oli 12,6 % (9,7 % v. 2016) ja 700–999 oppilaan kouluja 6,3 % (4,8 % v. 2016) koulujen kokonaismäärästä. Yli 1000 oppilaan koululuja aineistossa oli 7 (0,7 %).

Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä alle sadan oppilaan koulujen osuus oli keskimäärin 8,6 % (8,1 % v. 2016). 50 000-100 000 asukkaan kunnissa alle sadan oppilaan koulujen osuus oli yhteensä 25,4 % (25,8 % v. 2016) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 26,7 % (29,0 % v. 2016). Alle 20 000 asukkaan kunnissa alle sadan oppilaan koulujen osuus oli 47,1 % (50,5 % v. 2016). Suurten yli 500 oppilaan koulujen osuus yli 100 000 asukkaan kunnissa oli 30,6 % (23,2 % v. 2016).

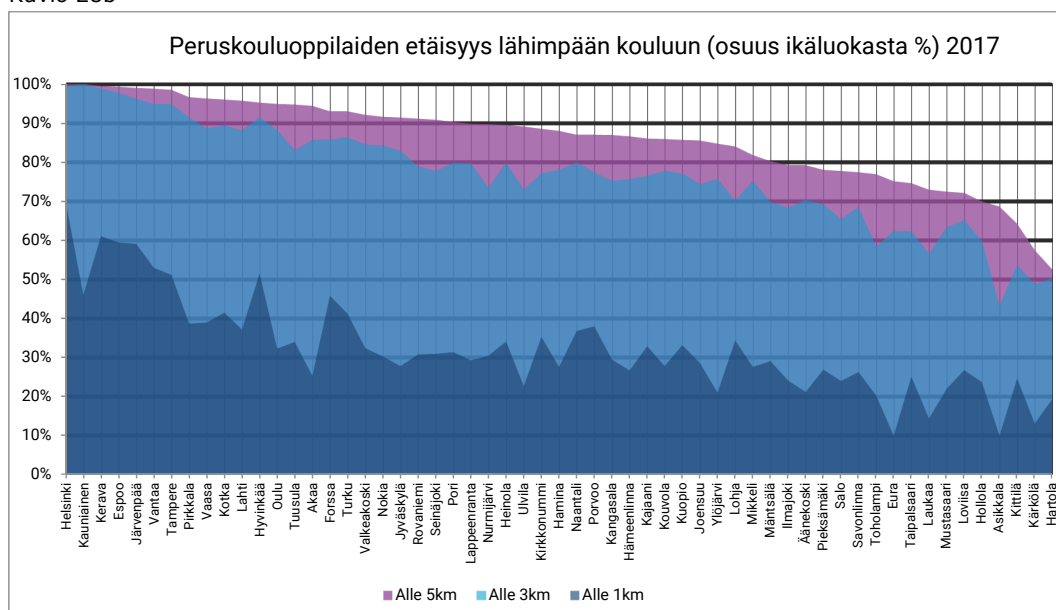
7.2 Perusopetuksen saavutettavuus

Perusopetuspalvelujen saavutettavuutta tarkasteltiin oppilaiden koulumatkojen pituuden perusteella. Aineisto luokiteltiin sen perusteella, että kuinka suuri osuus oppilaista asui alle 1 km, alle 3 km ja alle 5 km päässä lähimmästä koulusta. Koulumatkan pituus

laskettiin tietä pitkin. Perusaineistona käytettiin Tilastokeskukselta hankittuja väestö- ja paikkatietoihin perustuvia laskelmia.

Kuviossa 28b on esitetty peruskoulua käyvien oppilaiden koulumatkan pituus jaoteltuna alle 1 kilometrin, alle 3 km:n ja alle 5 km:n mukaan. Valkoiseksi jäävä alue kuvaa siis niiden oppilaiden osuutta ikäluokasta, joiden etäisyys koulusta oli yli 5 kilometriä. Kuntien järjestys kuviossa on alle 5 km etäisyydellä asuvien osuuden mukaan suurimmasta pienimpään.

Kuvio 28b

Yleisesti voidaan todeta, että vertailussa mukana olevissa kunnissa perusopetuksen keskimääräinen saavutettavuus oli korkealla tasolla vuonna 2017 ja muutokset vuoden 2016 aineistoon verrattaessa olivat pieniä, mutta etäisyydet kasvoivat hieman.

Vuonna 2017 alle kilometrin päässä lähimmästä koulusta asuvien oppilaiden osuus oli 42,4 % (muutos ed. vuodesta +0,2 prosenttiyksikköä), alle 3 kilometrin päässä asuvien 86,0 % (muutos +1,0 prosenttiyksikköä) ja alle 5 kilometrin etäisyydellä 92,6 % (muutos +0,6 prosenttiyksikköä).

Koko aineistosta lasketut kuntien mediaanit olivat 30,2 % (29,2 % v. 2016) alle kilometrin, 77,4 % (75,5 % v. 2016) alle kolmen kilometrin ja 88,0 % (86,9 % v. 2016) alle viiden kilometrin etäisyydellä asuvien peruskoululaisten osalta.

Vuosiluokkien 1-6 osalta alle kilometrin päässä lähimmästä ala- tai yhtenäiskoulusta asui 48,7 % (muutos +0,4 prosenttiyksikköä) vastaavasta ikäluokasta. 90,8 % asui (muutos +1,1 prosenttiyksikköä) alle kolmen kilometrin ja 95,7 (muutos +0,4 prosenttiyksikköä) alle viiden kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta.

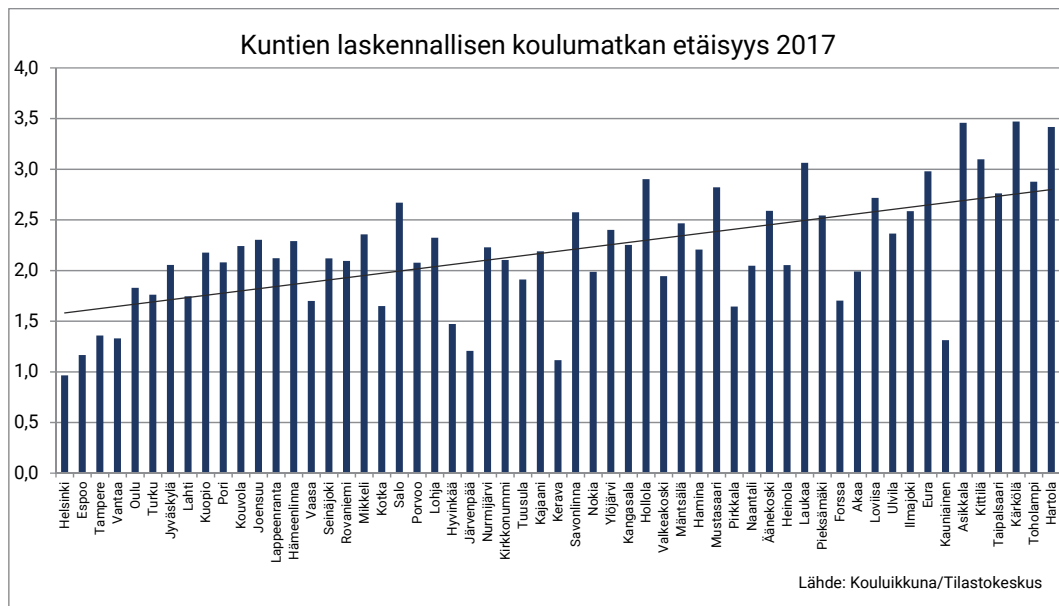
Vuosiluokkien 7-9 osalta alle kilometrin päässä lähimmästä ylä- tai yhtenäiskoulusta asui 29,0 % (muutos -0,2 prosenttiyksikköä) vastaavasta ikäluokasta. Alle kolmen kilometrin päässä asui 75,6 % (muutos +0,8 prosenttiyksikköä) ja alle viiden kilometrin etäisyydellä 85,9 % (muutos +0,8 prosenttiyksikköä) oppilaista.

Kunnan koko ja asukastiheys vaikuttavat olennaisesti perusopetuspalvelujen saavutettavuuteen. Kauniaisissa ja Helsingissä käytännössä kaikki peruskouluikäiset asuivat alle 5 kilometrin päässä lähimmästä koulusta ja yli 100 000 asukkaan kaupungeissa 97 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnissa ja keskiuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa oppilaista noin 88 % asui alle 5 kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta. Alle 20 000 asukkaan kunnissa noin 82 % asui alle 5 kilometrin päässä lähimmästä koulusta.

7.3 Kouluverkko ja koulumatkojen pituus

Koulujen ja väestön paikkatiedoista laskettiin myös yksinkertaistettu laskennallinen koulumatkan etäisyys. Laskennassa eri etäisyyksillä lähimmästä koulusta asuvien väestöryhmien määrät kerrottiin etäisyyteen perustuvilla kertoimilla ja jaettiin koko ikäluokan määrällä. Alle kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta asuvien kerroin oli puoli (0,5), yhdestä kolmeen kilometrin etäisyydellä asuvien kertoimena oli 2, kolmesta viiteen kilometrin etäisyydellä asuvien 4 ja yli viiden kilometrin päässä asuvien 5,5. Kuvassa (kuvio 29b) kunnat ovat asukasluvun mukaisessa järjestyksessä.

Kuvio 29b

Kuvasta voidaan havaita, että pelkkä kunnan koko ei selitä yksittäisten kuntien välisiä eroja koulumatkojen etäisyyksissä kovin vahvasti, vaikka keskimäärin trendi on selkeästi nouseva. Muita selittäviä tekijöitä ovat ainakin asukastiheys, taajama-aste, kouluverkon tiheys, tieverkon rakenne ja julkisten kulkuyhteyksien määrä.

Koko aineistosta laskettu koulumatkan laskennallinen etäisyys vuonna 2017 oli 1,8 kilometriä ja se säilyi edellisen vuoden aineistoon verrattaessa ennallaan. Luvussa painottuu isojen kaupunkien isompi oppilasmäärä. Kunnittain laskettujen laskennallisten etäisyyksien keskiarvo oli 2,2 kilometriä, kuten myös edellisenä vuonna 2016. Alakouluikäisten osalta laskennallinen etäisyys oli koko aineistossa 1,5 kilometriä ja kuntien keskiarvona 1,9 kilometriä. Yläkouluikäisten laskennallinen koulumatka oli koko aineistossa 2,3 km ja kuntien keskiarvona 2,8 km. Myöskään ala- ja yläkouluittain eritellyissä vertailuissa ei ollut havaittavissa mainittavia muutoksia edelliseen vuoteen.

8 Yhteenveto

Vertailtavien kuntien oman perusopetuksen yhteenlasketut euromääräiset menot kasvoivat vuonna 2017 yhteensä 0,3 % ja oppilasmäärä 1,8 % edellisestä vuodesta. Toiminnollisesti tilastoiduista oppilaskohtaisista kustannuksista laskivat kaikki paitsi Muun oppilashuollon ja Vammaisopetuksen kustannukset. Perusopetuksen nimellisillä käyttökustannuksilla laskettu kunnan keskimääräinen yksikköhinta laski 1,3 %, kun Tilastokeskuksen kuntatalouden opetustoimen hintaindeksi laski 1,5 %. Keskimääräinen yksikköhinta laski yli 100 000 asukkaan kunnilla 1,2 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnilla kustannusten lasku oli keskimääräisellä yksikköhinnalla mitaten 2,0 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla muutos oli -0,5 %. Alle 20 000 asukkaan kuntien yksikköhinnan keskiarvo muuttui -1,3 % edellisestä vuodesta.

Kouluikkuna-aineiston 20 000-50 000 asukkaan kunnat tuottivat opetuspalvelut keskimäärin hieman pienempiä ja isompia kuntakokoryhmiä pienemmin kustannuksin. Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset nostavat perusopetuksen kokonaiskustannuksia muihin kokoryhmiin verrattuna eniten. Pienemmissä kunnissa oppilasruokailun, koulukuljetusten ja muu oppilashuollon kustannusten suhteellinen osuus kokonaiskustannuksista oli suurempi kuin isommilla kunnilla.

Eri kuntakoon mukaisten ryhmien opetustuntimäärien keskiarvot eivät poikenneet merkittävästi koko aineiston keskiarvosta. Pienissä alle 20 000 kunnissa keskimääräinen oppilasmäärään suhteutettava opetustuntiresurssi oli kuitenkin hieman muita kuntakokoryhmiä korkeampi. Noin kymmenys kunnista antoi opetusta vähimmäistuntimäärän mukaan, eli valtaosalla kunnista opetusta annettiin yli laissa säädetyn vähimmäistuntimäärän. Tarkastelussa mukana olleiden neljän kuntakokoryhmän välillä ei ollut myöskään merkittäviä johdonmukaisia eroja itse opetustuntien vähimmäistuntimääriä verrattaessa. Sen sijaan yksittäisten kuntien välisiä eroja löytyi.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen osalta tarkasteltu erityistä tukea saavien oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä kasvoi hieman. Myös tehostettua tukea saavien osuus kasvoi lievästi, mutta hieman erityistä tukea voimakkaammin. Tehostettu tuen käyttö on yleistynyt myös aikaisempina vuosina. Yleisopetukseen integroidun erityisopetuksen osuus yleistyi hiukan ja luokkamuotoisen erityisopetuksen osuus vastaavasti laski. Luokkamuotoisen ja integroidun erityisopetuksen osuudet vaihtelevat vahvasti kunnasta riippuen ja kunnat jakaantuivat yhtä suuriin ryhmiin sen suhteen kumpi erityisopetuksen järjestämisuodoista oli yleisempi.

Perusopetuksen opetushenkilöstöstä noin 80 % oli vakinaista henkilöstöä ja osuus laski lievästi edelliseen vuoteen verrattuna, mutta muutos ei ollut johdonmukaista. Vastaavasti myös määräaikaisen henkilöstön osuus kasvoi hieman. Sivutoimisten osuudessa ei tapahtunut olennaisia muutoksia. Koulukäynnissä avustavaa henkilöstöä oppilasmäärään suhteutettuna oli edellistä vuotta hieman enemmän. Vuonna 2017 oppilaita oli 55,6 avustajan henkilötyövuotta kohden, kun vuotta aikaisemmin oppilaita oli 58,5.

Peruskoulunsa päättäneillä jatkokoulutuspaikkaan pääseminen helpottui. Jatkokoulutukseen pääseminen oli edelleen keskimäärin helpompaa muissa kuin alle 100 000 asukkaahan kunnissa ja helpointa se oli alle 20 000 asukkaahan kuntaryhmässä. Suurissa kaupungeissa tyypillisesti valtaosa jatkokoulutukseen jatkavista oppilaista sijoittui lukiokoulutukseen. Myös keskisuurissa kunnissa lukiokoulutukseen sijoittuminen oli yleisempää, mutta ero ammatillisen ja lukiokoulutuksen välillä oli pienempi. Pienimmillä kunnilla lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen sijoittuminen on keskimäärin yhtä yleistä.

Kouluverkko näytti harvenneen hieman. Keskimääräisen kunnan koulukoko oli 280 oppilasta, kun se vuonna 2016 oli 260 oppilasta. Keskimääräinen koulukoko kasvoi jokaisella kuntakokoryhmällä. Yleisin koulukoko oli 100–299 oppilaan koulut, joita oli noin 32,4 % kaikista kouluista. Osuus laski hieman edellisestä vuodesta. Yhtenäiskoulujen osuus kouluista oli noin 23,8 % ja se kasvoi edellisestä vuodesta. Yhtenäiskoulujen useamman vuoden yleistymisen trendi jatkui siis myös vuonna 2017.

Perusopetuspalvelujen saavutettavuudessa tapahtui pieniä muutoksia. Vuosiluokkien 1–6 oppilaista 95,7 % asui alle viiden kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta, mikä oli 0,4 prosenttiyksikköä edellistä vuotta enemmän. Yläkouluikäisistä 85,9 % asui alle viiden kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta. Luku oli 0,8 prosenttiyksikköä edellistä vuotta korkeampi. Muutos ei näkynyt suoraan koulumatkojen etäisyydessä, joka oli edelleen yhteensä keskimäärin 1,8 kilometriä ja keskimääräisellä kunnalla 2,2 kilometriä.

9 Lukiokoulutuksen kustannukset

Lukiokoulutuksen kustannusten vuosimuutosvertailu tehtiin niiden kuntien tiedoilla, joista oli mahdollista käyttää tietoja molemmilta vertailuvuosilta. Vertailuun valikoitui 33 kuntaa. Yksikkökustannuksien ja kustannusrakenteen ryhmittäiset vertailuluvut ovat kuntakohtaisista arvoista laskettuja keskiarvoja, jolloin kaikilla kunnilla on keskiarvossa sama painoarvo. Sen sijaan pelkästään euroin lasketussa menovertailussa kunnan osuus kokonaismuutoksesta painottuu sen menojen suuruuden mukaan.

Vuonna 2017 lukiokoulutuksen keskimääräinen käyttökustannuksista laskettu yksikköhinta laski 1,3 prosenttia vuoteen 2016 verrattuna. Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisten vuokrien pääomakustannuksia muutos oli -1,4 %. Samoin kuin perusopetuksenkin osalta lukiokoulutuksen kustannuksissa ei ole otettu huomioon kustannustason muutosta. Tilastokeskuksen opetustoimen hintaindeksin mukaan kustannustaso laski vuodesta 2016 vuoteen 2017 1,5 prosenttia.

Taulukko 1c

Lukiokoulutuksen toimintameno euroa/opiskelija	2016	2017	Muutos %	Osuus toimintamenoista (2017) %
Käyttömenot	7677	7575	-1,3	
Käyttömenot*	6827	6730	-1,4	
Opetus	4804	4683	-2,5	63,3
Ruokailu	410	425	3,7	5,7
Kiinteistömenot yhteensä	1602	1611	0,6	21,2
Kiinteistöjen ylläpito	815	834	2,3	11,1
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.	786	777	-1,2	10,1
Sisäinen hallinto	567	533	-5,9	7,2
Pienet hankkeet	66	126	90,7	1,6
Muut menot	232	254	9,8	
Poistot	64	69	8,5	

*Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Vuonna 2017 lukiokoulutuksen kiinteistömenot kasvoivat tutkinto-opiskelijoiden määrään suhteutettuna 0,6 prosenttia. Kiinteistöjen ylläpidon kustannuksia tilastoitiin 2,3 % edellisestä vuodesta vähemmän ja sisäisiin vuokriin sisältyviin pääomakustannuksia 1,2 % edellisestä vuodesta vähemmän. Opetukseen liittyvien kustannusten yksikköhinta pieneni 2,5 % ja ruokailumenojen kasvoi 3,7 % edelliseen vuoteen verrattuna. Sisäisen hallinnon kustannukset vähenivät 5,9 %.

Koko vertailuaineistossa lukiokoulutuksen toimintamenoista opetuksen osuus oli keskimäärin lähes kaksi kolmasosaa eli 63,3 % ja se laski edellisestä vuodesta 1,6 prosenttiyksikköä. Kiinteistömenojen osuus lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksista oli 21,2 %, josta kiinteistöjen ylläpidon osuus 11,1 % ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus 10,1 %. Kiinteistömenojen osuus oli vain 0,1 prosenttiyksikköä pie-

nempi edellisen vuoden aineistoon verrattuna. Opiskelijaruokailun osuus toimintamenoista oli 5,7 % ja sisäisen hallinnon osuus 7,2 %. Ruokailukustannusten osuus kasvoi 0,2 prosenttiyksikköä ja hallinnon osuus laski 0,4 prosenttiyksikköä.

Vertailujoukon yhteenlasketut toimintamenot pysyivät ennallaan vuoteen 2016 verrattaessa. Menolajeista palkkakustannukset laskivat 1,3 % ja muut menot kasvoivat 9,8 %. Kiinteistömenojen summa oli lähes ennallaan (muutos 0,3 %). Kiinteistöjen ylläpito-kustannukset nousivat 1,0 %, mutta sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset sen sijaan laskivat 0,5 %. Lukiokoulutuksen hallinnon kustannukset laskivat 0,6 % edellisestä vuodesta. Opetuksen osalta kustannukset laskivat 1,1 % ja ruokailun osalta kasvoivat 2,8 %.

Taulukko 2c

Lukiokoulutuksen toimintamenot	Palkkaus, muutos (%) 2016-2017	Muut menot, muutos (%) 2016-2017	Yhteensä, muutos (%) 2016-2017
Opetus	-2,1	8,9	-1,1
Ruokailu		2,5	2,8
Sisäinen hallinto	-1,5	2,6	-0,6
Kiinteistömenot yhteensä	-0,9	0,3	0,3
Kiinteistöjen ylläpito	-0,9	1,1	1,0
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.		-0,5	-0,5
Muut menot	61,7	-20,0	11,3
Yhteensä	-1,3	9,8	0,0

Lähde: Kouluikkuna

Opiskelijamäärien muutos oli kaksijakoinen. Yli 100 000 asukkaan kaupungeilla yhteenlaskettu opiskelijamäärä kasvoi 1,6 % ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 0,7 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla opiskelijamäärä sen sijaan laski 0,6 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla se laski 0,4 %. Koko vertailuaineistossa opiskelijamäärä kasvoi 1,0 %, joten laskennallisesti se pienensi opiskelijamäärällä laskettavia yksikkökustannuksia. Nuorille tarkoitetun vähintään 75 kurssin oppimäärän opiskelijoita oli 0,8 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Aikuisille tarkoitetun oppimäärän (vähintään 44 kurssia) opiskelijamäärä väheni 4,2 %. Maahanmuuttajille ja vieraskielisille tarkoitetun lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijoita oli 3,4 % edellistä vuotta enemmän.

Opiskelijamäärä	Muutos (%) 2016-2017
Lukiokoulutus, nuorten oppimäärä	0,8
Lukiokoulutus, aikuisten oppimäärä	-4,2
Yhteensä	0,5
Maahanmuuttajien ja vieraskielisten lukiokoulutukseen valmistava koulutus	3,4

9.1 Lukiokoulutuksen kustannukset kuntakoon ryhmissä

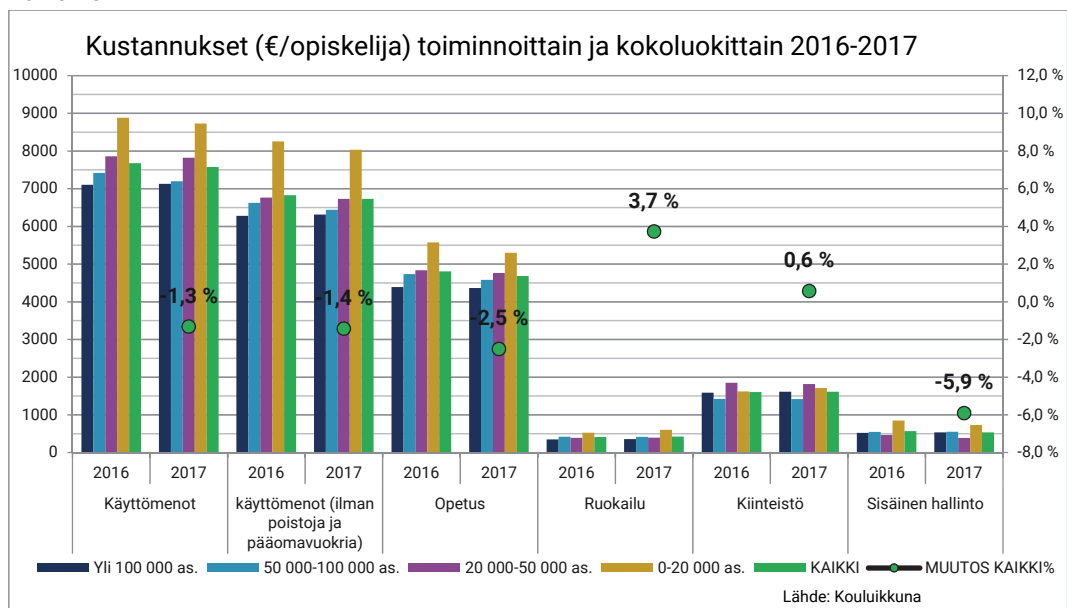
Vuonna 2017 lukiokoulutuksen opiskelijakohtaiset kokonaiskustannukset olivat keskimäärin 7 575 euroa opiskelijaa kohden. Kustannuksissa ovat mukana myös poistot, arvonalentumiset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Kuntakokoryhmittäin kokonaiskustannukset jakautuivat seuraavasti:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 7 130 €, muutos 0,4 % (v. 2016, 7 101 €)
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 7 196 €, muutos -2,9 % (v. 2016, 7 414 €)
- 20 000-50 000 asukkaan kunnat 7 820 €, muutos -0,5 % (v. 2016, 7 860 €)
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 8 730 €, muutos -1,7 % (v. 2016, 8 881 €)
- Kaikki vertailukunnat 7 575 €, muutos -1,3 % (v. 2016, 7 677 €)

Kun kustannuksia tarkastellaan ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia, lukiokoulutuksen keskimääräiset käyttökustannukset olivat 6 730 euroa/opiskelija. Kuntakokoryhmittäin kustannukset jakautuivat seuraavasti:

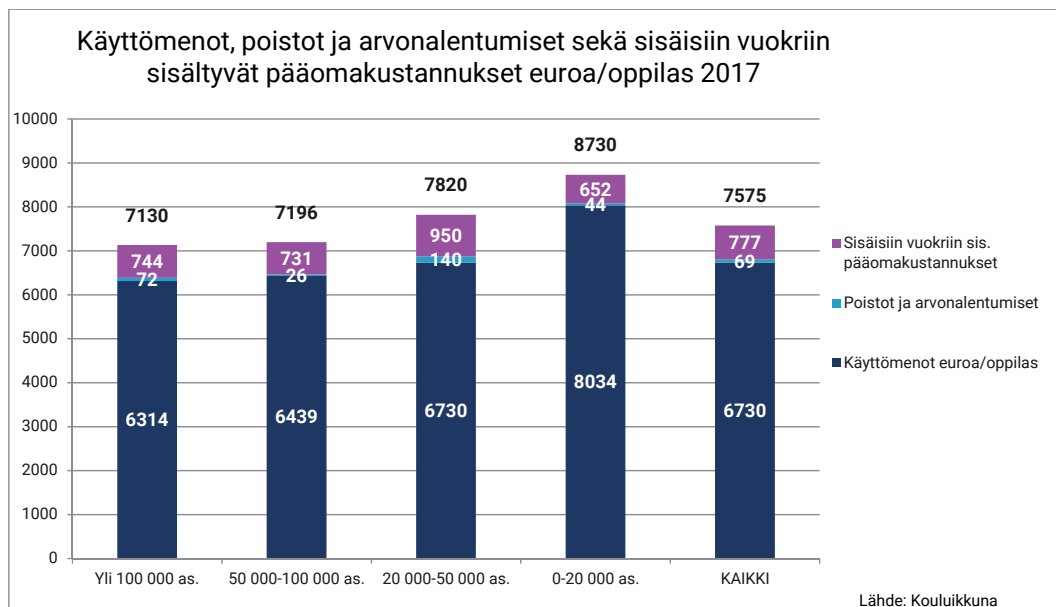
- Yli 100 000 asukkaan kunnat 6 314 €, muutos 0,5 % (v. 2016, 6 281 €)
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 6 439 €, muutos -2,8 % (v. 2016, 6 623 €)
- 20 000-50 000 asukkaan kunnat 6 730 €, muutos -0,5 % (v. 2016, 6 761 €)
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 8 034 €, muutos -2,7 % (v. 2016, 8 255 €)
- Kaikki vertailukunnat 6 730 €, muutos -1,4 % (v. 2016, 6 827 €)

Kuvio 1c

Seuraavassa vertailussa (kuvio 2c) on esitettyä käyttökustannuksien keskiarvo eri kuntakoryhmillä. Kuvassa on eriteltyä myös sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten sekä suunnitelman mukaisten poistojen ja arvonalentumisten osuus euroa/opiskelija.

Kuvio 2c

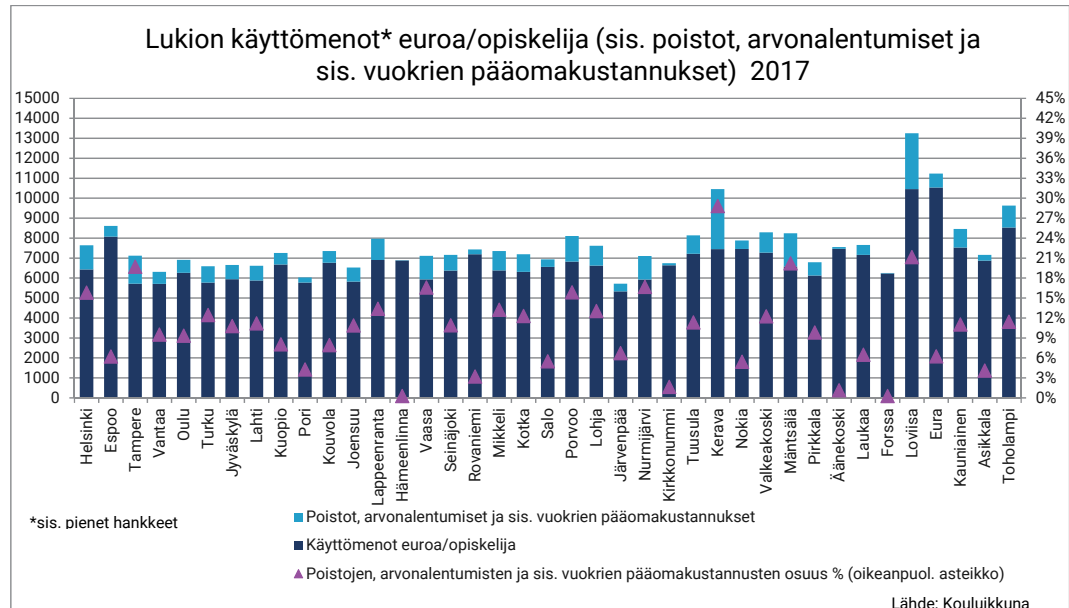

Poistojen, arvonalentumisien ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten suhteellinen osuus kokonaiskustannuksista oli pienin alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmissä, mutta suurin jo seuraavassa 20 000 - 50 000 asukkaan kokoryhmissä. Poistot

ja arvonalentumiset kasvoivat 8,4 % edelliseen vuoteen nähden. Sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia oli 0,5 % enemmän kuin vuonna 2016.

Kuviossa 3c yksikkökustannukset on esitetty kunnittain. Kuvassa on erittelynä myös poistojen, arvonalentumisten ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten prosentuaalinen osuus kokonaiskustannuksista (kolmio, oikeanpuol. asteikko).

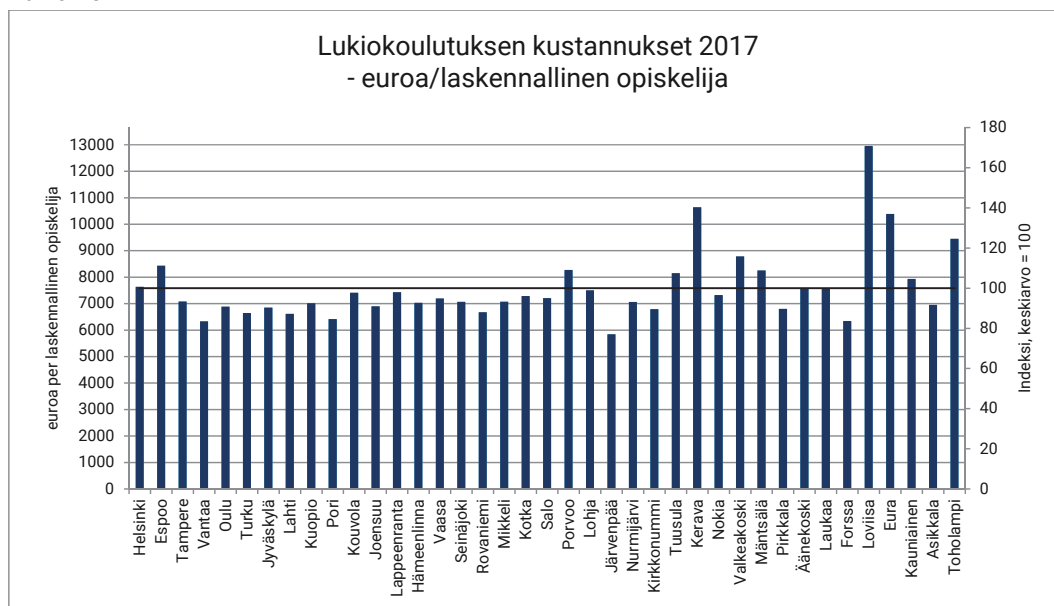
Kuvio 3c

Edellä mainittujen yksikköhintojen laskennassa on käytetty opiskelijamääränä tutkinto-perusteisten opiskelijoiden, eli nuorten ja aikuisten oppimäärää opiskelevien opiskelijoiden määrää sellaisenaan. Aineopiskelijat eivät näin ollen ole mukana laskennassa, vaikka heistä aiheutuvia kustannuksia on mukana toimintamenoissa. Lisäksi aikuisopiskelijoista aiheutuvat kustannukset ovat todellisuudessa pienemmät kuin ns. tavallisilla opiskelijoilla esimerkiksi lyhyemmän oppimäärän vuoksi. Eri opiskelijatyypeistä on kuitenkin mahdollista muodostaa laskennallinen opiskelijamäärä, jossa em. seikkoja on otettu huomioon.

Laskennallinen opiskelijamäärä muodostettiin käyttämällä kustannuspainokertoimia sekä aineopiskelijoiden kurssien määriä. Kertoimina käytettiin koulutuksen järjestäjälle myönnettävän rahoituksen perusteena olleita painokertoimia. Tavallista nuorten oppimäärää opiskelevien opiskelijoiden määrä lasketaan sellaisenaan, joten kerroin on 1. Aikuisten oppimäärän opiskelijoiden ja aineopiskelijoiden kerroin on 0,58. Aineopiskelijoiden määrä saadaan jakamalla suoritettujen valtionosuusperusteiden mukaisten kurssien määrä viidellätoista. Kustannuksina ovat bruttokäyttökustannukset ilman toiselle koulutuksenjärjestäjälle maksettavia *kotikunnan maksusuuksia* sekä valtionosuuspohjaan kuulumattomia ns. *muita menoja*.

Kuvio 4c

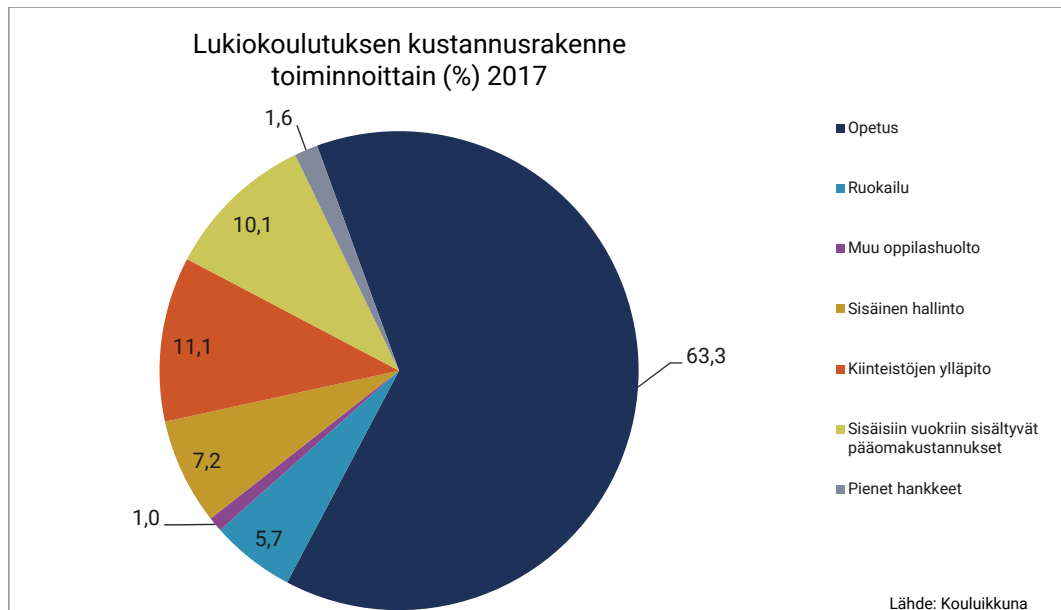

Laskennallisella opiskelijamäärällä laskettujen yksikkökustannusten keskiarvo oli 7 568 euroa/lask. opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kunnilla yksikkökustannukset olivat keskimäärin 7 040 €/lask.opisk. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien kokoryhmän keskiarvoksi muodostui 7 149 €/lask.opisk. ja 20 000 - 50 000 asukkaan kokoluokassa 7 801 €/lask.opisk. Pienimpien alle 20 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 8 424 euroa per laskennallinen opiskelija.

9.2 Lukiokoulutuksen kustannusrakenne

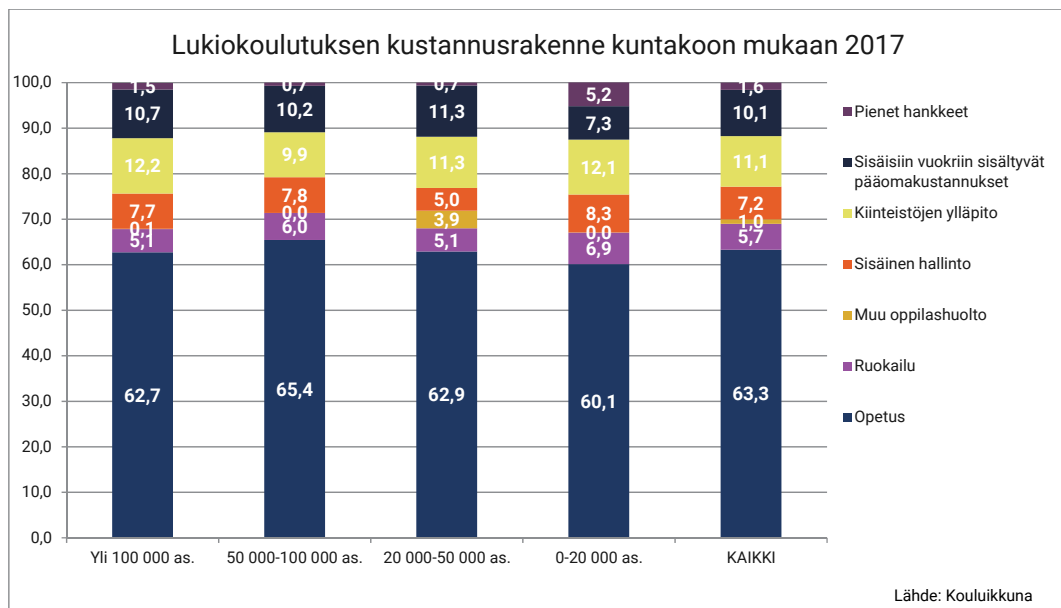
Lukiokoulutuksen kustannusrakennetta vertailtiin tarkastelemalla toimintoitaisten kustannusten osuutta kokonaiskustannuksista. Kuviossa 5 on esitetty lukiokoulutuksen eri toimintojen prosentuaalinen osuus toimintamenoista kunnittain. Kustannuksiin on luettu mukaan myös ns. pienet hankkeet.

Kuvio 5c

Vuonna 2017 opetuksen osuus kustannuksissa oli keskimäärin 63,3 % (64,9 % v. 2016) kaikista toimintamenoista. Opiskelijaruokailuun käytettiin keskimäärin 5,7 % (5,5 % v. 2016) toimintamenoista. Sisäiseen hallinnon osuus oli 7,2 % (7,6 % v. 2016). Kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 21,3 % (21,1 % v. 2016) lukiokoulutuksen toimintamenoista. Kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 21,3 % (21,1 % v. 2016) lukiokoulutuksen toimintamenoista. Kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 21,3 % (21,1 % v. 2016) lukiokoulutuksen toimintamenoista. Kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 21,3 % (21,1 % v. 2016) lukiokoulutuksen toimintamenoista. Kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 21,3 % (21,1 % v. 2016) lukiokoulutuksen toimintamenoista. Kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 21,3 % (21,1 % v. 2016) lukiokoulutuksen toimintamenoista. Kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 21,3 % (21,1 % v. 2016) lukiokoulutuksen toimintamenoista.

Kuvio 6c

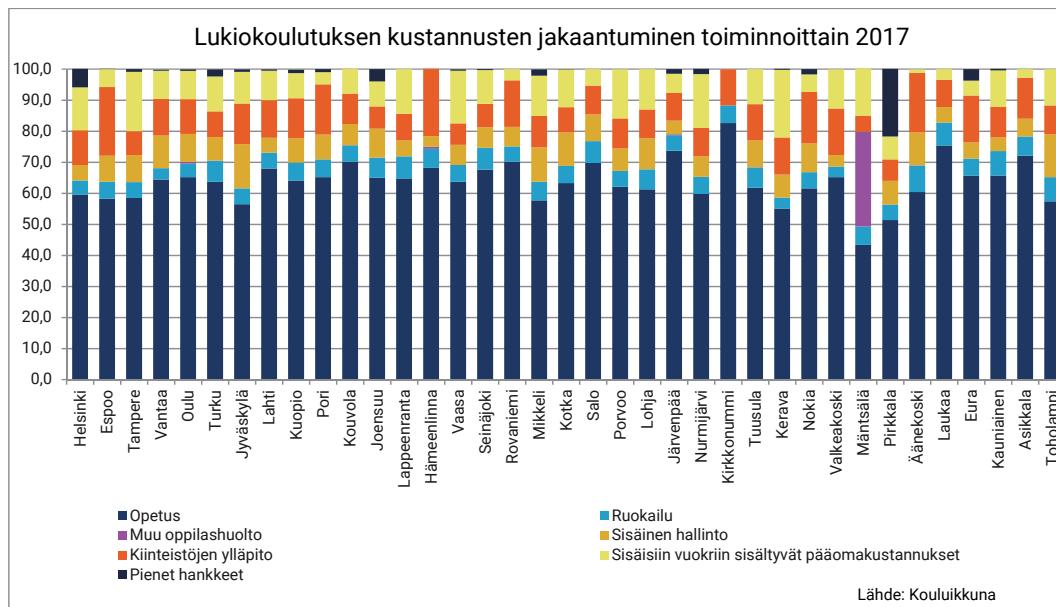
Vuonna 2017 alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmässä opetukseen liittyvien kustannusten osuus oli keskimäärin 60,1 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli 62,9 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 65,4 %. Suurimmissa yli 100 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli 62,7 %.

Lukiolaisten ruokailukustannukset olivat suhteellisesti suurimmat alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmässä, jossa opiskelija ruokailun osuus kustannuksista oli keskimäärin 6,9 %. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa ruokailun osuus oli 5,1 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 6,0 %. Yli 100 000 asukkaan kunnissa opiskelija ruokailuun käytettiin 5,1 % lukion toiminta- ja vyörytserämenoista.

Sisäiseen hallintoon liittyvien kustannusten osuus oli suurin alle 20 000 asukkaan kunnissa. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen hallintoon käytettiin keskimäärin 8,3 %, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 5,0 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 7,8 % sekä yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä 7,7 % toiminta- ja vyörytserämenoista.

Lukion kiinteistökustannusten osuus kokonaismenoista oli suurin yli 100 000 asukkaan kunnissa ja pienin alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmällä. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lukion kiinteistökustannuksiin kokonaiskustannuksista käytettiin keskimäärin 19,4 %, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 22,5 %, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 20,0 % ja yli 100 000 asukkaan kunnissa 22,9 %.

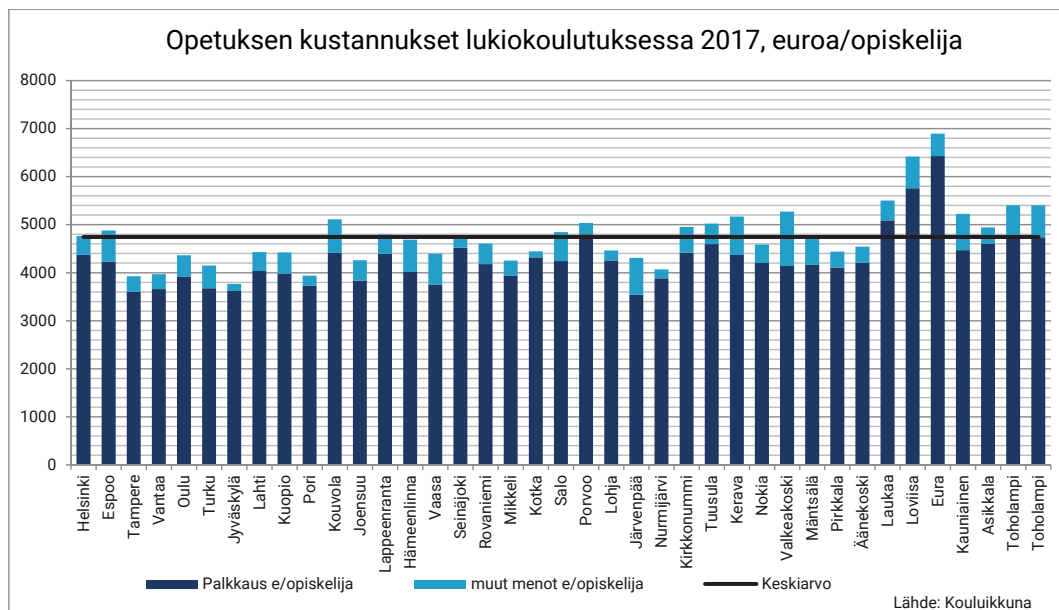
Kuvio 7c

9.3 Opetuksen kustannukset

Seuraavassa kuviossa (kuvio 8c) opetuksen kustannukset on jaettu menolajien mukaisesti palkkakustannuksiin ja muihin menoihin. Palkkakustannukset on esitetty pylvään alemmalla osalla ja muut menot sen päälle jäävällä osalla. Kuvion kunnat ovat asukasluvun mukaisessa järjestyksessä.

Kuvio 8c

Vertailukunnissa lukio-opetukseen käytettiin vuonna 2017 keskimäärin 4 683 euroa opiskelijaa kohti vuosimuutoksen ollessa -2,5 %. Summasta opetushenkilöstön palkkojen osuus oli 4 214 €/opiskelija (90,0 %) ja muihin menoihin kului 470 €/opiskelija (10,0 %).

Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmissä opetukseen käytettiin 5 299 €/opiskelija, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 4 761 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 4 581 €/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kunnissa opetukseen kului keskimäärin 4 361 €/opiskelija.

Keskimääräinen vuosimuutos oli negatiivinen kaikissa kuntakoryhmissä. Edelliseen vuoteen verrattuna yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmissä opetuksen kustannukset laskivat 0,6 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnissa kustannukset pienenevät 3,2 % ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa ne alenevat 1,5 %. Alle 20 000 asukkaan kunnissa kustannukset laskivat 5,0 %.

Palkkamenojen osuus poikkesi lievästi toisistaan kuntakoryhmien välillä. Yli 100 000 asukkaan kunnissa palkkojen osuus oli 90,2 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa

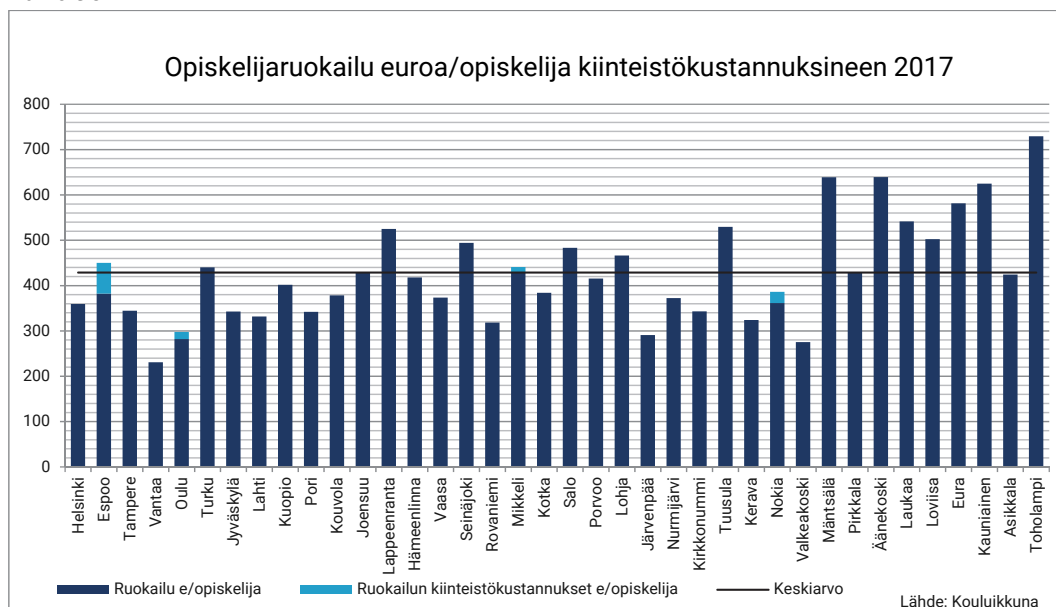
91,5 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa palkkamenojen osuus oli 87,4 % ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 90,3 %.

9.4 Opiskelijaruokailun kustannukset

Vuonna 2017 vertailukunnissa käytettiin opiskelijaruokailuun keskimäärin 425 euroa lu-kiolaista kohti. Opiskelijakohtaiset ruokailukustannukset olivat suurimmat alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmällä, jonka ruokailusta aiheutuneet kustannukset olivat keski-määrin 600 €/opiskelija, 20 000-50 000 asukkaan kuntien keskiarvon ollessa 395 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kuntien 417 €/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kokoryhmässä keskiarvo oli 357 €/opiskelija. Keskimääräiset opiskelijaa kohden lasketut kustannukset nousivat 3,7 % edellisestä vuodesta. Yli 100 000 asukkaan kuntien kes-kiarvo kasvoi 3,1 % ja alle 20 000 asukkaan kuntien kustannukset 13,9 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla vuosimuutos oli 1,5 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntaryh-män keskiarvo oli lähes ennallaan (muutos -0,3 %).

Kuviossa (kuvio 9) on osittain eriteltynä myös keittiöiden kiinteistökustannusten osuus. Keittiön kiinteistökustannukset on kerätty lisätietona. Tämän tiedon ovat antaneet pää-asiassa ne kunnat, jotka tuottavat ruokahuoltopalvelunsa itse.

Kuvio 9c

9.5 Sisäinen hallinto

Vuonna 2017 lukiokoulutuksen sisäiseen hallintoon käytettiin keskimäärin 594 €/opiskelija ja vuosimuutos oli -5,9 %. Kustannuksiksi tilastoidaan mm. palkanlaskennan, talous- ja henkilöstöhallinnon, tietohallinnon, hankintapalveluiden, arkistoinnin ja lakipalveluiden menot. Määritelmään sisältyy lisäksi se (laskennallinen) osuus rehtorin palkasta, joka ei ole varinaista opetusta. Koska hallinto on usein keskitetysti hoidettua toimintaa, menojen laskennallinen vyöryttäminen ja kohdentaminen heikentävät vertailtavuutta.

Kuvio 10c

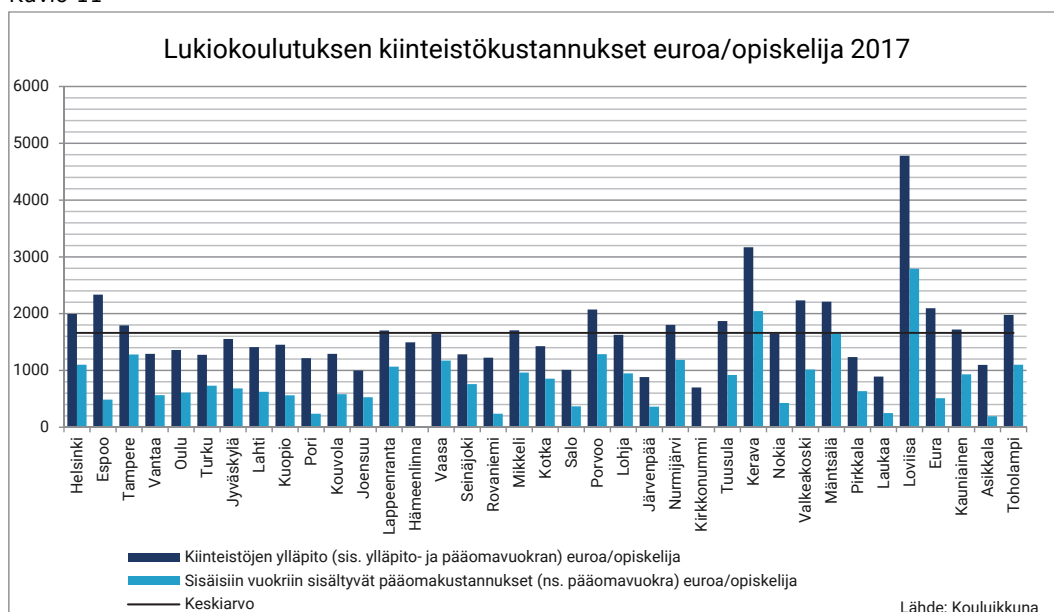

Alle 20 000 asukkaan kunnilla sisäisen hallinnon kustannukset olivat suuremmat kuin muissa kuntakoryhmissä keskiarvon ollessa 729 euroa/opiskelija. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa sisäisen hallinnon kustannukset olivat 387 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kunnilla 550 €/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen sisäiseen hallintoon käytettiin 534 €/opiskelija. Euroa per opiskelija keskiarvo laski pienemmillä alle 20 000 asukkaan ja 20 000 - 50 000 asukkaan kokoluokilla. Isomilla kokoluokilla se vastaavasti kasvoi. Pienten kuntien keskiarvo laski selvästi enemmän kuin isompien kuntien keskiarvo kasvoi, joten kunnittain laskettu keskiarvon muutos oli kokonaisuudessaan -5,9 %.

9.6 Kiinteistökustannukset

Kiinteistökustannuksia esittävässä kuvassa (kuvio 11) pidemmällä pylväillä on kuvattu lukiokoulutuksen kiinteistömenot opiskelijaa kohden. Niihin on sisällytetty kiinteistöjen ylläpidon kustannukset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Lyhyemmät pylväät kuvaavat ns. pääomavuokran osuutta kiinteistöjen kokonaiskustannuksista. Korkeammalle jäävä osuus kuvaa siis kiinteistöjen ylläpitoon liittyviä kustannuksia.

Kuvio 11

Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä kiinteistöjen ylläpito- ja pääomakustannukset olivat keskimäärin 1 613 euroa opiskelijaa kohti. 50 000-100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset olivat 1 415 €/opiskelija ja 20 000-50 000 asukkaan kunnilla 1 814 €/opiskelija. Alle 20 000 asukkaan kuntien kiinteistömenot olivat 1 712 €/opiskelija.

Vertailukunnissa kiinteistöjen keskimääräiset kokonaiskustannukset olivat 1 611 €/opiskelija. Muutos edelliseen vuoteen oli 0,6 %. Yli 100 000 asukkaan kunnilla kiinteistömenot nousivat keskimäärin 1,5 % ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla muutos oli -0,4 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset laskivat 2,0 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla ne sen sijaan nousivat 5,7 %.

Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset olivat yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä keskimäärin 744 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 731 €/opiskelija. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa sisäisten vuokrien pääomakustannukset olivat 950 €/opiskelija ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 652 €/opiskelija. Kaikkien kuntien keskiarvo oli 777 €/opiskelija.

Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kiinteistömenoista oli keskimäärin 46,1 %, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 51,7 %, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 52,4 % ja pienissä alle 20 000 asukkaan kunnissa 38,1 %. Koko aineistossa pääomakustannusten osuus oli keskimäärin 48,2 %.

10 Lukiokoulutuksen toiminnalliset tiedot

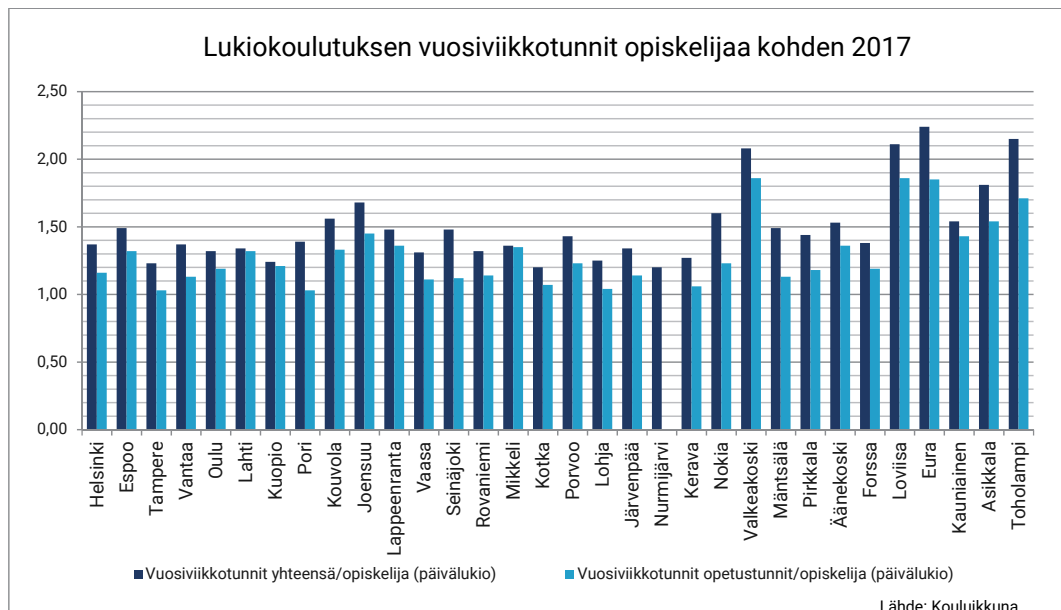
10.1 Lukiokoulutuksen opetusresurssit vuosiviikkotunteina

Seuraavassa vertailussa on esitetty päivälukioissa annettu opetus vuosiviikkotunteina opiskelijaa kohden (kuvio 12c).

Vuosiviikkotunnit yhteensä/opiskelija -tunnusluku on esitetty pidemmällä pylväillä. Tunnneissa ovat mukana eri oppiaineiden luokkatunnit, oppilaanohjauksen luokkatunnit, tukiovetus- ja kerhotunnit sekä demonstraatioiden valmistelutunnit.

Vuosiviikkotunnit opetustunnit/opiskelija -tunnusluku on esitetty lyhyemmällä pylväillä. Niihin sisältyvät lukiokoulutuksen luokkaopetustunnit mukaan lukien oppilaanohjaus. Tunteihin ei sisälly tukiovetusta, demonstraatioiden valmistelu- tai muita tunteja, jotka eivät ole varsinaista luokkaopetusta.

Kuvio 12c

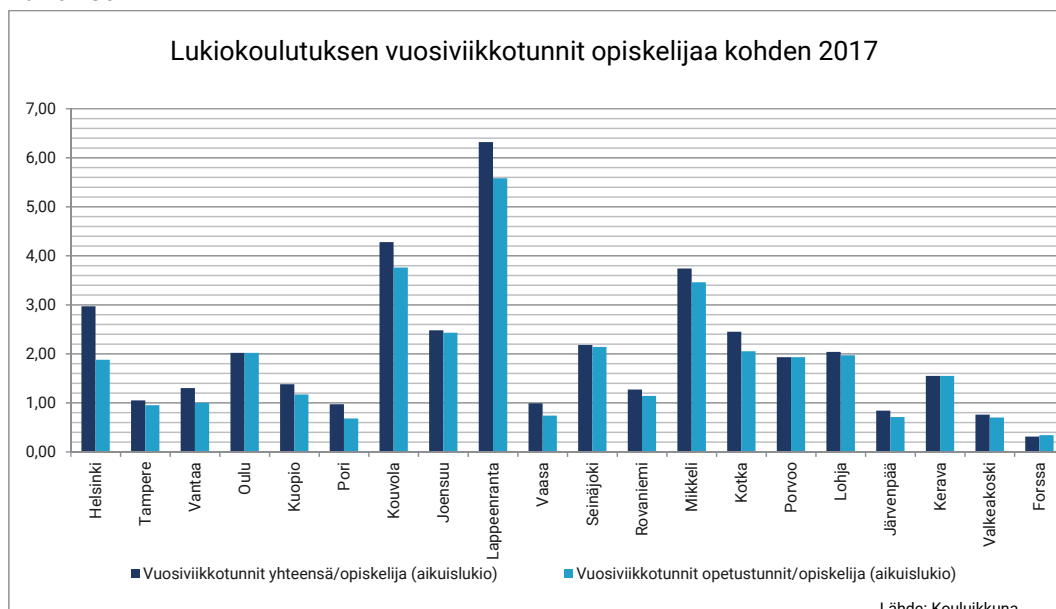
Vertailukunnissa keskimääräinen lukiokoulutuksen vuosiviikkotuntien määrä päiväluki-oissa oli 1,50 vvt/opiskelija. Varsinaiseen opetukseen käytettiin keskimäärin 1,29 vvt/opiskelija. Kaikkien vuosiviikkotuntien määrä oli 0,04 vvt suurempi ja varsinaiseen opetukseen käytettävien 0,06 vvt suurempi kuin edellisen vuoden aineistossa. Muutos oli samansuuntainen kaikkien kuntakokoryhmien keskiarvoissa.

Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskimääräinen vuosiviikkotuntien määrä oli 1,78 vvt/opiskelija. Keskiuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa vuosiviikkotunteja oli 1,46 opiskelijaa kohden ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 1,42 vvt/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä vuosiviikkotuntien oli keskimäärin 1,34 per opiskelija.

Varsinaiseen opetukseen käytettiin alle 20 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 1,52 vvt/opiskelija. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 1,24 vvt/opiskelija, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 1,22 vvt/opiskelija ja yli 100 000 asukkaan kunnissa 1,19 vvt/opiskelija.

Vuosiviikkotuntien määrät erosivat kuntakokoryhmittäin. Pienemmissä kuntakokoryhmissä opiskelijaa kohden laskettu keskimääräinen vuosiviikkotuntimäärä oli suurempi kuin suuremmissa kaupungeissa. Aikuislukioissa kaikkien opetustuntien määrä oli keskimäärin 2,24 vuosiviikkotuntia opiskelijaa kohden ja varsinaisen opetuksen tunnit 1,88 vuosiviikkotuntia opiskelijaa kohden. Kuviossa 13c on esitetty aikuislukion vuosiviikkotuntimäärät per opiskelija.

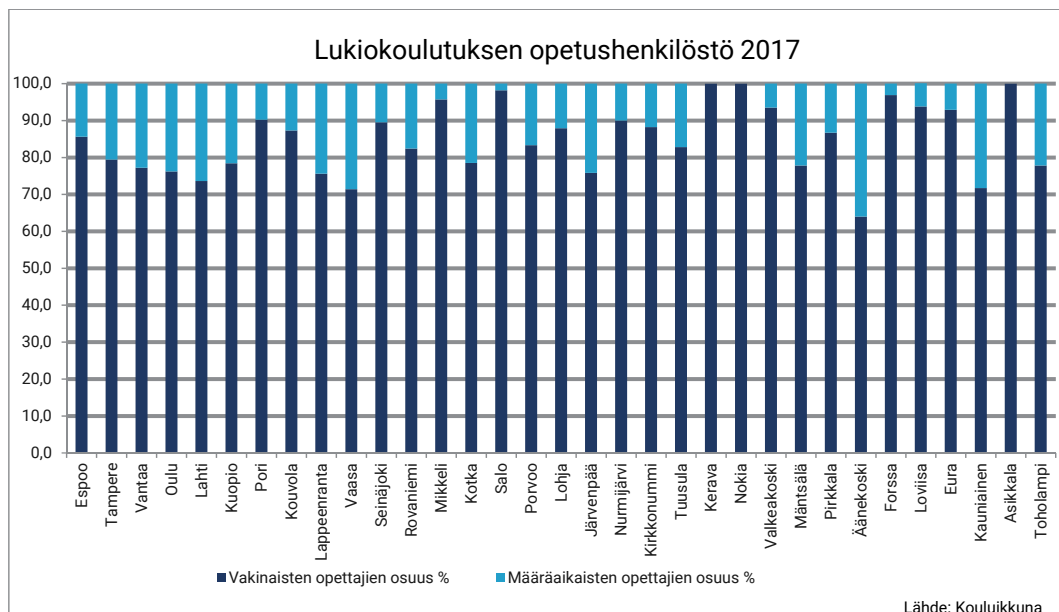
Kuvio 13c

10.2 Opetushenkilöstö

Lukiokoulutuksen henkilöstötietoina kerättiin mm. opetustehtävissä toimivien henkilöiden määrä 31.12. tilanteen mukaan. Mukaan luettiin kaikki virka- tai työsuhteessa olevat opettajat, tuntiopettajat ja rehtorit. Tieto jaoteltiin työ- tai virkasuhteiden vakinaisuuden ja määräaikaisuuden perusteella.

Kuvio 14c

Vuonna 2017 vakinaisten opettajien osuus yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä oli 78,4 % (v. 2016 81,6 %). 50 000-100 000 asukkaan kunnissa vakinaisen henkilöstön osuus oli 85,2 % (v. 2016 86,0 %) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 88,4 % (v. 2016 89,7 %) Opetushenkilöstöstä. Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä vakinaisia opettajia oli 85,5% (v. 2016 87,5 %). Kunnittain laskettu kaikkien kuntien vakinaisen henkilöstön osuuskien keskiarvo oli 84,9 % (v. 2016 86,7 %).

Näin ollen määräaikaista opettajia oli yli 100 000 asukkaan kunnissa 21,6 % (v. 2016 18,5 %). 50 000-100 000 asukkaan kunnissa määräaikaaisessa työ- tai virkasuhteessa oli 14,8 % (v. 2016 14,0 %) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 11,6 % (v. 2016 10,3 %) henkilöstöstä. Alle 20 000 asukkaan kunnissa määräaikaisten osuus oli keskimäärin 14,5 % (v. 2016 12,5 %). Kaikkien kuntien keskiarvo oli määräaikaisten osalta 15,1 % (v. 2016 13,3 %).

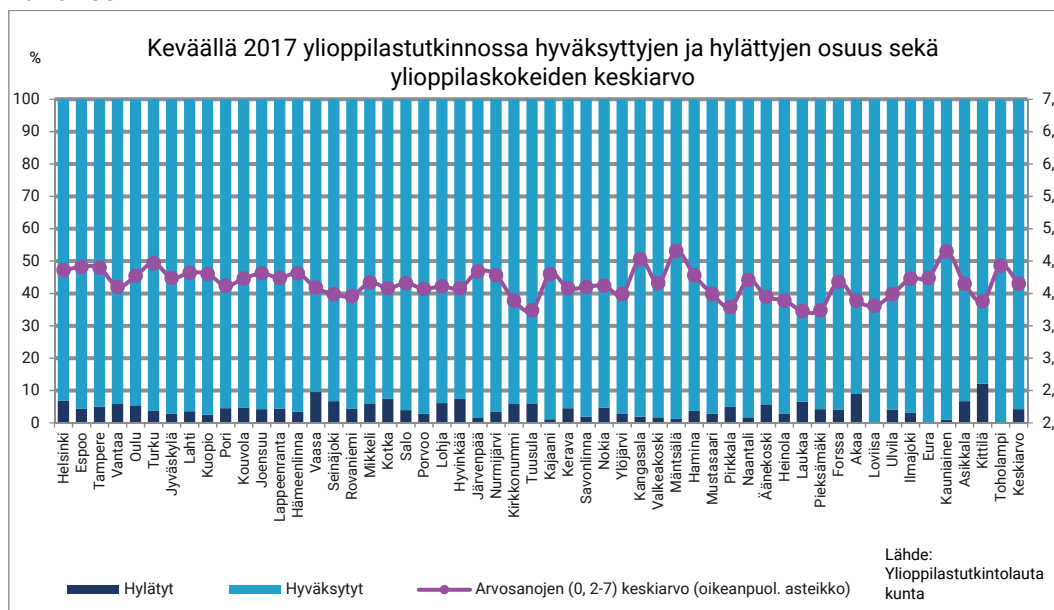
Vakinaisen henkilöstön keskimääräinen osuus laski edellisestä vuodesta 1,8 prosenttiyksikköä ja määräaikaisten osuus vastaavasti nousi samassa suhteessa. Kaikkien kuntaryhmien keskiarvo oli edellisestä vuodesta pienempi vakinaisen henkilöstön osuuden osalta.

11 Lukiokoulutuksen laatu- ja vaikuttavuustietoja

11.1 Ylioppilastutkinnon suorittaneet

Lukiokoulutuksen vaikuttavuuden osalta vertailtiin mm. ylioppilastutkinnoissa hyväksytyjen ja hylättyjen opiskelijoiden määriä. Samassa yhteydessä tarkasteltiin kuntakohitaisesti ylioppilastutkintolautakunnan antamia arvosanojen keskiarvoja (asteikko 2-7). Ylioppilastutkintolautakunnan tilastoinnissa enää käytetty termiä "Hylätty, vaan se on korvattu termillä "Ei tutkintoa, vaikka mahdollista (ETVM)". Tällaiseksi lasketaan kokeilas, joka on osallistunut neljään pakolliseen kokeeseen, mutta ei saanut tutkintoa suoritettua. Tämän raportin vertailussa (kuvio 15c) hylätyt on rinnastettu ETVM -käsitteeseen.

Kuvio 15c

Kevään 2017 ylioppilaskirjoituksissa hyväksytyt suorituksen sai keskimäärin 95,8 % kunnan/opetuksen järjestäjän kokelaista. Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä hyväksytyjen määrä oli keskimäärin 95,6 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa ylioppilastutkinnoissa hyväksymisprosentti oli keskimäärin 94,9 %. 20 000-50 000 kunnissa ylioppilastutkinnoissa läpäisi 96,4 %. Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä ylioppilaskokelaista hyväksyttiin 96,0 %.

Näin ollen hylätyt suorituksia kevään 2017 ylioppilaskirjoituksissa oli yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskimäärin 4,4 %, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 5,2 % ja 20 000-50 000 as. kunnissa 3,6 sekä alle 20 000 as. kunnissa keskimäärin 4,0 %.

Koko aineistossa hylkäysprosentti oli 4,2, joka oli saman suuruinen kuin edellisenä vuonna.

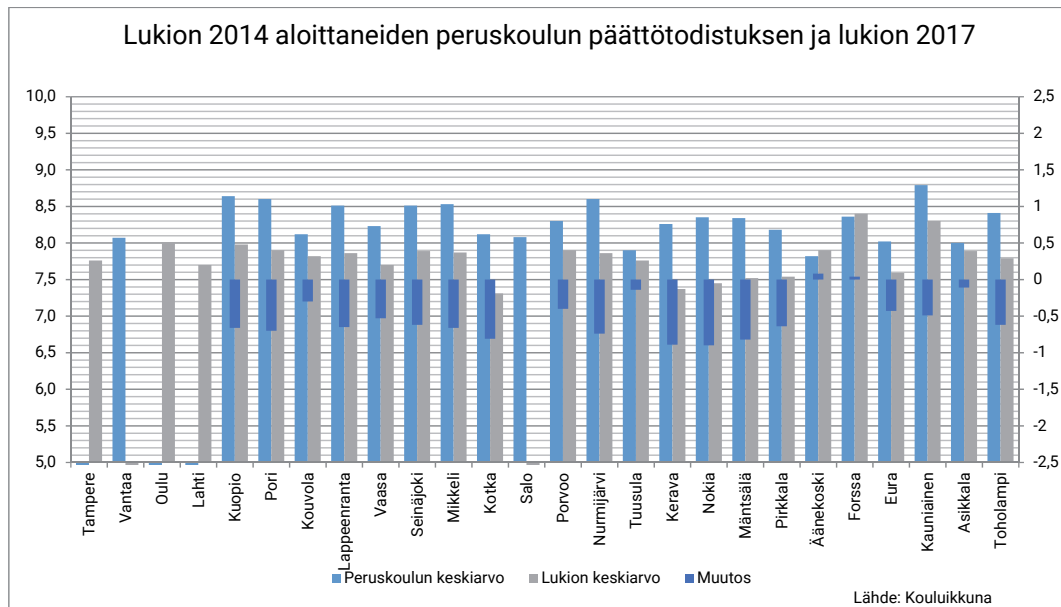
Yli 100 000 asukkaan kunnissa ylioppilastutkinnon suorittaneiden arvosanojen keskiarvo oli 4,32, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 4,14 ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 4,18. Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä arvosanojen keskiarvo oli 4,04. Koko aineistossa ylioppilastutkintolautakunnan antamien arvosanojen keskiarvo oli 4,15 joka on 0,07 pistettä edellistä vuotta pienempi.

Yli 100 000 asukkaan kuntien keskimääräinen arvosana laski 0,08 pistettä. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla arvosanojen keskiarvo laski 0,03 pistettä ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla keskiarvo sen sijaan nousi 0,08 pistettä. Alle 20 000 asukkaan kuntaryhmässä arvosanojen keskiarvon muutos oli -0,10.

11.2 Peruskoulun ja lukion päättötodistusten keskiarvovertailu

Lukiokoulutusta arvioitiin vertailemalla lukion aloittaneiden peruskoulun päättötodistuksen keskiarvojen keskiarvoa sekä lukion suorittaneiden keskiarvojen keskiarvoa. Lukion 2014 aloittaneiden peruskoulun päättötodistusten keskiarvoa verrattiin lukion 2017 päättötodistusten keskiarvoon. Tiedot koskevat suomenkielistä opetusta.

Kuvio 16c

Lukiossa 2014 aloittaneiden peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo oli vertailukunnissa keskimäärin 8,3. Lukion päättötodistusten keskiarvo 2017 oli keskimäärin 7,8, joten arvosanan muutos peruskoulusta lukioon oli keskimäärin -0,5. Päättötodistusten

keskiarvot kasvoivat marginaalisesti, mutta erotus ei muuttunut edelliseen vuoteen verrattuna.

Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo oli 8,4. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvojen keskiarvo oli 8,3 ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 8,3. Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli keskimäärin 8,2.

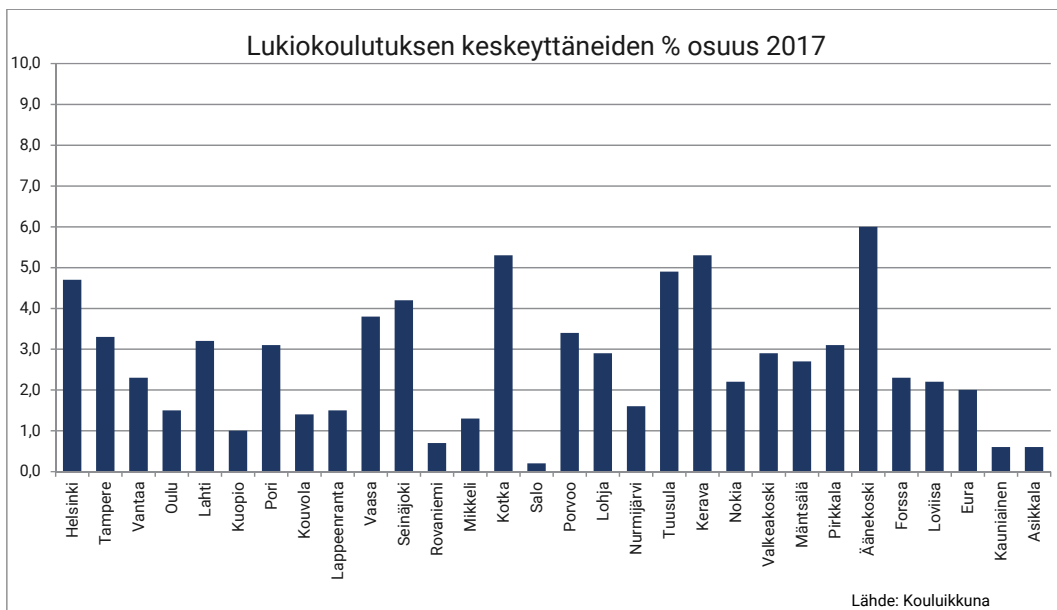
Lukion päättötodistusten keskiarvo oli yli 100 000 asukkaan kunnilla keskimäärin 7,9. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 7,8, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 7,6 ja alle 20 000 asukkaan kunnilla 7,9.

Suurissa kunnissa lukion ja peruskoulun keskiarvojen erotus oli pienempi kuin pienemässä kuntakokoryhmässä. Otos on kuitenkin liian pieni johtopäätöksiä tekemiseen. Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskimääräinen arvosanojen muutos oli -0,7 ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa -0,6. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa keskiarvon muutos oli keskimäärin -0,7 ja alle 20 000 asukkaan kunnissa -0,3.

11.3 Keskeyttäminen lukiokoulutuksessa

Lukiokoulutuksen keskeyttämisestä tarkasteltiin lukuvuotta 2016–2017. Keskeyttäneiden määrään sisällytettiin lukuvuoden aikana kaikki ne lukiokoulutuksen keskeyttäneet, jotka eivät jatkaneet lukiokoulutuksen piirissä. Mikäli opiskelija esimerkiksi vaihtoi ammatilliseen koulutukseen, luettiin hänet tässä yhteydessä keskeyttäneisiin.

Kuvio 17c

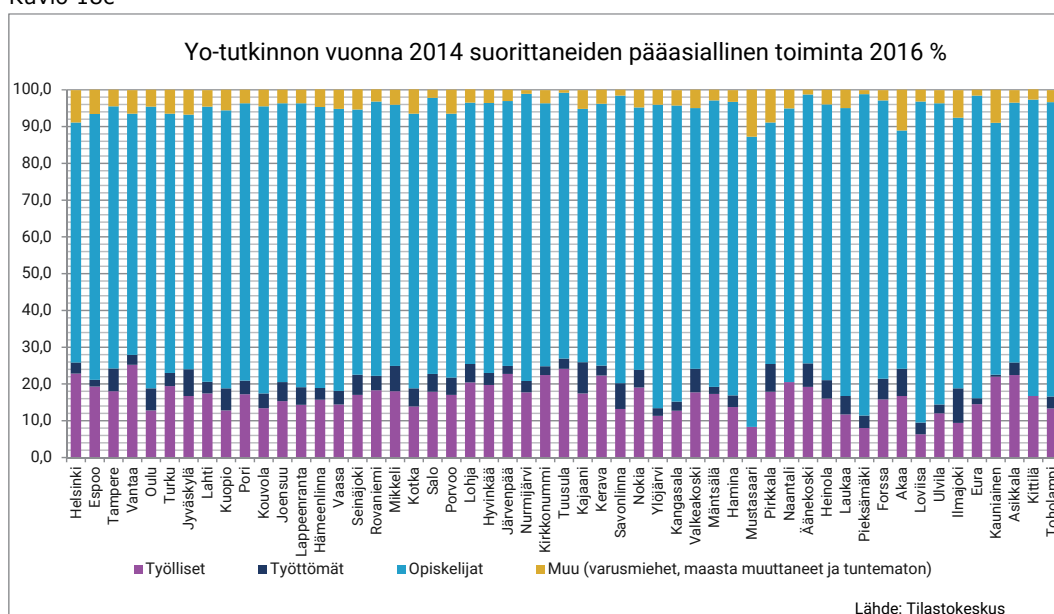

Vertailuaineiston kunnilla keskimääräinen lukiokoulutuksen keskeyttämisprosentti vuonna 2017 oli 2,7 %, joka oli 0,6 prosenttiyksikköä edellistä vuotta pienempi. Yli 100 000 asukkaan kunnilla keskeyttämisprosentti oli keskimäärin 2,7 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen keskeytti 2,5 % opiskelijoista. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa keskeyttäneiden oli 3,2 % ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 5,4 % lukion opiskelijoista. Tietoihin sisältyi 30 kuntaa, joista 27 kunnalla (90 %) keskeyttäneiden oli alle 5 % opiskelijoista.

11.4 Ylioppilastutkinnon suorittaneiden sijoittuminen

Ylioppilastutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden asemaa selvitettiin tarkastelemalla sitä, mitä on heidän pääasiallinen toiminta kahden vuoden kuluttua tutkinnon suorittamisesta. Aineistona käytettiin yo-tutkinnon vuonna 2014 suorittaneiden sijoittumista vuoden 2016 lopussa, joka oli tuorein käytettävissä oleva tilasto. Ylioppilaat ovat kunnan järjestämän lukiokoulutuksen opiskelijoita lukuun ottamatta Hämeenlinnaa ja Jyväskylää, joissa koulutuksen järjestäjä on kuntayhtymä.

Kuvio 18c

Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä vuoden 2014 ylioppilaista oli vuoden 2016 lopussa päätoimisia opiskelijoita 71,2 % (muutos -1,6 %-yks.). Töissä ylioppilaista oli 18,3 % (muutos +1,1 %-yks.) ja työttömänä 4,4 % (muutos +/- 0). Muiden esimerkiksi varusmiesten, maasta muuttaneiden ja niiden, joiden sijoittumisesta ei ole tietoa osuus oli 6,0 % (muutos +0,5 %-yks.).

Vastaavasti 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa opiskelijoiden osuus oli keskimäärin 74,9 % (muutos -1,1 %-yks.), työllisten 16,0 % (muutos +1,5 %-yks.), työttömien 4,6 % (-0,6 %-yks.) ja muiden osuus 4,5 % (muutos +0,1 %-yks.).

20 000-50 000 asukkaan kuntakoryhmässä opiskelijoiden osuus oli keskimäärin 74,6 % (muutos -0,6 %-yks.), työllisten 18,1 % (muutos +1,2 %-yks.), työttömien 3,9 % (muutos -1,0 %-yks.) ja kategorian muu 3,4 % (muutos +0,4 %-yks.).

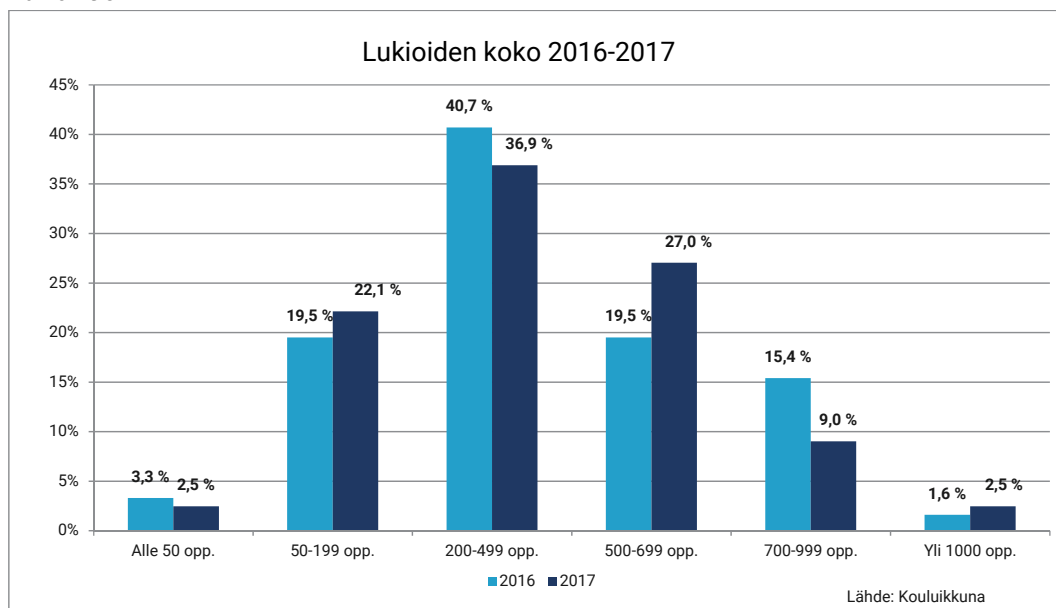
Alle 20 000 asukkaan kunnissa vuonna 2014 valmistuneista ylioppilaista oli opiskele-
massa keskimäärin 76,4 % (muutos-3,4 %-yks.), työelämässä oli 14,7 % (muutos +3,2
%-yks.), työttömänä 3,8 % (muutos -0,3 %-yks.) ja kategoriassa muu 5,1 % (muutos
+0,5 %-yks.).

Koko vertailuaineistossa 2014 valmistuneista ylioppilaista oli vuoden 2016 lopussa opis-
kelemassa keskimäärin 74,7 % (muutos -1,7 %-yks.), työelämässä 16,6 % (muutos
+1,9 %-yks.), työttömänä 4,1 % (muutos -0,5 %-yks.) ja muiden esimerkiksi varus-
miesten, maasta muuttaneiden ja niiden, joiden sijoittumisesta ei ole tietoa, osuus oli
4,6 % (muutos +0,3 %-yks.).

11.5 Oppilaitosten koko ja määrä

Vuoden 2017 oppilaitostietoihin sisältyi yhteensä 122 lukiota. Näistä 45 eli 37 % oli 200–
499 opiskelijan lukioita. Alle 200 opiskelijan lukioita aineistossa oli 30 (25 %). 500–700
opiskelijan lukioita oli yhteensä 33 (27 %) ja yli 700 opiskelijan lukioita 14 (12 %).
Aineiston yli 1000 opiskelijan lukiot (3) sijaitsivat Vantaalla ja Järvenpäässä. Keskimää-
räinen lukiokoko, eli tutkinto-opiskelijoiden määrä jaettuna lukioiden määrällä oli 408,
kun se vuotta aikaisemmin oli 411.

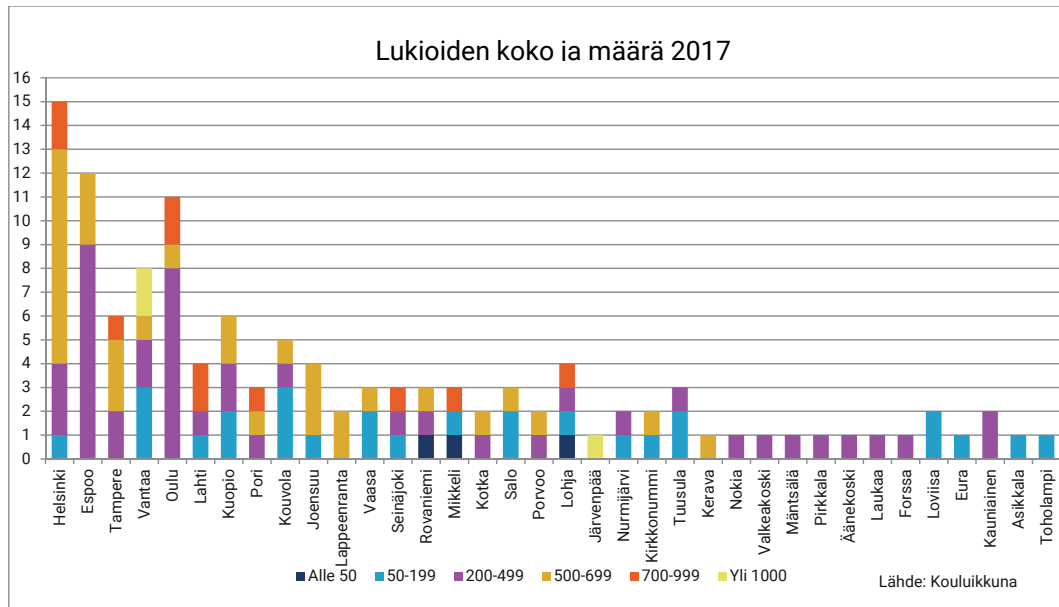
Kuvio 19c

Lukioiden keskimääräinen koko ei muuttunut oleellisesti. Aineiston alle 200 opiskelijan
lukioiden osuus oli 1,8 prosenttiyksikköä edellistä vuotta suurempi. 200-499 opiskelijan
lukioiden osuus laski 3,8 prosenttiyksikköä ja 500–699 opiskelijan lukioiden osuus sen
sijaan kasvoi 7,5 prosenttiyksikköä Yli 700 opiskelijan lukioiden osuus pienentyi 5,5 pro-
senttiyksikköä. Koulutuksen järjestäjien keskimääräinen lukiokoko laski 3 opiskelijalla.

Kuntakohtainen lukiokoon mediaani oli 354 opiskelijaa vuonna 2016 ja 351 opiskelijaa vuonna 2017.

Kuvio 20c

12 Yhteenveto

Tarkasteltaessa eri kuntakoryhmien välisiä kustannuseroja voidaan todeta, eri kokoluokissa on eroja kustannusten ja kustannusrakenteen suhteen. Lukiokoulutuksen opiskelijakohtaiset kokonaismenot olivat pienillä kunnilla suuremmat kuin isoilla kunnilla. Kustannusrakenteessa tietyt toiminnot painoutuivat kunnan koon mukaan.

Vuoden 2017 koko aineiston yhteenlasketut euromääräiset toimintamenot eivät muuttuneet edelliseen vuoteen nähden, muuta opiskelijamäärä kasvoi 0,5 %. Kouluikkunan kuntien keskimääräiset käyttökustannukset olivat 7 575 euroa opiskelijaa kohti ja vuoteen 2016 verrattuna keskimääräinen yksikköhinta laski 1,3 %. Tilastokeskuksen opetustoimen hintaindeksi laski vuodesta 2017 vuoteen 2016 1,5 %. Hintaindeksillä korjattu vuoden 2017 yksikköhinta oli näin ollen reaalisesti 0,2 % vuotta 2016 suurempi.

Yli 100 000 asukkaan kunnat tuottivat eri kuntakoryhmistä lukiokoulutusta pienimmin yksikkökustannuksin. Nimellisillä kokonaiskustannuksilla laskettu keskimääräinen yksikköhinta kasvoi 0,4 %. Suurimmat opiskelijakohtaiset kokonaismenot olivat alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmällä ja keskimääräinen yksikköhinta laski 1,7 %.

Toiminnoittaisista kustannuksista hallinnon kustannukset laskivat eniten. Kustannukset olivat edellistä vuotta alemmat myös opetuksen osalta. Kiinteistökustannukset nousivat lievästi (0,6 %) ja opiskelijoiden ruokailusta aiheutuneet kustannukset olivat 3,7 % edellistä vuotta korkeammat.

Pienemmissä kunnissa lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksista opetukseen kohdentui pienempi osuus menoista kuin suurissa kunnissa. Opetuksen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista vaihteli kuntakoryhmien välillä 60,1 prosentista 65,4 prosenttiin.

Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmässä opiskeljaruokailu ja hallinto veivät suhteellisesti suuremman osuuden kokonaiskustannuksista verrattuna muihin kuntakoryhmiin. Yli 100 000 asukkaan kunnissa puolestaan kiinteistömenoihin käytettiin suhteellisesti enemmän rahaa kuin pienemmissä kunnissa.

Koko vertailuryhmän euromääräisten kiinteistökustannusten summa oli edellisen vuoden tasolla ja opiskelijamääräkin kasvoi maltillisesti. Kiinteistömenot kokonaisuudessaan olivat 1611 euroa opiskelijaa kohti. Keskimääräiset opiskelijakohtaiset kiinteistömenot nousivat vuodesta 2016 vain noin 0,6 prosenttia.

Keskimäärin päivälukioissa käytettiin 1,50 vuosiviikkotuntia opiskelijaa kohti, josta varsinaista opetusta oli 1,29 vuosiviikkotuntia. Vuosiviikkotuntien määrä vaihteli kuntakoryhmittäin siten, että mitä pienemmillä kunnilla vuosiviikkotuntien määrä oli suurimpia kaupunkeja isompi. Henkilöstömäärästä laskettu vakinaisen opetushenkilöstön osuus laski 1,8 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta 2016. Vakinaisen henkilöstön laskenut

osuus oli nähtävissä kaikissa kuntakoryhmien keskiarvoissa. Määräaikaisen henkilöstön osuus vastaavasti kasvoi.

Vuoden 2017 keväällä ylioppilastutkinnon hyväksytysti suoritti keskimäärin 95,8 prosenttia kokelaista. Hylättyjä suorituksia oli näin ollen keskimäärin 4,2 %. Suoritus laskettiin hylätyksi, kun kokelas on osallistunut neljään pakolliseen kokeeseen, mutta ei saanut tutkintoa suoritettua. Lukiolaisista keskimäärin 2,7 prosenttia keskeytti opintonsa. Keskeyttäneiden osuus laski edellisestä vuodesta. Vuonna 2014 ylioppilastutkinnon suorittaneista jatko-opinnoissa oli vuonna 2017 74,7 prosenttia ja työelämässä 16,6 prosenttia opiskelijoista. Työttömänä ylioppilastutkinnon suorittaneista oli 4,1 prosenttia.

Vertailuaineistossa oli yhteensä 122 lukiota. Yleisin lukion koko opiskelijamäärällä mitattuna oli 200–499 opiskelijan lukio. Niitä oli kaiken kaikkiaan 45 (37 %) kaikista lukioista. Yli 700 opiskelijan lukioita oli 14 (11,5 %), joista yli 1000 opiskelijan lukiota tarkastelujoukossa oli kolme. Keskimääräinen lukiokoko oli 408 opiskelijaa ja se oli 3 opiskelijaa edellistä vuotta pienempi. Kunnittainen lukiokoon mediaani oli 351 ja edelliseen vuoteen verrattuna 3 opiskelijaa pienempi.